INTROSPECTIV

ICHIRO KISHIMI, FUMITAKE KOGA

CURAJUL DE A FI FERICIT

Descoperă puterea psihologiei pozitive şi un nou mod de a gândi şi a trăi

NOTA AUTORILOR
INTRODUCERE

PARTEA I. *Persoana aceea rea și bietul de mine*
ESTE PSIHOLOGIA ADLERIANĂ O RELIGIE?
OBIECTIVUL EDUCAȚIEI ESTE ÎNCREDEREA ÎN FORȚELE PROPRII
RESPECTUL ÎNSEAMNĂ SĂ VEZI O PERSOANĂ AȘA CUM ESTE
FII RECEPTIV LA PROBLEMELE ALTORA
DACĂ AM AVEA CU TOȚII ACEEAȘI INIMĂ ȘI ACEEAȘI VIAȚĂ
CURAJUL ȘI RESPECTUL SUNT MOLIPSITOARE
ADEVĂRATUL MOTIV PENTRU CARE „NU NE PUTEM SCHIMBA“
„PREZENTUL“ TĂU DECIDE TRECUTUL
PERSOANA ACEEA REA ȘI BIETUL DE MINE
NU ESTE NIMIC MAGIC ÎN PSIHOLOGIA ADLERIANĂ

PARTEA A II-A. *De ce să respingem recompensa și pedeapsa?*
SALA DE CLASĂ ESTE O NAȚIUNE DEMOCRATICĂ
NU MUSTRA ȘI NU LĂUDA
CARE ESTE SCOPUL COMPORTAMENTULUI PROBLEMATIC?
URĂȘTE-MĂ! RENUNȚĂ LA MINE!
DACĂ EXISTĂ PEDEAPSĂ, ABATEREA DISPARE?
VIOLENȚA ÎN NUMELE COMUNICĂRII
PIERDEREA CUMPĂTULUI ȘI MUSTRAREA SUNT SINONIME
NE PUTEM ALEGE SINGURI VIAȚA

PARTEA A III-A.*De la principiul competiției la principiul cooperării*
RESPINGE EDUCAȚIA BAZATĂ PE RĂSPLATĂ
RECOMPENSELE GENEREAZĂ COMPETITIVITATE
MALADIA COMUNITĂȚII
VIAȚA ÎNCEPE DIN IMPERFECȚIUNE
CURAJUL DE A FI EU ÎNSUMI
COMPORTAMENTUL PROBLEMATIC ÎȚI ESTE ADRESAT

DE CE ÎȘI DOREȘTE CINEVA SĂ DEVINĂ UN SALVATOR
EDUCAȚIA ÎNSEAMNĂ PRIETENIE, NU MUNCĂ

Partea a IV-a. *Dăruiește și ți se va da*
ADEVĂRATA BUCURIE ÎNSEAMNĂ BUCURIA RELAȚIILOR INTERPERSONALE
A ACORDA ÎNCREDERE SAU A AVEA ÎNCREDERE?
DE CE DEVINE MUNCA O SARCINĂ A VIEȚII
TOATE PROFESIILE SUNT ONORABILE
CEEA CE CONTEAZĂ ESTE CUM NE FOLOSIM ABILITĂȚILE
CÂȚI PRIETENI APROPIAȚI AI?
MAI ÎNTÂI TREBUIE SĂ CREZI
OAMENII NU SE ÎNȚELEG UNII PE ALȚII
VIAȚA ESTE ALCĂTUITĂ DIN ÎNCERCĂRILE UNOR „ZILE ÎN CARE NU FACI NIMIC“
DĂRUIEȘTE ȘI ȚI SE VA DA

PARTEA A V-A.*Alege o viață care să-ți placă*
DRAGOSTEA NU ESTE CEVA CĂREIA SĂ-I CĂDEM PRADĂ
DE LA „ARTA DE A FI IUBIT“ LA „ARTA DE A IUBI“
IUBIREA ESTE O SARCINĂ ÎNDEPLINITĂ DE DOUĂ PERSOANE
SCHIMBĂ SUBIECTUL VIEȚII
ÎNCREDEREA ÎN PUTERILE PROPRII TE SCAPĂ DE „TINE ÎNSUȚI“
CUI ÎI ESTE ADRESATĂ ACEASTĂ IUBIRE?
CUM NE PUTEM BUCURA DE DRAGOSTEA PĂRINȚILOR?
OAMENII SE TEM SĂ IUBEASCĂ
NU EXISTĂ O PERSOANĂ PREDESTINATĂ PENTRU FIECARE
DRAGOSTEA ESTE O DECIZIE
ALEGE UN NOU STIL DE VIAȚĂ
NU COMPLICA LUCRURILE
PRIETENILOR CARE VOR CREA O ERĂ NOUĂ
POSTFAȚĂ

ICHIRO KISHIMI, FUMITAKE KOGA

CURAJUL DE A FI FERICIT

Descoperă puterea psihologiei pozitive și un nou mod de a gândi și a trăi

Traducere din limba engleză de
IRINA NICOLAESCU

LITERA
București
2020

SHIAWASE NI NARU YUKI
by Ichiro Kishimi and Fumitake Koga

Copyright © Ichiro Kishimi and Fumitake Koga, 2016
Copyright © Ichiro Kishimi and Fumitake Koga in this translated edition 2020
All rights reserved.

First published in Japan as *Shiawase ni naru yuki* by Diamond, Inc., Tokyo, in 2016.

This Romanian edition published by arrangement with Diamond, Inc., Tokyo
in care of Tuttle-Mori Agency, Inc., Tokyo through Chandler Crawford Agency Inc.

INTROSPECTIV

Introspectiv este parte a Grupului Editorial Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România tel. 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372

Curajul de a fi fericit
Descoperă puterea psihologiei pozitive și un nou mod de a gândi și a trăi
Ichiro Kishimi și Fumitake Koga

Copyright © 2020 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactori: Ramona Ciortescu, Sabrina Florescu
Copertă: Faber Studio
Tehnoredactare și prepress: Ana Vârtosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KISHIMI, ICHIRO
Curajul de a fi fericit: Descoperă puterea psihologiei pozitive și un nou mod de a gândi și a trăi/ Ichiro Kishimi și Fumitake Koga; trad. din lb. engleză de Irina Nicolaescu. – București: Litera, 2020

ISBN 978-606-33-4773-3

ISBN EPUB 978-606-33-4977-5

I. Nicolaescu, Irina (trad.)

159.9

NOTA AUTORILOR

Deși este o figură marcantă în lumea psihologiei, alături de Sigmund Freud și Carl Gustav Jung, Alfred Adler a fost mulți ani la rând un gigant uitat. Folosind formatul tradițional luat din filosofia greacă, acela al dialogului dintre un filosof și un tânăr, această carte reprezintă o introducere în filosofia lui Adler, despre care se spune că a fost cu o sută de ani înaintea vremurilor sale.

Personajele din această carte sunt un filosof angrenat în studiul filosofiei grecești în paralel cu acela al psihologiei adleriene și un tânăr nemulțumit de viața sa. În *Curajul de a nu fi pe placul celorlalți*, tânărul îl întreba pe filosof despre adevărata semnificație a afirmației sale, bazată pe ideile lui Adler, conform căreia: „Oamenii se pot schimba. Și nu doar atât, ei pot găsi fericirea". Drept răspuns, filosoful a făcut următoarele afirmații:

„Nu există o problemă internă. Toate problemele sunt legate de relațiile interpersonale." „Nu trebuie să ne temem că nu suntem pe placul celorlalți. Libertatea înseamnă să nu fii plăcut de alți oameni." „Nu este vorba că îți lipsește abilitatea. Ceea ce îți lipsește este curajul." „Nu există nici trecut, nici viitor. Există doar aici și acum."

Tânărul s-a răzvrătit neîncetat împotriva acestui potop de afirmații radicale. Totuși, când s-a familiarizat cu filosofia lui Adler despre „sentimentul de comuniune socială", a ajuns să accepte cuvintele filosofului și a decis să se schimbe.

Evenimentele din acest volum au loc trei ani mai târziu. Tânărul, care a devenit profesor și intenționează să pună în practică ideile lui Adler, îi face o nouă vizită filosofului. *Psihologia adleriană nu este altceva decât un mănunchi de teorii goale. Încerci să-i ademenești și să-i corupi pe tineri cu ideile lui Adler. Trebuie să mă detașez de aceste idei periculoase.* Așa grăia tânărul.

Cum trebuie să păşim pe calea spre fericire dezvăluită în volumul precedent? Este filosofia lui Adler, care sună a idealism pur, într-adevăr o filosofie practicabilă? Şi care, în concepţia lui Adler, este cea mai importantă alegere pe care trebuie s-o faci în viaţă?

Aici vei găsi concluzia unei lucrări în două părţi ce analizează esenţa gândirii lui Alfred Adler şi psihologia sa cu privire la curaj. Te rog să stabileşti, împreună cu tânărul care se îndoia şi se revolta împotriva lui Adler, adevărata formă a curajului de care ai nevoie.

Ar fi trebuit să fie o vizită mai amuzantă și prietenoasă. „Sper că nu vă veți supăra dacă, într-un anumit moment, vă voi vizita din nou. Da, ca un prieten de neînlocuit. Și nu voi mai spune nimic altceva despre demontarea argumentelor dumneavoastră.“ Într-adevăr, tânărului i-au scăpat aceste cuvinte când a plecat. Ei bine, trecuseră totuși trei ani, și tânărul a intrat în casa acestui om având idei complet diferite. Era emoționat de importanța lucrurilor pe care urma să le mărturisească și nu știa de unde să înceapă.

INTRODUCERE

FILOSOFUL: Ei bine, poți să-mi spui ce se întâmplă?

TÂNĂRUL: Mă întrebați de ce am revenit la dumneavoastră? Din păcate, nu mă aflu aici doar ca să ne petrecem timpul împreună și să reînnoiesc o veche prietenie. Cu siguranță sunteți ocupat și nici eu nu am foarte mult timp pentru astfel de lucruri. Așa că o chestiune destul de urgentă m-a adus din nou aici.

FILOSOFUL: Da, desigur, așa se pare.

TÂNĂRUL: M-am tot gândit. Problema m-a obsedat mai mult decât era cazul și am întors-o pe toate părțile. Așa am ajuns la o concluzie foarte serioasă și am decis să vin la dumneavoastră să v-o împărtășesc. Știu că sunteți ocupat, dar vă rog să-mi acordați din timpul dumneavoastră doar în această seară. Fiindcă asta va fi probabil ultima mea vizită.

FILOSOFUL: Ce s-a întâmplat?

TÂNĂRUL: Nu v-ați dat seama? Este problema care mă chinuie de foarte mult timp: „Să renunț sau nu la ideile lui Adler?"

FILOSOFUL: Aha, înțeleg.

TÂNĂRUL: Voi trece direct la subiect: ideile lui Adler sunt o escrocherie. Pură escrocherie. De fapt, merg mai departe și vă spun că sunt periculoase, chiar dăunătoare. Chiar dacă dumneavoastră sunteți liber să alegeți de partea cui vreți să fiți, dacă este posibil, aș vrea să vă fac să nu mai vorbiți despre asta niciodată de acum încolo. După cum am mai spus, am decis ca în seara asta să fie ultima mea vizită, știind că a trebuit să renunț complet la ideile lui Adler, în prezența dumneavoastră și cu acest sentiment în suflet.

FILOSOFUL: A existat vreun eveniment care a determinat această decizie?

TÂNĂRUL: Voi vorbi despre asta cu seninătate și mult calm. În primul rând, vă amintiți acea zi de acum trei ani când v-am vizitat?

FILOSOFUL: Cu siguranță. Era o zi de iarnă și zăpada strălucea peste tot.

TÂNĂRUL: Da, așa era. Cerul nopții era de un albastru încântător și era lună plină. Influențat de ideile lui Adler, în ziua aceea am făcut un mare pas înainte. Am renunțat la slujba mea de la biblioteca universității și am găsit un post de profesor la vechea mea școală. Am crezut că pot pune în practică un tip de educație bazată pe ideile lui Adler pe care să o prezint cât mai multor copii.

FILOSOFUL: Și nu a fost o decizie minunată?

TÂNĂRUL: Bineînțeles că da. Eram plin de idealuri atunci. Pur și simplu nu puteam să țin doar pentru mine astfel de idei minunate, care îți pot schimba viața. Trebuia să-i fac pe cât mai mulți să le înțeleagă. Dar pe cine? Ajungeam mereu la o singură concluzie. Nu adulții, care nu mai sunt puri și fără defecte, sunt cei care trebuie să afle despre Adler. Doar prezentând concepțiile lui copiilor care vor clădi o nouă generație, ele vor continua să se dezvolte. Aceasta era misiunea care mi se încredințase. Focul din mine era atât de viu, încât puteam arde în întregime.

FILOSOFUL: Înțeleg. Și vorbești despre asta doar la trecut?

TÂNĂRUL: Așa e; totul e acum de domeniul trecutului. Dar, vă rog, nu mă înțelegeți greșit. Nu mi-am pierdut încrederea în elevii mei. Nu mi-am pierdut încrederea și nici nu am renunțat la educație. Doar că nu mai cred în Adler – ceea ce înseamnă că mi-am pierdut încrederea în dumneavoastră.

FILOSOFUL: Și de ce se întâmplă asta?

TÂNĂRUL: La asta trebuie să meditați dumneavoastră și să vă puneți întrebări! Ideile lui Adler sunt inutile în societatea actuală și nu sunt altceva decât niște teorii abstracte, lipsite de conținut. În special acel principiu al educației care spune: „Nu trebuie să lăudăm

și nu trebuie să mustrăm". Și trebuie să știți că l-am respectat întocmai. Nu am lăudat și nu am mustrat pe nimeni. Nu am adus laude celui care a luat punctajul maxim la teste sau celui care a făcut o curățenie temeinică. Nu i-am mustrat pe cei care au uitat să-și facă temele sau au fost gălăgioși în timpul orelor. Și ce credeți că s-a întâmplat ca urmare a acestui lucru?

FILOSOFUL: Ai o clasă nedisciplinată?

TÂNĂRUL: În totalitate. Însă când mă gândesc acum la asta, a fost o consecință naturală. A fost vina mea că m-am lăsat vrăjit de o escrocherie atât de ieftină.

FILOSOFUL: Și ce ai făcut în această privință?

TÂNĂRUL: Nu mai este nevoie să spun că în cazul elevilor neastâmpărați am ales calea mustrării aspre. Știu că probabil nu veți aprecia atitudinea mea și-mi veți spune că a fost o soluție pripită. Dar uitați ce e, nu sunt o persoană care să-și petreacă timpul cu filosofia și să se piardă în visarea cu ochii deschiși. Sunt un profesor care trăiește și se ocupă de situații reale, pragmatice și care are grijă de viețile și destinele elevilor săi. Și asta deoarece realitatea din fața noastră nu așteaptă niciodată – e într-o continuă mișcare. Nu poți sta cu mâinile încrucișate și să nu faci nimic!

FILOSOFUL: Cât de eficient este?

TÂNĂRUL: După cum este de așteptat, dacă îi dojenesc în continuare nu-i ajută cu nimic. Fiindcă acum mă subestimează – sunt doar un fraier pentru ei. Sincer, sunt momente când îi invidiez pe profesorii de altădată, când pedeapsa fizică era permisă și devenise chiar un lucru obișnuit.

FILOSOFUL: E o situație dificilă.

TÂNĂRUL: Adevărat. Și ca să nu mă înțelegeți greșit, trebuie să adaug că nu mă las condus de emoții sau de mânie. Mustrările mele sunt raționale și, în ultimă instanță, în scopul educației. Cred că s-ar putea spune că prescriu un antibiotic numit „dojană".

FILOSOFUL: Și atunci ai simțit că vrei să renunți la Adler?

TÂNĂRUL: Am menționat asta doar ca să vă dau un exemplu clar. Ideile lui Adler sunt cu siguranță minunate. Îți zdruncină sistemul de valori și te fac să te simți ca și cum cerul noros s-a înseninat deasupra ta; ca și cum viața ta s-a schimbat. Nu ai ce să le reproșezi, sunt chiar un adevăr universal. Dar esența problemei este că singurul loc unde aceste idei au sens este în acest birou. Odată ce ai deschis ușa și revii în lumea reală, ideile lui Adler sunt prea naive. Argumentele oferite sunt impracticabile și nimic altceva decât idealism fără conținut. Tocmai ați creat o lume care servește scopurilor dumneavoastră aici, în această încăpere, și vă pierdeți în visare. Nu știți nimic despre lumea reală și despre mulțimea de oameni care o populează!

FILOSOFUL: Înțeleg... Și apoi?

TÂNĂRUL: O educație în care să nu lauzi și să nu dojenești? O educație care îmbrățișează ideea de autonomie și îi lasă pe elevi să-și poarte singuri de grijă? Asta nu-i altceva decât o renunțare la drepturile meseriei de profesor. De acum înainte am de gând să mă port cu copiii într-o manieră foarte diferită de cea a lui Adler. Nu-mi pasă dacă este „corectă" sau nu. Pentru că nu am de ales. Voi lăuda și voi mustra. Și, evident, va trebui să aplic și o pedeapsă aspră.

FILOSOFUL: Te întreb doar ca să știu: nu intenționezi să renunți la cariera de profesor, nu-i așa?

TÂNĂRUL: Bineînțeles că nu. Nu voi renunța niciodată la meseria de profesor, fiindcă este drumul pe care l-am ales. Nu este o ocupație, este un mod de viață.

FILOSOFUL: Sunt mult mai liniștit să aud asta.

TÂNĂRUL: Prin urmare, credeți că este pur și simplu problema altcuiva? Dacă voi continua cariera pedagogică va trebui să renunț la Adler de îndată! Dacă nu o fac, voi renunța la responsabilitățile

mele ca profesor și îmi voi abandona elevii. Este ca și cum aș avea cuțitul la gât. Ei bine, care este răspunsul dumneavoastră?

* * *

FILOSOFUL: În primul rând, permite-mi să fac o rectificare. Ai folosit mai devreme cuvântul „adevăr". Dar eu nu-l prezint pe Adler ca pe un adevăr absolut, imuabil. Unii ar putea spune că ceea ce fac este ca și cum aș prescrie lentile pentru ochelari. Cred că sunt și mulți oameni a căror perspectivă s-a îmbunătățit ca urmare a acestor „lentile". În schimb, probabil mai sunt și cei care spun că totul e și mai neclar decât înainte. Nu mă gândesc să le impun acestor oameni viziunea lui Adler.

TÂNĂRUL: Deci fugiți de ei?

FILOSOFUL: Nu. Să privim lucrurile altfel. Nici o altă filosofie nu este atât de pasibilă de greșeală și atât de greu de corectat precum filosofia lui Adler. Majoritatea celor care spun: „Îl știu pe Adler" înțeleg greșit doctrina sa. Nu au curajul să abordeze o interpretare reală și nu încearcă să privească dincolo de acest mod de gândire.

TÂNĂRUL: Oamenii îl înțeleg greșit pe Adler?

FILOSOFUL: Exact. Dacă o persoană vine în contact cu filosofia lui Adler și este impresionată imediat de ea spunând: „Viața este mai ușoară acum", acea persoană nu-l înțelege deloc pe Adler. Deoarece, atunci când cineva va înțelege cu adevărat ce pretinde Adler de la noi, probabil că va fi șocat de duritatea sa.

TÂNĂRUL: Așadar, spuneți că și eu l-am înțeles greșit pe Adler?

FILOSOFUL: Da, din tot ce mi-ai spus, se pare că așa este. Cu siguranță, nu ești singur în povestea asta. Sunt mulți adlerieni (practicanți ai psihologiei lui Adler) care, la început, îl înțeleg greșit, iar apoi reușesc să-i pătrundă sensul. Se pare că nici tu nu ai găsit deocamdată modalitatea prin care să-l înțelegi. Nici eu nu am găsit-o imediat, în tinerețea mea.

TÂNĂRUL: Hm. Ați avut și dumneavoastră o perioadă în care v-ați simțit pierdut?

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: Atunci, vreau să mă învățați. Unde se află scara înțelegerii sau orice o fi ea? Chiar, ce înțelegeți prin „scară"? Unde ați găsit-o?

FILOSOFUL: Am avut noroc. Pe vremea când am descoperit filosofia lui Adler stăteam acasă și creșteam un copil.

TÂNĂRUL: Ce vreți să spuneți?

FILOSOFUL: Am aflat de Adler prin copilul meu și împreună cu el am putut aplica teoriile sale, adâncind astfel maniera mea de a-l înțelege și obținând dovezi concrete cu privire la Adler.

TÂNĂRUL: Asta vă rog să-mi și spuneți! Ce ați aflat? Și care sunt dovezile concrete obținute?

FILOSOFUL: Într-un singur cuvânt, este vorba de „iubire".

TÂNĂRUL: Ce-ați spus?

FILOSOFUL: Nu cred că vrei cu adevărat să-ți repet, nu?

TÂNĂRUL: Haha, ce glumă bună! Iubire, lucrul despre care nu-i nevoie să vorbești? Spuneți că, dacă vreau să-l înțeleg pe adevăratul Adler, trebuie să știu despre iubire?

FILOSOFUL: Tu, cel care râzi de acest cuvânt, nu îl înțelegi încă. Iubirea despre care vorbește Adler este sarcina cea mai dură și careți pune cel mai mult curajul la încercare.

TÂNĂRUL: Ah, vă rog! O să-mi țineți niște predici despre iubirea aproapelui. Nu vreau să le aud.

FILOSOFUL: Tocmai ai spus că ai ajuns într-un punct mort în ceea ce privește educația și că ai un sentiment de neîncredere față de Adler. Iar după aceea, ești dornic să-mi spui că îl acuzi și că nu vrei să-ți mai vorbesc vreodată de el. De ce ești atât de supărat? Cred că

i-ai considerat ideile ca pe ceva magic. Ca și cum ai putea să pocnești din degete și, fără prea multe vorbe, toate dorințele să ți se îndeplinească. Dacă așa stau lucrurile, *trebuie* să renunți la Adler. Trebuie să renunți la imaginile greșite pe care ți le-ai făcut despre el și să-l cunoști pe adevăratul Adler.

TÂNĂRUL: Nu, greșiți! În primul rând, pe Adler nu l-am considerat niciodată magic sau ceva de genul ăsta. În al doilea rând, așa cum cred că ați spus la un moment dat: „Oricine poate fi fericit de acum înainte".

FILOSOFUL: Da, cu siguranță am spus asta.

TÂNĂRUL: Dar astfel de cuvinte nu sunt un exemplu perfect de magie? Îi avertizezi pe oameni: „Nu vă lăsați păcăliți de banii falși", în timp ce faci reclamă la alți bani falși. Este clasicul truc al unui escroc!

FILOSOFUL: Oricine poate fi fericit din acest moment. Este un fapt de necontestat, nu magie sau altceva de genul acesta. Tu și oricine altcineva puteți face pași către fericire. Fericirea nu este ceva de care să te bucuri stând acolo unde te afli. Trebuie să continui să mergi pe drumul ales. Trebuie să clarificăm acest punct.

Tu ai făcut primul pas. Unul important. Totuși, acum, nu doar că ți-ai pierdut curajul și te-ai oprit, dar încerci să te întorci. Știi de ce?

TÂNĂRUL: Vreți să spuneți că nu mai am răbdare.

FILOSOFUL: Nu. Nu ai făcut încă cea mai importantă alegere din viață. Asta-i tot.

TÂNĂRUL: Cea mai importantă alegere din viață! Ce trebuie să aleg?

FILOSOFUL: Ți-am spus mai devreme. „Iubirea."

TÂNĂRUL: Ha! Vă așteptați să accept asta? Vă rog, nu încercați să vă refugiați în abstractizare!

FILOSOFUL: Vorbesc serios. Problemele cu care te confrunți izvorăsc dintr-un singur cuvânt, „iubire". Mă refer la problemele pe care le ai cu educația și cele despre modul de viață pe care ar trebui s-o trăiești.

TÂNĂRUL: În regulă. Se pare că e un lucru ce merită să fie combătut. Înainte de a începe o discuție matură, aș vrea să vă spun ceva. Nu am nici o îndoială că sunteți un Socrate al timpurilor noastre. Cu toate acestea, nu la filosofia lui mă gândesc, ci la crima sa.

FILOSOFUL: Crima sa?

TÂNĂRUL: Aparent, Socrate a fost condamnat la moarte sub bănuiala că îi ademenea și îi corupea pe tinerii din vechiul oraș-stat al Greciei, Atena, da? I-a oprit pe discipolii săi care îi cereau să evadeze din închisoare, apoi a băut un ceai otrăvitor și a părăsit această lume. Interesant, nu? În opinia mea, dumneavoastră, cel care vă dedicați ideilor lui Adler în această veche capitală, sunteți vinovat de aceeași crimă. Cu alte cuvinte, îi ademeniți și îi corupeți pe tinerii naivi cu vorbe amăgitoare!

FILOSOFUL: Vrei să spui că ai fost înșelat și corupt de Adler?

TÂNĂRUL: Exact acesta este motivul pentru care am decis să vă mai vizitez încă o dată, pentru a pune capăt relației noastre. Nu vreau să mai fac și alte victime. Dacă vorbim din punct de vedere filosofic, ar trebui să vă ucid.

FILOSOFUL: În acest caz, va fi o noapte lungă.

TÂNĂRUL: Dar să o rezolvăm în noaptea asta, înainte de ivirea zorilor. Nu va mai fi nevoie să vă vizitez după acest moment. Oare voi urca scara înțelegerii? Sau voi dezmembra scara înțelegerii dumneavoastră și voi renunța la Adler o dată pentru totdeauna? Ori una, ori alta. Nu există cale de mijloc.

FILOSOFUL: Bine. Ar putea fi ultimul nostru dialog... Nu, se pare că va trebui să-l facem noi să fie ultimul, indiferent de ce se va

întâmpla.

PARTEA I. *Persoana aceea rea și bietul de mine*

Puține lucruri s-au schimbat în biroul filosofului de la vizita de acum trei ani a tânărului. Un manuscris doar parțial scris zăcea împrăștiat pe biroul ce părea folosit. Peste manuscris, probabil pentru a împiedica foile de hârtie să fie împrăștiate de vânt, se afla un stilou vechi cu inserții din aur. Totul îi era familiar tânărului; parcă se afla în camera lui. A observat câteva cărți pe care le avea și el, inclusiv una pe care o citise cu o săptămână în urmă. Privind lung și nostalgic biblioteca întinsă pe un perete întreg, tânărul a suspinat din adâncul sufletului. *Nu trebuie să mă simt prea în largul meu aici. Trebuie să merg mai departe.*

ESTE PSIHOLOGIA ADLERIANĂ O RELIGIE?

TÂNĂRUL: Înainte să iau hotărârea de a vă vizita încă o dată azi, adică înainte de a lua o hotărâre fermă să renunț la Adler, m-am frământat foarte mult. Am fost mai tulburat decât vă puteți imagina. Atât de interesante au fost ideile lui Adler pentru mine. Dar adevărul este că pe cât de atras eram de aceste idei, pe atât de mult mă îndoiam de ele. Iar îndoielile mele priveau însăși denumirea de „psihologie adleriană".

FILOSOFUL: Hm. Ce vrei să spui?

TÂNĂRUL: După cum arată și denumirea de „psihologie adleriană", ideile sale erau considerate psihologie. Și din câte știu eu, psihologia este, în esență, o știință. Totuși, atunci când vine vorba despre concepțiile afirmate de Adler, există unele aspecte care mi se par categoric neștiințifice. Evident, deoarece este un domeniu de studiu ce se ocupă de psihic, s-ar putea să nu poată fi exprimat în totalitate în termeni matematici. Înțeleg perfect acest lucru. Dar, vedeți, problema este că Adler vorbește despre oameni numindu-i „idealuri". El ne ține aceleași predici dezgustătoare cum fac și creștinii atunci când propovăduiesc iubirea aproapelui. Și așa ajung la prima întrebare: credeți că psihologia adleriană este o „știință"?

FILOSOFUL: Dacă te referi la o definiție strictă a științei, adică o știință care poate fi infirmată, atunci nu, nu este. Adler a afirmat că psihologia sa este o „știință", dar când a început să vorbească despre conceptul de „sentiment de comuniune socială", mulți dintre colegii lui s-au delimitat de el. Au gândit la fel ca tine: „Conceptul acela nu este știință".

TÂNĂRUL: Corect. Este răspunsul normal pe care l-ar da orice om interesat de psihologie ca știință.

FILOSOFUL: Este un domeniu de dezbătut la nesfârșit, dar psihanaliza lui Freud, psihologia analitică a lui Jung și psihologia individuală a lui Adler, toate conțin elemente care intră în conflict cu o atare definiție a științei prin aceea că nu pot fi greșite. Acesta este adevărul.

TÂNĂRUL: În regulă, am înțeles. Astăzi mi-am adus carnețelul cu mine. Am să notez acest lucru. Teoretic vorbind, nu este știință! Următoarea mea întrebare: acum trei ani, v-ați referit la ideile lui Adler numindu-le „o altă filosofie", da?

FILOSOFUL: Ai dreptate, așa am spus. Consider psihologia lui Adler ca pe un concept ce urmează în același spirit filosofia greacă, fiind ea însăși o filosofie. La fel gândesc și despre Adler. Înainte de a-l considera un psiholog, îl văd ca pe un filosof. Este un filosof care și-a pus în practică cunoștințele în cadrul unor clinici. Aceasta este percepția mea.

TÂNĂRUL: În regulă. Iată ce cred eu. M-am gândit mult la ideile lui Adler și chiar le-am aplicat. Nu eram sceptic în privința lor. Mai degrabă, a fost ca și când acele idei mi-au umplut inima cu o pasiune arzătoare și am crezut în ele din tot sufletul. Problema este că, ori de câte ori am încercat să practic filosofia lui Adler într-un cadru educațional, împotrivirea mă copleșea. Nu mi se opuneau doar elevii, ci și ceilalți profesori din jurul meu. Și asta deoarece prezentam o abordare a educației bazată pe un sistem de valori complet diferit de al lor și încercam să-l aplic acolo pentru prima oară. Apoi mi-am amintit de un anumit grup de oameni și am comparat situația lor cu a mea. Știți despre cine vorbesc?

FILOSOFUL: Nu, nu știu. Cine ar putea fi?

TÂNĂRUL: Misionarii catolici care au jefuit pământurile păgâne în epoca marilor descoperiri.

FILOSOFUL: Aha.

TÂNĂRUL: Africa, Asia, cele două Americi. Misionarii catolici călătoreau în ținuturi străine unde limba, cultura și chiar zeii erau diferiți și își susțineau ideile în care credeau. La fel ca mine, care m-am angajat să susțin ideile lui Adler. Misionarii, deși reușeau adesea să-și răspândească credința, au înfruntat opresiuni, iar uneori au fost chiar și executați prin metode barbare. Unii cred că era mai practic să fie alungați. Dar dacă ar fi fost așa, cum ar mai fi reușit acești misionari să predice despre un nou „zeu" locuitorilor din zonele respective și cum i-ar mai fi putut determina să renunțe la vechile lor credințe? Cu siguranță ar fi fost o muncă foarte grea. Dorind să aflu mai multe lucruri, am dat fuga la bibliotecă.

FILOSOFUL: Dar asta e...

TÂNĂRUL: Așteptați, nu am terminat încă. Așadar, pe când cercetam cu atenție diverse lucrări ale misionarilor din epoca descoperirilor, m-am gândit: la urma urmei, filosofia lui Adler nu este o religie?

FILOSOFUL: Interesant.

TÂNĂRUL: Pentru că așa și este, nu? Idealurile despre care vorbește Adler nu sunt știință. Și, în măsura în care nu sunt știință, în cele din urmă este vorba doar despre gradul de credință al cuiva, despre a crede sau a nu crede. Așadar, din nou, se referă doar la sentimentul cuiva. Este adevărat că, din punctul nostru de vedere, cei care nu-l cunosc pe Adler pot părea niște sălbatici care cred în zei falși. Simțim că trebuie să-i învățăm care este „adevărul" științific și să-i salvăm cât mai repede. Totuși, de pe poziția lor dominantă, noi suntem primitivii care venerăm zei dăunători. Poate că noi suntem cei care trebuie salvați. Greșesc?

FILOSOFUL: Nu, ai perfectă dreptate.

TÂNĂRUL: Atunci, spuneți-mi, care este diferența dintre filosofia lui Adler și religie?

FILOSOFUL: Diferența dintre religie și filosofie; acesta este un subiect important. Dacă pur și simplu elimini existența „zeului“ și te gândești la asta, atunci dialogul va fi mai ușor de înțeles.

TÂNĂRUL: Ah. Ce vreți să spuneți?

FILOSOFUL: Religia, filosofia și știința au același punctul de plecare. De unde venim? Unde ne aflăm? Cum ar trebui să trăim? Religia, filosofia și știința pornesc toate de la aceste întrebări. În Grecia antică, nu exista o linie de demarcație între filosofie și știință, iar rădăcina latină a cuvântului „știință“ este *scientia*, care înseamnă pur și simplu „cunoaștere“.

TÂNĂRUL: În regulă, așa era știința pe atunci. Dar întreb despre filosofie și religie. Care este diferența dintre ele?

FILOSOFUL: Poate că ar fi mai bine să clarificăm mai întâi care sunt punctele lor comune. Spre deosebire de știință, care se limitează la constatarea obiectivă a faptelor, filosofia și religia se ocupă și de noțiunile lumești: „adevăr“, „bine“ și „frumusețe“. Este un punct extrem de important.

TÂNĂRUL: Știu. Filosofia și religia cercetează psihicul uman. Dar unde se află liniile de demarcație și care sunt diferențele dintre cele două? Totul se reduce doar la eterna întrebare dacă există divinitate?

FILOSOFUL: Nu. Cea mai importantă diferență o constituie prezența sau absența „poveștii“. Religia motivează lumea prin intermediul poveștilor. Ai putea spune că zeii sunt protagoniștii marilor povești de care se folosesc religiile pentru a motiva lumea. Din contră, filosofia respinge poveștile și încearcă să motiveze lumea prin intermediul unor concepte abstracte fără protagoniști.

TÂNĂRUL: Filosofia respinge poveștile?

FILOSOFUL: Sau gândește-te așa: în căutarea adevărului, mergem pe o bârnă lungă ce se prelungește în întuneric. Îndoindu-ne de judecata noastră și punându-ne întrebări necontenit, mergem mai

departe pe acea bârnă, fără să avem vreo idee cât de departe putem ajunge. Apoi, din întuneric auzim o voce interioară care ne spune: „Mai departe nu mai este nimic. Aici este adevărul".

TÂNĂRUL: Hmm...

FILOSOFUL: Așa că unii oameni încetează să-și mai asculte vocea interioară și se opresc din mers. Sar de pe bârnă. Găsesc adevărul acolo? Nu știu. Poate că da, poate că nu. Dar să te oprești din mers și să sari de pe bârnă este ceea ce numesc eu religie. Filosofia ne face să mergem la nesfârșit. Nu contează dacă zeii sunt sau nu acolo.

TÂNĂRUL: Atunci, această filosofie a mersului la nesfârșit nu are răspunsuri?

FILOSOFUL: Inițial, în limba greacă, *philosophia* însemna „iubirea înțelepciunii". Altfel spus, filosofia este „studiul iubirii înțelepciunii", iar filosofii sunt „iubitori ai înțelepciunii". Dimpotrivă, dacă cineva urma să devină un „om înțelept", care să cunoască tot ce trebuia cunoscut, acea persoană nu mai era un iubitor al filosofiei (un filosof). Așa cum spunea Kant, titanul filosofiei moderne: „Nu putem învăța filosofia. Putem învăța doar să filosofăm".

TÂNĂRUL: Să *filosofăm?*

FILOSOFUL: Exact. Filosofia este mai mult un mod de viață decât un domeniu de studiu. Religia poate comunica totul în numele unui zeu. Ne vorbește despre un zeu atotcunoscător, atotputernic și despre învățăturile transmise de el. Este un mod de gândire care intră complet în contradicție cu filosofia.

Cel care pretinde că știe totul sau cel care s-a oprit pe drumul cunoașterii și al gândirii, indiferent de credința lui în existența sau în inexistența unui zeu, dacă are sau nu credință, se aventurează în religie. Așa văd eu problema.

TÂNĂRUL: Cu alte cuvinte, încă nu știți răspunsurile?

FILOSOFUL: Nu, nu știu. În momentul în care credem că știm un subiect, căutăm să aflăm mai multe lucruri despre el. Întotdeauna mă voi gândi la mine, la alți oameni, la lume. Prin urmare, „nu voi ști" la nesfârșit.

TÂNĂRUL: Ehe! Și acesta este un răspuns filosofic.

FILOSOFUL: Socrate, în dialogul său cu sofiștii, cei care s-au intitulat înțelepți, a ajuns la următoarea concluzie: eu, Socrate, știu că „erudiția mea nu este completă". Îmi cunosc propria ignoranță. În schimb, sofiștii, acești pretinși înțelepți, tind să înțeleagă totul și să nu știe nimic despre propria ignoranță. În această privință – faptul că îmi cunosc propria ignoranță – înseamnă că sunt mai înțelept decât ei. Acesta este contextul celebrei afirmații a lui Socrate: „Știu că nu știu nimic".

TÂNĂRUL: Așadar, ce puteți dumneavoastră, cel care nu aveți răspunsuri și nu știți nimic, să-mi transmiteți?

FILOSOFUL: Nu-ți voi transmite nimic. Să gândim și să mergem împreună.

TÂNĂRUL: Până la capătul bârnei? Fără să sărim?

FILOSOFUL: Da. Continuă să pui întrebări și să mergi înainte la nesfârșit.

TÂNĂRUL: Sunteți foarte încrezător, chiar dacă spuneți că sofismul nu rezistă. În regulă, vă voi coborî de pe bârna aceea!

OBIECTIVUL EDUCAȚIEI ESTE ÎNCREDEREA ÎN FORȚELE PROPRII

FILOSOFUL: De unde să începem?

TÂNĂRUL: De fapt, problema care necesită urgent atenția mea este educația. Prin urmare, voi expune contradicțiile lui Adler punând accentul pe educație. Și asta pentru că sunt tot felul de aspecte ale filosofiei lui care, la bază, sunt incompatibile cu educația.

FILOSOFUL: Înțeleg. Pare interesant.

TÂNĂRUL: În psihologia adleriană există un mod de gândire numit „separarea sarcinilor", da? Tot felul de lucruri și evenimente din viață sunt privite din perspectiva: „A cui este sarcina asta?" și împărțite în „sarcinile proprii" și „sarcinile altora". De exemplu, să presupunem că șeful meu nu mă place. Evident, nu mă simt bine. Normal ar fi să fac un efort pentru a-i fi pe plac și a fi agreat de el.

Dar Adler consideră că acest lucru este greșit. Ce gândesc ceilalți oameni (în acest caz, șeful meu) despre discursul meu, despre comportamentul meu și despre mine ca persoană? Este sarcina șefului (sarcinile altor oameni) și nu o pot controla. Oricât de mult aș încerca să-i fiu pe plac, voi continua să-i fiu antipatic.

În acest sens, Adler spune: „Nu trăiești pentru a satisface așteptările altora", căci nici ceilalți nu trăiesc pentru a-ți satisface așteptările". Nu te teme de cum te privesc alții, nu le da atenție când te judecă și nu căuta aprecierea altora. Alege doar cea mai bună cale pentru tine, cea în care crezi. În plus, nu trebuie să intervii în sarcinile celorlalți și nici să-i lași pe ei să intervină în sarcinile tale. Pentru cei nefamiliarizați cu psihologia lui Adler, acesta este un concept cu un mare impact.

FILOSOFUL: Așa este. Când poți să realizezi „separarea sarcinilor“ reduci foarte mult problemele create de relațiile interpersonale.

TÂNĂRUL: Ați spus, de asemenea, că există o cale ușoară de a stabili care este sarcina fiecăruia. Mă gândesc: „Cine va suferi în cele din urmă consecințele finale, determinate de acea alegere?“ Nu greșesc, nu-i așa?

FILOSOFUL: Nu, nu greșești.

TÂNĂRUL: Exemplul pe care l-ați folosit atunci se referea la cum învață copiii. În cazul unui copil care nu studiază, părinții lui sunt neliniștiți în privința viitorului acestuia și țipă la el să pună mâna pe carte. Dar cine va suferi consecințele faptului că acest copil nu învață – adică nu va intra la școala dorită sau îi va fi mult mai greu să-și găsească un loc de muncă? Indiferent cum privești problema, copilul are de pierdut, nu părinții. Altfel spus, învățarea este sarcina copilului și nu este o chestiune în care să intervină părinții. Am fost clar până acum?

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: Acum apare o problemă importantă. Sarcina unui copil este să studieze. Nu trebuie să intervenim în sarcinile lui. Dar dacă așa stau lucrurile, atunci ce este ceea ce noi numim „educație“? Ce este această meserie în care ne angajăm noi ca profesori? Căci dacă accept raționamentul dumneavoastră, noi, profesorii, cei care îi îndemnăm pe copii să învețe, suntem doar un grup de păcătoși care se amestecă în sarcinile lor! Cum puteți răspunde la această întrebare?

FILOSOFUL: Da, este o întrebare destul de frecventă ori de câte ori discut cu profesorii despre ideile lui Adler. Cu siguranță, studiul este sarcina copilului. Nimeni nu are voie să intervină în această sarcină, nici chiar părinții. Dacă „separarea sarcinilor“ despre care vorbește Adler este interpretată într-un mod unidimensional, toate formele de educație devin intervenții în sarcinile altora și, prin

urmare, o conduită blamabilă. Pe vremea lui nici un psiholog nu era foarte preocupat de educație. Pentru Adler, educația nu era doar o sarcină principală – era și cea mai mare speranță.

TÂNĂRUL: Hm. Puteți fi mai clar?

FILOSOFUL: De exemplu, în psihologia adleriană, consilierea nu este concepută drept „tratament", ci ca loc de „reeducare".

TÂNĂRUL: Reeducare?

FILOSOFUL: Da. Consilierea și educația în copilărie sunt în esență același lucru. Consilierul este un profesor, iar profesorul, un consilier. Este minunat să gândești astfel.

TÂNĂRUL: Haha! Nu știam asta. Nu-mi trecea prin cap că sunt un consilier! Asta ce mai înseamnă?

FILOSOFUL: Este un subiect foarte important. Să lămurim lucrurile pe măsură ce ne continuăm discuția. În primul rând, care se dorește a fi obiectivul educației, atât acasă, cât și la școală? Care este punctul tău de vedere?

TÂNĂRUL: Nu-l pot exprima în doar câteva cuvinte. Cultivarea cunoștințelor prin învățătură, îmbunătățirea abilităților sociale, dezvoltarea unor ființe umane care să respecte justiția și care să fie în deplinătatea facultăților fizice și mentale...

FILOSOFUL: Da. Toate acestea sunt importante, dar să privim imaginea de ansamblu. Ce așteptări avem de la copii ca rezultat al educației oferite?

TÂNĂRUL: Ne așteptăm să devină adulți independenți?

FILOSOFUL: Corect. Pe scurt, obiectivul educației este încrederea în forțele proprii.

TÂNĂRUL: Încredere în forțele proprii... Da, cred că ați putea spune și așa.

FILOSOFUL: Conform psihologiei adleriene, toți oamenii sunt considerați ființe care își trăiesc viața cu dorința de a scăpa de starea lor de dependență și de a se perfecționa. Adică, de „căutare a superiorității". Bebelușul care merge de-a bușilea învață să stea în picioare, își însușește un limbaj și devine capabil să comunice cu oamenii din jur. Altfel spus, ceea ce caută toți oamenii este „eliberarea" de condiția lor de neputință și de dependență și „încrederea în forțele proprii". Acestea sunt dorințe fundamentale.

TÂNĂRUL: Prin urmare, educația este cea care încurajează această încredere în forțele proprii?

FILOSOFUL: Exact. Cât despre copii, pentru a se dezvolta fizic și pentru a deveni încrezători din punct de vedere social, sunt o mulțime de lucruri pe care trebuie să le cunoască. Au nevoie de aptitudinile sociale și de sentimentul justiției pe care le-ai menționat și probabil că au nevoie de cunoaștere și nu numai. Și, bineînțeles, cei care le cunosc trebuie să-i învețe și pe cei care nu le știu. Oamenii din jurul lor trebuie să-i ajute. Educația nu înseamnă intervenție, ci asistență pentru căpătarea încrederii în forțele proprii.

TÂNĂRUL: Mi se pare că încercați cu disperare să reformulați cele spuse!

FILOSOFUL: De exemplu, ce s-ar întâmpla dacă am fi aruncați în lumea asta fără să cunoaștem vreo regulă de circulație, fără să știm ce înseamnă culoarea roșie sau verde a semaforului? Sau dacă nu știm cum să conducem o mașină și ne trezim deodată la volan? Evident, există reguli pe care le învățăm în primul caz și aptitudini pe care le căpătăm în al doilea. Este o chestiune de viață și de moarte și, mai mult decât atât, despre punerea celorlalți în pericol. Am putea privi și din altă perspectivă; să zicem că nu a mai rămas nici un om pe pământ, iar tu ai fi singurul în viață, prin urmare n-ar mai trebui să știi nimic și nici nu ai mai avea nevoie de educație. N-ai mai avea nevoie de cunoaștere.

TÂNĂRUL: Atunci cunoștințele trebuie asimilate deoarece societatea și ceilalți oameni ne cer asta?

FILOSOFUL: Da! „Cunoștințele", în acest caz, nu se referă doar la studii școlare, ci includ și informații de care oamenii au nevoie pentru a trăi fericiți. Pe scurt, trebuie să trăim în cadrul unei comunități. Trebuie să știm cum să interacționăm unii cu alții, cum să ne găsim locul în acea comunitate. Să „ne" cunoaștem și să „îi" cunoaștem. Să cunoaștem adevăratul caracter al unei persoane și să înțelegem modul în care acea persoană trebuie să trăiască. Adler numea asta „cunoașterea omului".

TÂNĂRUL: Cunoașterea omului? Nu am mai auzit niciodată acest termen.

FILOSOFUL: Nu cred că ai fi avut cum. Această cunoaștere a omului nu este cea pe care o capeți din cărți – este ceva ce se poate învăța numai dacă ești efectiv angajat în relații cu alți oameni. În acest sens, am putea spune că școala, unde ești înconjurat de o mulțime de oameni, este un loc mult mai propice educației decât acasă.

TÂNĂRUL: Prin urmare, după spusele dumneavoastră, cheia educației este ceea ce numiți cunoașterea omului?

FILOSOFUL: Da. La fel se întâmplă și în ceea ce privește consilierea. Consilierul îl ajută pe client să capete încredere în forțele proprii. Se gândesc împreună la cunoașterea omului, care este necesară încrederii în forțele proprii. Îți amintești obiectivele susținute de psihologia adleriană pe care le-am discutat data trecută? Obiectivele comportamentale și obiectivele psihologice?

TÂNĂRUL: Da, mi le amintesc. Sunt două obiective referitoare la comportament:

1. Să ai încredere în forțele proprii.
2. Să trăiești în armonie cu societatea.

Și următoarele două obiective sunt pentru psihologia care sprijină aceste comportamente:

1. Conștientizarea faptului că *am abilitatea.*
2. Conștientizarea faptului că *oamenii îmi sunt camarazi.*

Așadar, pe scurt, dumneavoastră spuneți că aceste patru lucruri sunt valoroase nu doar în consiliere, ci și în contextul educațional actual?

FILOSOFUL: Și sunt la fel de valoroase și pentru noi, adulții, cu sentimentul nostru general despre cât de grea este viața. Fiindcă sunt foarte mulți adulți care suferă în mediile sociale și care nu pot atinge aceste obiective.

Dacă am lăsat în urmă obiectivul încrederii în forțele proprii, fie în cadrul educației, al consilierii sau în asistența profesională individualizată, vom ajunge foarte repede să forțăm lucrurile.

Trebuie să fim conștienți de rolurile pe care le jucăm, fie că lăsăm educația să cadă într-un fel de capcană a „intervenției" obligatorii, fie că ne limităm la o „asistență" stimulatoare a încrederii în puterile proprii. Acest lucru depinde de modul de abordare al persoanei care realizează educația, consilierea ori altă formă de asistență.

TÂNĂRUL: Cu siguranță că așa este. Înțeleg și sunt de acord cu aceste idealuri mărețe; chiar sunt. Ați mai încercat să mă păcăliți, însă de data asta nu o să mai reușiți! Indiferent despre ce discutăm, în final totul se transformă într-un idealism abstract, iar eu mă trezesc ascultând cuvintele dumneavoastră liniștitoare și pline de optimism crezând că am înțeles.

Dar problemele mele nu sunt abstracte, de fapt, sunt foarte concrete. În locul acestor teorii deșarte, să auzim o teorie bazată pe fapte, pe practică. Concret, ce măsuri să iau, ca profesor? Prima măsură concretă, și cea mai importantă, pe care ați evitat-o tot timpul, nu? Lucrul despre care vorbiți este foarte departe. Este ca și cum vă îndreptați spre un anumit peisaj în depărtare și încercați să nu priviți noroiul de la picioarele dumneavoastră!

Cu trei ani în urmă, tânărul fusese cuprins de uimire și îndoială la auzul ideilor lui Adler transmise de filosof, exprimându-și cu înverșunare opoziția față de ele. Totuși, de data asta era diferit. Acum înțelegea suficient de bine contextul psihologiei adleriene și, mai mult, câștigase experiență în societate. S-ar putea spune chiar că, în sensul în care avea experiență la locul de muncă, *el* era cel care învățase mai mult. Acum, tânărul avea un plan foarte clar. *Să nu mă concentrez pe lucrurile abstracte, ci pe cele concrete. Nu pe teorie, ci pe practica efectivă. Și nu pe idealuri, ci pe realitate. Asta vreau să știu și, de asemenea, unde sunt punctele slabe ale lui Adler.*

RESPECTUL ÎNSEAMNĂ SĂ VEZI O PERSOANĂ AȘA CUM ESTE

FILOSOFUL: Concret, de unde începem? Când educația, consilierea și asistența adoptă încrederea în forțele proprii ca obiectivul lor, unde este punctul de pornire? Cu siguranță, ar putea fi un domeniu care să ne preocupe. Dar există îndrumări clare în acest caz.

TÂNĂRUL: Vă ascult.

FILOSOFUL: Nu este decât un singur răspuns: „respectul".

TÂNĂRUL: Respectul?

FILOSOFUL: Da. În educație nu există nici un alt punct de pornire.

TÂNĂRUL: Un alt răspuns surprinzător! Cu alte cuvinte, dumneavoastră spuneți următoarele: respectă-ți părinții, respectă-ți profesorii și respectă-ți șeful?

FILOSOFUL: Nu. În primul rând, de exemplu, într-o clasă *tu* trebuie să arăți respect față de elevii tăi. Totul începe de aici.

TÂNĂRUL: *Eu?* Pentru copiii care nu pot sta liniștiți să asculte nici măcar cinci minute?

FILOSOFUL: Da. Poate fi vorba de o relație între părinte și copil sau în cadrul unei companii, dar asta nu contează, în orice tip de relații interpersonale este la fel. Pentru început, părinții își respectă copilul, iar șeful, subordonații. Rolurile sunt în felul următor: persoana care predă arată respect față de persoana care învață. Fără respect nu vor exista relații interpersonale bune, iar fără relații bune, cuvintele persoanei respective nu vor fi transmise.

TÂNĂRUL: Spuneți că ar trebui să îl respect pe fiecare copil-problemă?

FILOSOFUL: Da. Fiindcă la bază stă „respectul față de oameni". Respectul cuiva nu se limitează doar la anumite persoane, ci la toată lumea, de la familie și prieteni la trecători necunoscuți și chiar la oameni din alte țări pe care nu îi vor întâlni niciodată în viața lor.

TÂNĂRUL: Ah, un alt discurs despre moralitate! Sau despre religie. Trebuie să vă spun că îmi dați o oportunitate foarte bună. Este adevărat că moralitatea este inclusă în programă; că ocupă o astfel de poziție. Recunosc că sunt mulți oameni care cred în valorile respective.

Dar gândiți-vă așa. De ce este necesar să vorbești cu copiii despre moralitate? Deoarece, ca toți oamenii, copiii, prin natura lor, sunt ființe imorale. Ce este, în fond, „respectul pentru oameni"? Atât la dumneavoastră, cât și la mine, în adâncul sufletelor noastre plutește duhoarea scârboasă și respingătoare a imoralității!

Predicați ce este moral unor oameni imorali. Eu caut moralitatea. Cu siguranță, aceasta este o intervenție și nimic altceva decât forță. Lucrurile despre care vorbiți sunt pline de contradicții. Vă repet: idealismul dumneavoastră nu va avea nici un efect într-o atare situație. Și, în plus, cum credeți că i-aș putea respecta pe acești copii-problemă?

FILOSOFUL: Atunci ți-o repet și eu. Nu predic moralitatea. Apoi, cealaltă problemă este că, în special în cazul oamenilor ca tine, trebuie să vă fac să cunoașteți și să dați realmente dovadă de respect.

TÂNĂRUL: De ajuns cu toate astea! Nu vreau să ascult teorii deșarte cu iz de religie. Vă cer să-mi dați exemple concrete, aplicabile chiar de a doua zi.

FILOSOFUL: Ce este respectul? Iată o definiție: „Respectul este capacitatea de a o vedea pe o persoană așa cum este ea, de a fi conștient de individualitatea sa unică". Sunt cuvintele psihologului social Erich Fromm, cel care, pentru a scăpa de persecuția nazistă,

s-a mutat din Germania în America cam în aceeași perioadă cu Adler.

TÂNĂRUL: Abilitatea de a fi conștient de individualitatea sa unică?

FILOSOFUL: Da. O vedem pe acea persoană, de neînlocuit și absolut unică în lume, așa cum este ea. De asemenea, Fromm adaugă: „Respectul înseamnă grija ca cealaltă persoană să se dezvolte și să se dezvăluie așa cum este".

TÂNĂRUL: Nu înțeleg.

FILOSOFUL: Înseamnă să nu încerci să o schimbi sau să o manipulezi pe cealaltă persoană care se află exact în fața ta. Să o accepți ca atare, fără să pui condiții. Nu există un respect mai mare ca acesta. Apoi, fiind acceptat de altă persoană „așa cum ești", probabil vei dobândi un mare curaj. Iar respectul poate fi considerat punctul de plecare pentru încurajare.

TÂNĂRUL: În nici un caz! Nu acesta este respectul pe care-l cunosc eu. Respectul este un fel de emoție asemănătoare cu dorința arzătoare, un fel de rugă disperată ca cineva să poată fi la înălțimea situației.

FILOSOFUL: Nu. Acela nu este respect, ci teamă, subordonare și credință. Este o stare în care ne temem de putere și autoritate și venerăm imaginile false, fără a vedea nimic din cealaltă persoană.

Termenul latin *respicio*, care constituie rădăcina cuvântului „respect", are conotația de a „vedea". În primul rând, o vedem pe persoană așa cum este ea. Încă nu ai văzut nimic și nici nu ai încercat să vezi. Prețuiește-o pe persoana respectivă fără să-i impui propriul sistem de valori. Și, în plus, participă la dezvoltarea sau la descoperirea ei. Asta înseamnă respect. În atitudinea de a încerca să o manipulezi sau să o corectezi pe o altă persoană nu există nici o urmă de respect.

TÂNĂRUL: Prin urmare, dacă îi accept așa cum sunt, copiii problematici se vor schimba?

FILOSOFUL: Nu este ceva ce poți controla. Poate se vor schimba, poate nu. Dar, ca o consecință a respectului tău, fiecare elev se va accepta așa cum este și își va recâștiga curajul de a avea încredere în forțele proprii. Nu încape nici o îndoială în această privință. Dar depinde de fiecare elev dacă își va folosi curajul recâștigat.

TÂNĂRUL: Deci asta înseamnă separarea sarcinilor?

FILOSOFUL: Da. Poți să-i conduci către apă, dar nu-i poți face să bea. Oricât de plin de har ești ca profesor, nu există nici o garanție că ei se vor schimba. Dar tocmai fiindcă nu există nici o garanție vom avea parte de respect necondiționat. În primul rând, trebuie să începi. Fără să stabilești vreo condiție, oricare ar fi ea, și indiferent care vor fi rezultatele anticipate, tu ești cel care va face primul pas.

TÂNĂRUL: Dar în felul acesta nu se va schimba nimic.

FILOSOFUL: În această lume, indiferent cât de puternic este cineva, există două lucruri care nu pot fi simțite forțat.

TÂNĂRUL: Care sunt acestea?

FILOSOFUL: „Respectul" și „iubirea". De exemplu, să presupunem că persoana din conducerea companiei este un tiran autoritar. Evident că angajații îi vor executa ordinele. Și probabil vor da dovadă de un comportament obedient. Dar aceasta este supunere bazată pe frică, fără o fărâmă de respect. Poate striga: „Respectați-mă", dar nimeni nu se va conforma. În sufletul lor, se vor îndepărta tot mai mult de el.

TÂNĂRUL: Da. Cu siguranță asta vor face.

FILOSOFUL: În plus, dacă nu există respect reciproc, atunci nu există nici relații interumane. O astfel de companie este doar un loc unde grupuri de oameni sunt pregătiți să funcționeze ca niște roboți. Pot efectua munci automate, dar nimeni nu poate îndeplini munca unui om.

TÂNĂRUL: În regulă, de ajuns cu discuțiile pe ocolite! În fond, ceea ce spuneți dumneavoastră este că nu sunt respectat de elevii mei și din această cauză nu pot ține clasa sub control?

FILOSOFUL: Dacă există frică, chiar și pentru o scurtă perioadă, este puțin probabil să existe și respect. E normal că nu poți ține acea clasă sub control. Ai stat nepăsător cât timp s-a dezvoltat acest fenomen, și acum ai trecut la măsuri severe. Folosești forța și frica încercând să-i faci să te asculte. Poate crezi că, o perioadă, acest lucru va fi eficient. Poate te vei simți ușurat că ei par să te asculte acum. Totuși...

TÂNĂRUL: Nu mă ascultă deloc.

FILOSOFUL: Așa este. Copiii nu-ți dau ascultare, doar se supun autorității. Nici nu le trece prin gând să te înțeleagă. Doar își astupă urechile, închid ochii și așteaptă să treacă furtuna mâniei tale.

TÂNĂRUL: Haha, ați pus punctul pe i.

FILOSOFUL: Ai intrat în acel ciclu vicios pentru că nu ai reușit să faci primul pas în a-ți respecta elevii, în a-i respecta necondiționat.

TÂNĂRUL: Așadar, pentru că nu am făcut acel pas nu mai pot face nimic să ajung la ei?

FILOSOFUL: Nu. Ai strigat într-o cameră goală până acum. Ei nu te aud.

TÂNĂRUL: În regulă. Bine. Înțeleg. Încă mai sunt foarte multe puncte de combătut, dar accept asta pentru moment. Să presupunem că modul dumneavoastră de abordare este corect, că relațiile se construiesc pe baza respectului. Atunci, cum ne arătăm respectul? Doar nu o să-mi spuneți să zâmbesc frumos și să spun: „Hei, te respect", nu?

FILOSOFUL: Respectul nu este ceva care să vină din cuvinte. Și ori de câte ori un adult încearcă să se apropie astfel de copii, aceștia vor

detecta imediat minciunile sau interesele. În momentul în care gândesc: „Această persoană minte", respectul nu mai este posibil.

TÂNĂRUL: Da, da. Din nou ați pus punctul pe i. Dar ce-mi sugerați să fac? Fiindcă este o contradicție majoră în modul în care vorbiți acum despre respect.

FILOSOFUL: Ah! Despre ce contradicție vorbești?

***Pornește* de la *respect*, spunea filosoful. Și acesta nu este doar baza educației care se construiește cu ajutorul respectului, ci baza tuturor relațiilor interpersonale. Evident, nu dăm multă atenție cuvintelor rostite de oamenii pe care nu-i respectăm. În argumentele filosofului existau unele elemente cu care tânărul putea fi de acord. Dar argumentul că cineva trebuie să-i respecte pe toți ceilalți – chiar și pe copiii problematici din clasă, iar faptul că răufăcătorii din societate meritau să fie respectați – era un aspect la care tânărul se opunea cu vehemență. *Dar tipul ăsta și-a săpat propriul mormânt. A făcut o afirmație contradictorie care nu poate fi trecută cu vederea. În fond, asta este o treabă pe care trebuie să o fac. Sunt nevoit să-l îngrop pe Socrate în peștera lui.* Tânărul era nerăbdător să continue discuția.**

FII RECEPTIV LA PROBLEMELE ALTORA

TÂNĂRUL: Nu vă dați seama? Mai devreme ați spus: „Respectul nu poate fi niciodată impus". De acord, probabil că așa este. Sunt total de acord. Dar mai târziu, în același context, îmi spuneți să-i respect pe elevi. Haha, e foarte amuzant – încercați să-mi impuneți să fac un lucru care, aparent, nu poate fi impus. Dacă nu credeți că aceasta este o contradicție, atunci ce este?

FILOSOFUL: Este adevărat că în cazul în care te referi exclusiv la acele afirmații, ele pot părea contradictorii. Dar privește problema și în acest mod. Respectul este ca o minge ce se întoarce la tine numai de la persoana căreia i-ai trimis-o. Este ca și cum ai arunca o minge la perete. Dacă o arunci, s-ar putea întoarce la tine. Dar nu se va întâmpla nimic dacă doar stai cu fața la perete și strigi: „Dați-mi mingea".

TÂNĂRUL: Nici vorbă! Nu vă las să scăpați așa ușor cu metafore spuse doar pe jumătate. Dați-mi un răspuns adecvat. Dacă eu sunt cel care aruncă acea minge a respectului, de unde vine ea? Nu vine pur și simplu din neant!

FILOSOFUL: Ai dreptate. Acest subiect constituie un punct important în înțelegerea și practicarea psihologiei adleriene. Îți mai amintești sintagma „sentiment de comuniune socială"?

TÂNĂRUL: Bineînțeles. Deși n-aș putea spune că am înțeles-o în totalitate.

FILOSOFUL: Da, este un concept destul de greu de înțeles. Să-l discutăm mai amănunțit altă dată. Deocamdată, aș vrea să-ți amintești modul în care Adler folosește termenul de „interes social" atunci când traduce sintagma de „sentiment de comuniune socială" din limba germană în limba engleză. Acest „interes social"

înseamnă preocuparea noastră pentru societate sau, mai simplu, grija noastră față de oamenii care formează societatea.

TÂNĂRUL: Prin urmare, termenul este diferit în germană?

FILOSOFUL: Da. Termenul german este *Gemeinschaftsgefühl*, compus din *Gemeinschaft*, însemnând „relații sociale" sau „comunitate", și *Gefühl* („sens" sau „sentiment"), pe care-l traduc „sentiment social". Dacă ar trebui să-i dăm o traducere, mult mai apropiată de originalul german, l-am putea numi „sentimentul de comuniune socială" sau „sensul comuniunii sociale".

TÂNĂRUL: Nu mă interesează prea mult această discuție academică, dar la ce se referă?

FILOSOFUL: Gândește-te un moment. Atunci când Adler le-a prezentat ideea de „sentiment social" vorbitorilor de limbă engleză, a ales termenul de „interes social", nu „sentiment social", care era mai apropiat de limba germană? Există un motiv ascuns aici.

Îți amintești când ți-am povestit despre perioada în care Adler, aflându-se încă la Viena, și-a susținut conceptul de „sentiment de comuniune socială", și toți colegii lui s-au îndepărtat de el? Cum a fost combătut de toată lumea și marginalizat de cei care susțineau că un astfel de concept nu este știință și că el introdusese problema „valorii" într-o cu totul altă categorie din domeniul științific al psihologiei?

TÂNĂRUL: Da, îmi amintesc.

FILOSOFUL: Se pare că, prin această experiență, Adler a priceput destul de bine cât de greu este să-i faci pe oameni să înțeleagă „sentimentul de comuniune socială". Prin urmare, atunci când și-a prezentat conceptul vorbitorilor de limbă engleză, a înlocuit „sentimentul social" cu îndrumări privind comportamentul bazate pe practica efectivă. A înlocuit ideea abstractă cu ceva concret. Iar aceste îndrumări pot fi rezumate în cuvintele: „grijă față de ceilalți".

TÂNĂRUL: Îndrumări privind comportamentul?

FILOSOFUL: Da. Să treci peste atașamentul față de propria persoană și să-ți pese și de ceilalți. Dacă progresăm conform acestor îndrumări, vom ajunge într-un mod firesc la „sentimentul de comuniune socială".

TÂNĂRUL: Nu am nici cea mai vagă idee despre ce vorbiți acum! Din nou, argumentul dumneavoastră este abstract. Chiar și această idee a existenței unor „îndrumări privind comportamentul" pentru a te preocupa de alți oameni. Concret vorbind, ce ar trebui să facem și cum?

FILOSOFUL: Ți-ar prinde bine să-ți amintești acel citat din Erich Fromm: „Respectul înseamnă grija ca și cealaltă persoană să crească și să dezvăluie ceea ce este". Fără a nega sau a impune ceva, acceptăm și prețuim persoana așa cum este. Cu alte cuvinte, protejăm, ne preocupăm de demnitatea altei persoane. Înțelegi acum unde se află acel prim pas concret?

TÂNĂRUL: Nu. Unde?

FILOSOFUL: Este o concluzie destul de logică. Se află în preocuparea ta pentru grijile altor oameni.

TÂNĂRUL: Grijile altor oameni?

FILOSOFUL: De exemplu, copiii se joacă de multe ori în moduri de neînțeles pentru tine. Sunt captivați de jocuri copilărești absolut plictisitoare. Uneori citesc cărți ofensatoare la adresa publicului și a moralității și abuzează de jocurile video. Știi la ce mă refer, nu-i așa?

TÂNĂRUL: Desigur. Văd astfel de lucruri aproape zilnic.

FILOSOFUL: Sunt mulți părinți și profesori care-i dezaprobă și încearcă să le ofere lucruri mult mai „utile" sau „valoroase". Îi sfătuiesc pe copii să nu practice alte activități, le confiscă jucăriile și cărțile și le permit doar lucrurile valoroase.

Bineînțeles că părintele procedează astfel „pentru binele copilului". Chiar și așa, această acțiune este complet lipsită de

respect și nu face decât să adâncească distanța dintre părinte și copil. Și asta deoarece se resping preocupările naturale ale copilului.

TÂNĂRUL: În regulă, atunci ar trebui să recomand activități insipide de timp liber?

FILOSOFUL: Nu faci recomandări de pe poziția pe care te afli. Ne preocupă doar problemele copiilor. Încearcă doar să înțelegi cât de anoste sunt activitățile lor de timp liber din perspectiva ta și, în primul rând, cum sunt ei în realitate. Verifică-le tu și chiar jucați-vă împreună cu vreo ocazie. În loc să te joci pur și simplu cu ei, bucură-te singur de activitatea respectivă. Dacă vei proceda așa, copiii vor avea în cele din urmă sentimentul real că sunt aprobați; că nu sunt tratați ca niște copii; că sunt respectați ca ființe umane individuale.

TÂNĂRUL: Dar asta este....

FILOSOFUL: Și nici nu se limitează doar la copii. Este primul pas concret privind respectul căutat în toate relațiile interpersonale. Fie că este vorba de relațiile interpersonale de la locul de muncă, de relațiile dintre îndrăgostiți, de relațiile internaționale sau de oricare alte relații, trebuie să avem mai multă grijă față de problemele oamenilor.

TÂNĂRUL: Dar este imposibil! Poate nu știți, dar problemele acelor copii cuprind lucruri mult prea vicioase! Lucruri indecente, grotești și ofensatoare. Oare nu este rolul nostru de adulți să le arătăm drumul corect?

FILOSOFUL: Nu, nu este. Referindu-se la „sentimentul de comuniune socială", lui Adler îi plăcea să spună că ceea ce avem nevoie este „să vedem cu ochii altuia, să ascultăm cu urechile altuia și să simțim cu inima altuia".

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Chiar în acest moment, încerci să vezi cu ochii tăi, să asculți cu urechile tale și să simți cu inima ta. De aceea te referi la

problemele copiilor folosind cuvinte ca „vicios“ și „ofensator“. Copiii nu se consideră vicioși. Atunci, ce văd ei? Putem începe prin a înțelege acest lucru.

TÂNĂRUL: Nu, nu pot! Mă depășește.

FILOSOFUL: De ce?

DACĂ AM AVEA CU TOȚII ACEEAȘI INIMĂ ȘI ACEEAȘI VIAȚĂ

TÂNĂRUL: Poate că ați uitat, dar eu îmi amintesc perfect. Acum trei ani ați făcut o afirmație care suna cam așa: nu trăim într-o lume obiectivă, ci într-o lume subiectivă, căreia noi înșine i-am dat un înțeles. Problema pe care trebuie să ne concentrăm nu este cum arată lumea, ci cum o percepem noi. Și, de asemenea, nu putem scăpa de subiectivitatea noastră.

FILOSOFUL: Da, așa este.

TÂNĂRUL: Atunci, spuneți-mi următoarele: cum este posibil ca noi, cei care nu scăpăm de subiectivitate, să putem avea ochii, urechile sau chiar inima altcuiva? Ar fi bine să nu vă mai jucați cu vorbele!

FILOSOFUL: Vorbim despre un aspect crucial. E adevărat că nu putem scăpa de subiectivism. Și, bineînțeles, nu putem deveni o altă persoană. Totuși, ne putem imagina ce văd și ce aud alți oameni.

Adler propune următoarele: în primul rând, gândește-te „Ce s-ar întâmpla dacă aș avea aceeași inimă și aceeași viață ca această persoană?" Dacă ar fi așa, ar trebui să înțelegem că: „Probabil m-aș confrunta cu aceleași sarcini ca persoana respectivă". Și, din acel punct, ar trebui să-mi imaginez că: „Probabil le-aș rezolva la fel ca acea persoană".

TÂNĂRUL: Aceeași inimă și aceeași viață?

FILOSOFUL: Să presupunem că există un elev care nici măcar nu încearcă să învețe. Să-l întrebi pe copil: „De ce nu înveți?" este o atitudine complet lipsită de respect. În schimb, începe prin a gândi: „Ce-ar fi dacă aș avea aceeași inimă ca el? Dacă aș avea aceeași viață ca el?" Cu alte cuvinte, ne gândim cum ar fi dacă am avea aceeași

vârstă cu elevul, am locui în aceeași casă cu el și am avea aceiași prieteni, aceleași interese și aceleași griji. Dacă am face asta, ar trebui să ne putem imagina ce atitudine ar adopta acea persoană atunci când s-ar confrunta cu sarcina de a învăța sau de ce ar refuza să învețe. Știi cum se numește o astfel de atitudine?

TÂNĂRUL: Imaginație?

FILOSOFUL: Nu. Este ceea ce noi numim „empatie".

TÂNĂRUL: Empatie? Așa numiți dumneavoastră a ne imagina ce s-ar întâmpla dacă am avea aceeași inimă și aceeași viață?

FILOSOFUL: Da. Ceea ce considerăm în general a fi empatie, adică să fii de acord cu părerea altei persoane și să-i împărtășești sentimentele, este simpatie, nu empatie. Empatia este o abilitate, o atitudine pe care cineva o are atunci când este alături de o altă persoană.

TÂNĂRUL: O abilitate! Empatia este o abilitate?

FILOSOFUL: Corect. Și, fiindcă este o abilitate, înseamnă că este ceva pe care și tu o poți dobândi.

TÂNĂRUL: Bine, este foarte interesant! În acest caz, aș dori să-mi explicați empatia ca abilitate. Cum putem cunoaște „inima și viața" celeilalte persoane sau oricum ați numi-o dumneavoastră? Consiliind-o pe fiecare persoană în parte? Ha, e imposibil să învățăm lucrurile astea!

FILOSOFUL: Tocmai acesta este motivul pentru care ne preocupă problemele altor oameni. Nu trebuie doar să observăm de la distanță. Trebuie să ne implicăm cu adevărat. Tu doar stai deoparte, fără să te implici vreodată, și faci remarci precum: „Nu există nici o modalitate să facem asta" sau „Există tot felul de obstacole". Asta nu înseamnă nici respect, nici empatie.

TÂNĂRUL: În nici un caz. Nu aveți dreptate! Este total greșit!

FILOSOFUL: Ce este greșit în ceea ce am spus?

CURAJUL ȘI RESPECTUL SUNT MOLIPSITOARE

TÂNĂRUL: Sigur, dacă aș fi alergat după minge împreună cu elevii mei, probabil m-ar fi plăcut mai mult. Le-aș fi făcut o impresie bună și le-aș fi dat sentimentul de apropiere. Dar dacă mă rezum doar la a fi prieten cu acești puști, educarea lor va fi și mai dificilă.

Din păcate, acești copii nu sunt îngeri. Sunt niște mici demoni care, în secunda în care sunt un pic mai blând cu ei, vor profita de mine, vor deveni prea încrezuți și nu vor mai putea fi stăpâniți. Vă amuzați imaginându-vă o poveste cu îngeri care nici nu există pe lumea asta!

FILOSOFUL: Am crescut doi copii. Și sunt mulți tineri care nu s-au putut adapta educației școlare și vin în acest birou pentru consiliere. Așa cum spui și tu, copiii nu sunt îngeri. Sunt ființe umane.

Totuși, tocmai pentru că sunt ființe umane, trebuie să le acordăm respectul cuvenit. Nu trebuie priviți de sus și nici admirați sau flatați. Interacționăm cu ei ca și când ar fi egali cu noi și avem empatie pentru interesele și problemele lor.

TÂNĂRUL: Regret, dar motivul pentru care trebuie să le acordăm respect nu este acceptabil pentru mine. În fond, ceea ce vreți să spuneți prin a-i respecta înseamnă doar să le flatăm egoul, corect? Tocmai o astfel de idee poate fi degradantă pentru copii.

FILOSOFUL: Se pare că înțelegi doar jumătate din ceea ce îți spun. Nu caut un respect unilateral din partea ta. Mai degrabă vreau ca tu să-i înveți respectul pe elevii tăi.

TÂNĂRUL: Să-i învăț respectul?

FILOSOFUL: Da. Practicându-l chiar tu, le demonstrezi ce înseamnă să ai respect. Arată-le modul în care se construiește respectul, piatra de temelie a relațiilor interpersonale, și fă-i să vadă

cum arată o relație bazată pe respect. După cum spunea și Adler: „Lașitatea este molipsitoare, la fel și curajul". În mod firesc, și respectul devine molipsitor.

TÂNĂRUL: Curajul și respectul sunt molipsitoare?

FILOSOFUL: Da. Începe cu tine. Chiar dacă nu-i nimeni să te înțeleagă sau să te susțină, trebuie să duci în primul rând torța, să fii curajos și să arăți respect. Torța ta va lumina cel mult câțiva metri în jurul tău. Ar fi ca și când te-ai afla singur, noaptea, pe un drum lăturalnic. Dar lumina pe care o porți va fi văzută de ceilalți de la sute de metri depărtare. Vor ști că acolo este cineva, este o lumină și o cărare, dacă merg spre ea. În final, zeci, apoi sute de lumini se vor aduna în jurul tău. Lumini radiate de zeci și sute de camarazi de-ai tăi.

TÂNĂRUL: Ce fel de alegorie este asta? Cred că ceea ce vreți să spuneți este că rolul nostru de profesori este să-i respectăm pe copii, să le arătăm ce înseamnă respectul și să-i facem să învețe respectul. Am înțeles corect?

FILOSOFUL: Da. Aici este primul pas, nu doar în educație, ci în toate tipurile de relații interpersonale.

TÂNĂRUL: Nici vorbă! Nu-mi pasă câți copii ați crescut sau câți oameni ați îndrumat, deoarece sunteți un filosof care a stat închis în propriul birou. Nu știți nimic despre societatea sau despre școala din lumea modernă reală!

Ceea ce așteaptă oamenii de la educația primită în școli și ceea ce își doresc în societatea capitalistă nu sunt aceste informații despre caracterul personal sau niște „cunoștințe umane" obscure. Părinții, tutorii și societatea caută rezultate reale. Iar dacă dumneavoastră vorbiți despre locul în care apare educația, atunci ceea ce căutăm noi este perfecționarea academică.

FILOSOFUL: Presupun că ai dreptate.

TÂNĂRUL: Indiferent cât de mult îi îndrăgesc elevii, profesorii care nu au realizări școlare vor fi etichetați drept nepotriviți pentru această meserie. Pare o afacere cu pierderi financiare încropită de un grup de prieteni. În schimb, profesorul care își aduce contribuția la perfecționarea educației ținându-i pe toți elevii sub control va fi ovaționat.

Dar nu am ajuns încă la chestiunea cea mai importantă. Chiar și elevii care au fost mustrați tot timpul vor spune mai târziu: „Mulțumesc că m-ați îndrumat cu atâta strictețe în școală" și își vor exprima recunoștința. Ei vor admite că datorită educației stricte și-au continuat studiile și că severitatea mea era, de fapt, din iubire, iar într-un final vor ajunge să-mi mulțumească. Cum explicați această realitate?

FILOSOFUL: În mod normal, aș spune că o astfel de poveste este chiar posibilă. De fapt, am putea să o considerăm drept un caz perfect pentru reînvățarea teoriilor psihologiei adleriene.

TÂNĂRUL: Deci spuneți că este explicabilă?

FILOSOFUL: Ținând cont de discuția pe care am început-o acum trei ani, haide să pătrundem mai adânc în psihologia adleriană. Sunt multe lucruri de reținut aici.

„Sentimentul de comuniune socială" – un concept-cheie al psihologiei adleriene și cel mai dificil de înțeles. Filosoful se referă la acest concept ca și cum „ar fi văzut cu ochii altuia, ascultat cu urechile altuia și simțit cu inima altuia". Iar pentru asta avem nevoie de abilitatea numită empatie, al cărei prim pas este să ne preocupăm de problemele altora. În teorie, are logică. Dar este de datoria profesorului să devină o persoană care să-i înțeleagă cu adevărat pe copii? Filosoful nu se juca oare din nou cu vorbele? Tânărul l-a privit critic pe filosoful care putea să aducă în discuție astfel de cuvinte precum „reînvățare".

ADEVĂRATUL MOTIV PENTRU CARE „NU NE PUTEM SCHIMBA“

TÂNĂRUL: Vă ascult. Ce ar trebui să reînvăț despre Adler?

FILOSOFUL: Când analizezi modul tău de a vorbi și de a te comporta și modul altor oameni de a vorbi și de a se comporta, gândește-te la scopurile dincolo de ele. Acesta este modul de gândire fundamental din psihologia adleriană.

TÂNĂRUL: Știu, este „teleologie“, nu?

FILOSOFUL: Ai putea să-mi dai o explicație simplă pentru această teorie?

TÂNĂRUL: Voi încerca. Indiferent de ce s-a întâmplat în trecut, nimic nu este determinat de acesta. Nu contează nici dacă există traume din trecut. Deoarece oamenii nu sunt conduși de „cauze“ trecute, ci trăiesc în conformitate cu „scopurile“ actuale. Să presupunem, de exemplu, că o persoană spune: „Mediul de acasă era nepotrivit și de aceea am o personalitate dificilă“. Este o credință falsă. Adevărul e că primul scop al persoanei este: „Nu vreau să sufăr pentru că mă implic în problemele altor oameni“ și, pentru a-și realiza acel scop, alege o „personalitate dificilă“, care nu se atașează de nimeni. Apoi, ca o scuză pentru a fi ales o astfel de personalitate, oamenii aduc în discuție mediul de acasă din trecut. Ceva în genul ăsta, nu?

FILOSOFUL: Da. Continuă, te rog.

TÂNĂRUL: Cu alte cuvinte, nu suntem ființe condiționate de evenimentele din trecut. Mai degrabă ne condiționăm viețile în funcție de *semnificația pe care o dăm* acelor evenimente.

FILOSOFUL: Așa e.

TÂNĂRUL: Apoi, ați spus ceva de genul: indiferent ce s-a întâmplat în viața ta până în momentul de față, nu ar trebui să influențeze câtuși de puțin felul în care vei trăi de acum înainte. Iar tu, care trăiești aici și acum, ești singurul care decide în privința propriei vieți. Deci, am înțeles ceva greșit?

FILOSOFUL: Mulțumesc. Nu, nu ai înțeles greșit. Noi, oamenii, nu suntem atât de fragili ca să fim pur și simplu la discreția traumelor din trecut. Ideile lui Adler se bazează pe credința puternică în demnitatea umană și în potențialul uman, și anume că *oamenii se pot determina oricând.*

TÂNĂRUL: Da, știu asta. Doar că nu pot trece peste intensitatea cauzelor. Este greu să vorbești despre orice ca fiind doar scopuri. Pentru că, de exemplu, dacă scopul meu ar fi „să nu mă preocup de alți oameni", ar trebui să existe niște cauze care au dat naștere acelor scopuri. Pentru mine, teleologia nu este un adevăr atotputernic, chiar dacă este un punct de vedere revoluționar.

FILOSOFUL: Excelent. Ceva s-ar putea schimba în seara asta prin dialogul nostru, iar alte lucruri s-ar putea să rămână la fel. Pentru că tu decizi, iar eu nu te voi obliga. Acum, te rog, ascultă ce am de spus și privește acest lucru ca pe un alt mod de gândire.

Suntem ființe capabile de autodeterminare în orice moment. Suntem ființe care pot alege noi identități. Și totuși, nu este atât de ușor să te schimbi. Poate că ne-am dori foarte mult să ne schimbăm, dar să nu putem face asta. De ce, oare? Poți să-mi spui părerea ta?

TÂNĂRUL: Poate pentru că nu ne dorim cu adevărat să ne schimbăm?

FILOSOFUL: Asta spune cam tot. Și se leagă de întrebarea: „Ce este schimbarea?" Dacă ar fi să presupunem și să folosim o exprimare extremă, procesul schimbării este „însăși moartea".

TÂNĂRUL: Însăși moartea?

FILOSOFUL: Să presupunem că în clipa de față ești într-o stare de disperare în ceea ce privește viața ta. Să spunem că ți-ai dori să te poți schimba. Dar asta înseamnă să renunți la cel care ai fost până în prezent, să-ți interzici plăcerile pe care le-ai avut și să nu mai fii niciodată cel de până acum, ca și când, realmente, ai fi murit. Fiindcă, odată ce ai făcut asta, vei renaște.

Acum, oricât de nemulțumit ai fi de poziția ta actuală, ai putea alege moartea? Te-ai putea arunca singur în întunericul fără capăt? Nu este un lucru simplu despre care să vorbești. De aceea oamenii nu doresc să se schimbe și se simt bine așa cum sunt, oricât de grea ar fi viața. Și sfârșesc prin a trăi în căutarea lui „e bine așa cum sunt" pentru a-și susține situația în care se află.

TÂNĂRUL: Hmm...

FILOSOFUL: Prin urmare, când o persoană încearcă să susțină cu tărie: „eu, cel de acum", ce nuanță crezi că-i va da trecutului său?

TÂNĂRUL: Hmm, altfel spus...

FILOSOFUL: Nu există decât un singur răspuns. Pe scurt, acesta ar fi să-și rezume trecutul spunând: „Am trecut prin multe, dar mă simt împăcat".

TÂNĂRUL: Ca să afirme asta acum, trebuie să afirme și că a avut un trecut nefericit.

FILOSOFUL: Da. Sunt oamenii pe care i-ai menționat mai devreme, cei care îți transmit recunoștința lor spunând: „Mulțumesc că ai fost atât de sever în trecut". Cu toții încearcă să-și afirme acel „eu, cel de acum". În consecință, tot trecutul lor se transformă în amintiri plăcute. Nu vor recunoaște educația severă primită doar prin cuvintele de mulțumire pe care ți le-au transmis.

TÂNĂRUL: Deoarece vor să se simtă „în regulă cu această problemă", trecutul lor se transformă în amintiri plăcute. E ciudat. Din punctul de vedere al psihologiei educaționale, este o pistă de investigație foarte interesantă. Totuși, nu pot fi de acord cu

interpretările dumneavoastră. De ce? veți întreba. Eu sunt dovada. Deoarece nu mă încadrez absolut deloc în acest tipar! Chiar și în ziua de azi, sunt supărat pe toți profesorii severi și absurzi pe care i-am avut în gimnaziu și în liceu și, fie că am sau nu dreptate, nu le sunt recunoscător. În nici un caz nu aș putea vreodată să am amintiri frumoase legate de viața mea școlară, care a fost ca o închisoare pentru mine.

FILOSOFUL: Asta deoarece nu ești mulțumit de „eu, cel de acum".

TÂNĂRUL: Ce-ați spus?

FILOSOFUL: Ca să spunem lucrurilor pe nume, pentru a justifica acel „eu, cel de acum" care este departe de a fi ideal, tu îți zugrăvești tot trecutul în aceeași nuanță de gri. Încerci să te gândești că a fost „din cauza școlii" sau „din cauza unui anumit profesor". Și apoi încerci să găsești diferite variante: „Dacă aș fi mers la școala potrivită și dacă aș fi întâlnit profesorul ideal, n-aș fi ajuns așa".

TÂNĂRUL: Sunt vorbe grele! Pe ce vă bazați când faceți astfel de presupuneri?

FILOSOFUL: Poți spune cu certitudine că fac presupuneri? Deoarece problema nu este dacă s-a întâmplat ceva în trecut, ci semnificația pe care o dă acel „eu, cel de acum" trecutului.

TÂNĂRUL: Retrageți ce ați spus! Ce știți dumneavoastră despre mine?

FILOSOFUL: Ascultă, în lumea noastră „trecutul", în adevăratul sens al cuvântului, nu există. Este doar redat într-o gamă nesfârșită de culori ale „clipei de acum", fiecare cu propriile interpretări.

TÂNĂRUL: În această lume, trecutul nu există?

FILOSOFUL: Așa este. Trecutul nu este ceva ce nu poate fi recâștigat. Mai degrabă, pur și simplu, *nu există.* Până când nu ajungi atât de departe, nu te poți apropia de esența teleologiei.

TÂNĂRUL: Uf! Este exasperant! Faceți presupuneri, și apoi spuneți că „trecutul nu există"? Aruncați cu neadevăruri răutăcioase, apoi încercați să le acoperiți. Mă voi distra încercând să scot totul la iveală și să vă reproșez greșelile făcute!

„PREZENTUL“ TĂU DECIDE TRECUTUL

FILOSOFUL: Ce-i drept, acest argument este greu de acceptat. Dar dacă judeci calm toate aspectele, sunt sigur că vei fi de acord. Fiindcă nu există o altă cale aici.

TÂNĂRUL: Mi se pare că focul pasiunii pentru idei a creat o gaură în mintea dumneavoastră. Din moment ce spuneți că trecutul nu există, atunci cum explicați istoria? Poate că preferații dumneavoastră, Socrate și Platon, nu au existat? Asta este ceea ce sugerați și o să fiți considerat absurd.

FILOSOFUL: Istoria este o poveste impresionantă permanent manipulată de puterile vremii. Este întotdeauna influențată cu multă abilitate pe baza logicii celui puternic, care spune: „Eu sunt cel corect“. Toate datele cronologice și cărțile de istorie sunt scrieri apocrife, compilate cu scopul de a dovedi legitimitatea celor aflați actualmente la putere.

În istorie, „prezentul“ este întotdeauna cel mai corect și, ori de câte ori o autoritate este detronată, noul conducător va rescrie trecutul. Va face asta doar pentru a-și explica legitimitatea. Așa că „trecutul“, în sensul de bază, nu există.

TÂNĂRUL: Dar....

FILOSOFUL: De exemplu, să presupunem că un grup armat dintr-o anumită țară plănuiește o lovitură de stat. Dacă încercarea lor este înăbușită, vor fi defăimați în cărțile de istorie și numiți trădători. În schimb, dacă lovitura de stat reușește și guvernul este înlăturat, istoria îi va aminti drept eroii care s-au opus tiraniei.

TÂNĂRUL: Fiindcă istoria este tot timpul rescrisă de cei victorioși?

FILOSOFUL: La fel se întâmplă și cu oamenii. Fiecare persoană este un compilator al unei povești despre „propria persoană“ care își

rescrie trecutul după cum dorește, pentru a dovedi legitimitatea lui „eu, cel de acum".

TÂNĂRUL: Nu! Este diferit în cazul indivizilor. Trecutul și amintirile unei persoane țin de domeniul neuroștiințelor. Nu vă băgați în asta! Un filosof demodat ca dumneavoastră nu are ce căuta în acest domeniu.

FILOSOFUL: Referitor la amintiri, gândește-te așa: din nenumăratele evenimente care au avut loc în trecutul cuiva, acea persoană alege doar evenimentele compatibile cu scopurile actuale, le dă un înțeles și le transformă în amintiri. Și invers, evenimentele care contravin intereselor prezente sunt șterse.

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: O să-ți dau un exemplu din activitatea mea de consiliere. Odată, un bărbat care venea la mine pentru consiliere și-a amintit de un incident din copilărie când un câine l-a atacat și l-a mușcat de picior. Se pare că mama lui îi spunea adesea: „Dacă vezi un câine vagabond, stai complet nemișcat. Pentru că, dacă fugi, te va urmări". Erau foarte mulți câini vagabonzi pe străzi. Așa că într-o zi a dat peste un câine fără stăpân la marginea drumului. Un prieten, care-l însoțise, a fugit, dar el a respectat instrucțiunile mamei și a rămas locului. Iar câinele l-a atacat și l-a mușcat de picior.

TÂNĂRUL: Vreți să spuneți că acea amintire era o minciună născocită de el?

FILOSOFUL: Nu a fost o minciună. Probabil e adevărat că a fost mușcat. Totuși, trebuia să existe o continuare la acel episod. După câteva ședințe de consiliere, și-a amintit și restul poveștii: cum stătea pe jos ghemuit de durere, după ce fusese mușcat de câine, un bărbat care întâmplător trecea cu bicicleta pe acolo s-a oprit, l-a ajutat să se ridice și l-a dus direct la spital.

În prima etapă a consilierii, stilul său de viață sau perspectiva sa asupra lumii era următoarea: „Lumea este un loc periculos, iar oamenii sunt dușmanii mei". Pentru acest om, amintirea faptului că fusese mușcat de câine era un eveniment ce însemna că această lume este plină de pericole. Treptat, după ce a început să gândească: „Lumea este un loc sigur, iar oamenii sunt camarazii mei", episoadele care îi susțineau acel mod de gândire au început să revină.

TÂNĂRUL: Hmm...

FILOSOFUL: A fost un individ mușcat de un câine sau unul ajutat de o altă persoană? Motivul pentru care psihologia adleriană este considerată o „psihologie a utilizării" este acest aspect al „capacității de a-ți alege propria viață". Trecutul nu decide „prezentul". Tocmai „prezentul" tău este cel care decide trecutul.

PERSOANA ACEEA REA ȘI BIETUL DE MINE

TÂNĂRUL: Prin urmare, ne alegem propria viață și propriul trecut?

FILOSOFUL: Da. Probabil nu există persoană care să ducă o viață fără probleme. Fiecare se confruntă cu experiențe triste, cu eșecuri, are parte de tratamente insuportabile și de dezamăgiri. Atunci, de ce unii oameni vorbesc despre tragedii ca despre „lecții" sau „amintiri", în timp ce alții rămân împovărați cu astfel de evenimente și le consideră traume?

Asta nu înseamnă să fii prins în trecut. Avem nevoie de acel trecut presărat și de momente de nefericire. Deși sună cam dur, se poate spune că ne îmbătăm cu vinul ieftin al tragediei și încercăm să uităm amărăciunea unui nefericit „prezent".

TÂNĂRUL: Destul! Aveți tupeu! „Vinul ieftin al tragediei"? Ceea ce spuneți nu este altceva decât logica celui puternic, logica învingătorului. Nu cunoașteți durerea celui obidit. Îi insultați pe cei asupriți.

FILOSOFUL: Nu, greșești. Tocmai pentru că eu cred în potențialul uman mă opun îmbătării cu vinul ieftin al tragediei.

TÂNĂRUL: Știți ceva, nu intenționez să aflu ce fel de viață ați dus, dar cred că am început să înțeleg. În esență, fără să fi întâmpinat vreodată un impediment major și fără să fi avut de-a face cu o iraționalitate copleșitoare, ați depășit pragul către o lume a filosofiei confuze. De aceea vă puteți debarasa de cicatricile emoționale ale unei persoane de parcă n-ar fi nimic. Cât de afurisit sunteți!

FILOSOFUL: Se pare că întâmpini dificultăți în a accepta acest lucru. Hai să încercăm altceva. În consiliere folosim ocazional o prismă triunghiulară.

TÂNĂRUL: Pare interesant. Vă rog să-mi explicați.

FILOSOFUL: Această prismă triunghiulară reprezintă psihicul nostru. Din locul în care te afli acum, ar trebui să poți vedea doar două dintre cele trei laturi. Ce scrie pe acele laturi?

TÂNĂRUL: Pe o latură scrie: „Persoana aceea rea". Pe cealaltă: „Bietul de mine".

FILOSOFUL: Corect. Majoritatea oamenilor care vin pentru consiliere încep prin a vorbi despre una dintre laturi. Se plâng de nefericirea care s-a abătut asupra lor. Sau vorbesc despre ura pe care o resimt față de alți oameni care-i chinuie și despre societatea din jurul lor.

Nu se întâmplă asta doar în cadrul ședințelor de consiliere. Când discut cu familia și cu prietenii sau când ofer consultații, nu este ușor să conștientizez despre ce vorbește persoana respectivă în acel moment. Totuși, vizualizând discuția în acest mod, vedem clar că discută doar despre aspectele astea două. Sună cunoscut, nu?

TÂNĂRUL: Să o învinuiești pe „acea persoană rea" sau să pledezi pentru „bietul de mine". Ei bine, cred că poți spune și așa...

FILOSOFUL: Dar nu despre asta trebuie să discutăm noi doi. Indiferent de câtă înțelegere cauți privind „acea persoană rea" sau oricât de mult te vaiți despre „bietul de mine", și chiar dacă există cineva care să te asculte sau primești o oarecare alinare pe moment, toate acestea nu vor duce către o soluție reală.

TÂNĂRUL: Atunci, ce putem face?

FILOSOFUL: Prisma triunghiulară mai are o latură pe care nu o poți vedea în acest moment. Ce crezi că scrie pe ea?

TÂNĂRUL: Nu mai pierdeți vremea și arătați-mi-o!

FILOSOFUL: În regulă. Te rog să citești cu voce tare ce scrie acolo.

Filosoful a scos o bucată de hârtie împăturită sub forma unei prisme triunghiulare. Din locul în care stătea tânărul, se puteau vedea doar două dintre cele trei laturi ale prismei. Pe una erau

scrise cuvintele: „Persoana aceea rea“, pe cealaltă: „Bietul de mine“. Conform spuselor filosofului, oamenii ajung să se plângă ori despre una, ori despre alta. Apoi, filosoful a rotit încet prisma cu degetele sale subțiri și a scos la iveală cuvintele scrise pe cea de-a treia latură – cuvinte care i-au făcut inima tânărului să vibreze.

NU ESTE NIMIC MAGIC ÎN PSIHOLOGIA ADLERIANĂ

TÂNĂRUL: ...

FILOSOFUL: Haide, spune cu voce tare.

TÂNĂRUL: Ce-ar trebui să fac de acum înainte?

FILOSOFUL: Da, este exact lucrul despre care ar trebui să vorbim: „Ce-ar trebui să fac de acum înainte?" Nu avem nevoie de „persoana aceea rea" sau alte lucruri de felul ăsta. Nici „bietul de mine" nu ne trebuie. Oricât de tare te-ai plânge în privința lor, voi ignora acest lucru.

TÂNĂRUL: Sunteți... sunteți inuman!

FILOSOFUL: Nu le voi ignora din indiferență. Le voi ignora deoarece nu consider că reprezintă ceva despre care merită să vorbim. Dacă ar trebui să ascult povești despre „persoana aceea rea" sau despre „bietul de mine" și să te compătimesc spunându-ți: „Cred că ți-a fost foarte greu" sau „Nu e vina ta", este adevărat că te-ai simți consolat pe moment. Și poate chiar ai avea un sentiment de mulțumire că ai primit consiliere sau că ai făcut bine să te sfătuiești cu mine.

Dar cum ar schimba asta lucrurile a doua zi și în zilele ce vor urma? Nu-ți vei dori să cauți mai multă consolare data viitoare când vei suferi? Nu este oare dependență? De aceea, în psihologia adleriană vorbim despre: „Ce-ar trebui să fac de acum înainte?"

TÂNĂRUL: Dar dacă spuneți că ar trebui să mă gândesc serios la propriul „de acum înainte", atunci ar trebui să știu, în primul rând, despre „până acum" ca o precondiție a sa.

FILOSOFUL: Nu. Chiar acum te afli în fața mea. Este suficient să știi că „te afli în fața mea" și, în principiu, nu există nici un mod în care eu să pot afla despre „tine, cel din trecut". Îți repet, trecutul nu

există. Trecutul despre care vorbești nu este altceva decât o poveste compilată cu măiestrie de „tine, cel de acum". Te rog, înțelege acest lucru.

TÂNĂRUL: În nici un caz! Dumneavoastră doar lipiți laolaltă piese dezordonate de teorie și îmi reproșați că mă plâng. Susțineți logica celui arogant și victorios, fără să țineți cont de slăbiciunea omului, fără ca măcar să încercați să vă familiarizați cu acea slăbiciune.

FILOSOFUL: Nu-i așa. De exemplu, nu este ceva neobișnuit ca noi, sfătuitorii, să le prezentăm clienților această prismă triunghiulară. Și le cerem următoarele: „Indiferent de subiect, întoarceți prisma în așa fel încât să-mi arătați fața despre care o să-mi vorbiți". Și mulți aleg „Ce-ar trebui să fac de acum înainte?" din proprie inițiativă, apoi încep să se gândească la conținutul acelei întrebări.

TÂNĂRUL: Din proprie inițiativă?

FILOSOFUL: În alte școli de consiliere există abordarea prin terapia de șoc, care încearcă să provoace explozii de emoție prin pătrunderea adânc în trecut. Dar nu este absolut deloc nevoie să ne angajăm în astfel de practici.

Nu suntem prestidigitatori sau magicieni. Repet, în psihologia lui Adler nu există nici un fel de magie. O psihologie constructivă și științifică a cunoașterii omului care nu se bazează pe magia misterioasă, ci pe respectul pentru oameni – aceasta este psihologia adleriană.

TÂNĂRUL: Uau, iar vă hazardați și folosiți cuvântul „științific"?

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: În regulă. Retrag ce am spus. Îmi retrag cuvintele. Acum haideți să discutăm despre problema mea cea mai mare: acel „de acum înainte". Viitorul meu ca profesor.

PARTEA A II-A. *De ce să respingem recompensa și pedeapsa?*

Acest dialog cu filosoful nu se va încheia prea ușor, și-a dat seama tânărul. Trebuia să recunoască – acest bătrân Socrate era un adversar formidabil, în special în privința tuturor teoriilor abstracte pe care le tot aducea în discuție. Însă tânărul încă mai era sigur că va câștiga în final. *Scoate discuția din acest birou cât mai repede posibil și du-o în clasa ta. Testeaz-o în lumea reală. Nu vreau să o critic la întâmplare. Dar este doar un mănunchi de speranțe deșarte, care nu au nici o legătură cu realitatea, iar eu vreau să le fac accesibile oamenilor.* Tânărul își trase un scaun și inspiră adânc.

SALA DE CLASĂ ESTE O NAȚIUNE DEMOCRATICĂ

TÂNĂRUL: În această lume, trecutul nu există. Nu trebuie să ne îmbătăm cu vinul ieftin al tragediei. Singurul lucru despre care ar trebui să discutăm este: „Ce trebuie făcut de acum înainte?" Bine, voi accepta această premisă. Presupun că problema cu care mă voi confrunta în viitor va fi modul de predare pe care să-l aplic în școala mea. Așa că voi intra în acest domeniu al discuției imediat. Vă convine?

FILOSOFUL: Bineînțeles.

TÂNĂRUL: În regulă. Spuneați mai devreme că primul pas concret ce trebuie făcut este să „încep de la respect", da? Despre asta vreau să vă întreb. Credeți că doar prin instaurarea respectului în clasă se va rezolva totul? Cu alte cuvinte, elevii nu-mi vor mai face nici un fel de probleme?

FILOSOFUL: Lucrurile nu se vor rezolva de la sine. Probleme vor fi în continuare.

TÂNĂRUL: Atunci, înseamnă că voi fi nevoit totuși să strig la ei, nu? Fiindcă se vor comporta în continuare urât și vor fi o bătaie de cap pentru ceilalți elevi.

FILOSOFUL: Nu, nu trebuie să-i certi.

TÂNĂRUL: Atunci spuneți că ar trebui să-i las să facă prostii chiar sub nasul meu, fără să reacționez? Dar este la fel cum ați spune că un hoț nu ar trebui prins și pedepsit, nu? Oare Adler ar accepta o astfel de nelegiuire?

FILOSOFUL: Obiectivul lui Adler nu este unul care să ignore legile sau regulile. Adică, atâta vreme cât aceste reguli sunt create printr-un proces democratic. Este un punct foarte important, atât pentru societate ca întreg, cât și pentru conducerea unei clase.

TÂNĂRUL: Un proces democratic?

FILOSOFUL: Da. Gândește-te la clasa ta ca și când ar fi o națiune democratică.

TÂNĂRUL: Ce vreți să spuneți?

FILOSOFUL: Suveranitatea unei națiuni democratice stă în oamenii ei, nu? Acesta este principiul „suveranității naționale", unde „puterea suverană se află în mâinile oamenilor". Oamenii, care sunt suverani, stabilesc tot felul de reguli bazate pe acordul reciproc, iar acele reguli se aplică în mod egal tuturor cetățenilor. Acesta este motivul pentru care ei respectă regulile. În loc să se supună lor pur și simplu, le respectă considerându-le „regulile noastre".

În schimb, ce se întâmplă când regulile sunt stabilite după chibzuința unei singure persoane, mai degrabă decât pe baza acordului cetățenilor, și când, mai mult, acele legi sunt aplicate inegal?

TÂNĂRUL: Puteți fi sigur că oamenii nu vor tăcea în privința lor.

FILOSOFUL: În acest caz, pentru a suprima o revoltă, conducătorul nu va avea de ales decât să exercite puteri tangibile și intangibile. Acest lucru nu privește doar națiunea, ci și corporațiile ori familiile. O organizație în care cineva își folosește puterea pentru a suprima se bazează pe iraționalitate.

TÂNĂRUL: Hmm, înțeleg.

FILOSOFUL: Același lucru este valabil și pentru clasă. Suveranul clasei-națiune nu este profesorul – sunt elevii. Iar regulile clasei trebuie stabilite pe baza consensului venit din partea elevilor suverani. Să pornim ținând cont de acest principiu.

TÂNĂRUL: Ca de obicei, complicați foarte mult lucrurile. Prin urmare, ceea ce spuneți este că ar trebui să li se permită elevilor să guverneze ei înșiși? În școala noastră există deja un sistem coerent de autoguvernare, cu un consiliu al elevilor etc.

FILOSOFUL: Nu, mă refer la ceva mai important. Dacă, de exemplu, considerăm clasa ca pe o națiune, atunci elevii sunt cetățenii ei. Care ar fi poziția profesorului în acest caz?

TÂNĂRUL: Dacă spuneți că elevii sunt cetățeni, presupun că profesorul ar putea fi prim-ministrul sau președintele care acționează în calitate de conducător.

FILOSOFUL: Dar acest lucru nu pare a fi corect, nu? Ai fost ales de elevi prin vot? Și dacă te numești președinte fără să fi trecut prin alegeri, nu ar fi o democrație. Ar fi doar o dictatură.

TÂNĂRUL: Așa zic și eu. Logic vorbind.

FILOSOFUL: Nu vorbesc despre logică, ci despre realitate. Clasa nu este o dictatură condusă de profesor. Este o democrație în care fiecare elev este suveran. Profesorii care uită acest principiu instaurează o dictatură fără ca măcar să-și dea seama de asta.

TÂNĂRUL: Haha! Prin urmare, spuneți că am înclinații fasciste?

FILOSOFUL: Dacă o afirmi în termeni extremi, da. Faptul că nu mai ai control asupra clasei tale nu este problema fiecărui elev în parte. Și ești suficient de calificat ca profesor. Numai că situația respectivă seamănă cu o dictatură coruptă, de aceea nu poate fi controlată. O organizație aflată sub comanda unui dictator nu poate scăpa de corupție.

TÂNĂRUL: Încetați cu învinuirile! Ce motive aveți să aduceți astfel de critici?

FILOSOFUL: Motivele sunt destul de clare. Se bazează pe „recompensă și pedeapsă", despre care insiști că sunt necesare.

TÂNĂRUL: Despre ce vorbiți?

FILOSOFUL: Ți-ar plăcea să discuți despre asta, nu-i așa? Despre laudă și mustrare.

TÂNĂRUL: Este ciudat că dumneavoastră sunteți cel care lansează provocarea. Deoarece am câștigat destul de multă experiență în

predare, în special la clase. O să vă fac să vă retrageți acele acuzații extrem de nepoliticoase, puteți fi sigur de asta!

FILOSOFUL: În regulă, să discutăm subiectul după pofta inimii.

NU MUSTRA ȘI NU LĂUDA

TÂNĂRUL: Adler interzice recompensa și pedeapsa. Ne sfătuiește să nu mustrăm și să nu lăudăm. De ce adoptă un astfel de nonsens? Și-a dat oare seama ce prăpastie există între ideal și realitate? Asta aș vrea să știu.

FILOSOFUL: Înțeleg. Doar ca să fiu sigur, te gândești că mustrarea și lauda sunt necesare?

TÂNĂRUL: Bineînțeles. Chiar dacă elevii mei s-ar putea să nu mă placă din acest motiv, tot va trebui să-i cert. Trebuie să-și corecteze greșelile. Da, să pornim de la întrebarea dacă a mustra este bine sau rău.

FILOSOFUL: Da. De ce nu trebuie să-i mustrăm pe ceilalți? Cel mai bine ar fi să analizăm acest lucru în funcție de situație. În primul rând, să luăm, de exemplu, un băiat care a făcut ceva rău. Poate a făcut ceva periculos sau care o afectează pe o altă persoană, ori poate a comis o infracțiune. De ce naiba să fi făcut băiatul așa ceva? Am putea lua în considerare posibilitatea că „nu știa că face un lucru rău".

TÂNĂRUL: Nu știa?

FILOSOFUL: Exact. Voi folosi ca exemplu povestea mea. Când eram copil, luam cu mine o lupă oriunde mergeam. Găseam insecte, plante și mă uitam cu lupa la ele. Îmi petreceam timpul stând și privind îndelung acele lumi care erau invizibile cu ochiul liber. Toată ziua eram preocupat să le observ, precum un mic entomolog.

TÂNĂRUL: Da, și eu am avut o astfel de etapă în viața mea.

FILOSOFUL: Puțin mai târziu, am învățat să utilizez altfel lupa. Focalizam lumina soarelui prin ea deasupra unei bucăți de hârtie neagră și, ce să vezi, fumul se ridica de pe hârtie până când, în cele

din urmă, începea să ardă. Martor fiind la acest miracol al științei, ce mi se părea un truc magic, m-am entuziasmat și nu m-am mai gândit la acel obiect ca la o lupă.

TÂNĂRUL: Este altceva, nu-i așa? Și mie mi s-a părut mai amuzant decât să mă târăsc pe pământ uitându-mă după gângănii. O lupă mică te poate inspira să te gândești la puterea soarelui și chiar a Universului. Pentru un băiat, acesta este primul pas în lumea științei.

FILOSOFUL: Era o zi călduroasă de vară, iar eu mă jucam la fel, arzând hârtii. Tocmai pusesem o bucată de hârtie neagră pe jos și focalizam lumina pe ea cu ajutorul lupei, așa cum făceam de obicei, când am zărit cu coada ochiului o furnică. Era o furnică mare, zdravănă, cu un exoschelet negru. Deja mă plictisisem de hârtia neagră, prin urmare, ce crezi că i-am făcut furnicii? Nu cred că trebuie să-ți mai explic.

TÂNĂRUL: Înțeleg. Ei, copiii pot fi foarte cruzi uneori.

FILOSOFUL: Da. Adesea, copiii dau dovadă de această brutalitate, și anume de a omorî insectele doar pentru a se distra. Dar sunt oare copiii cu adevărat cruzi? Se plimbă ei liniștiți având acest „comportament agresiv" latent, așa cum îl numește Freud? Nu cred. Copiii nu sunt cruzi – doar că nu știu. Nu știu cât valorează viața și nici nu cunosc durerea altor oameni.

Așadar, adulții ar trebui să facă un sigur lucru. Dacă cei mici nu știu, să-i învățăm. Iar când îi învățăm, nu trebuie să-i certăm. Te rog să ții minte acest principiu. Fiindcă ei nu au un comportament rău, ci, pur și simplu, nu știu.

TÂNĂRUL: Vreți să spuneți că nu este agresivitate sau brutalitate, ci o infracțiune născută din ignoranță?

FILOSOFUL: Un copil care se joacă pe șinele de cale ferată s-ar putea să nu-și dea seama că este un loc periculos. Un copil care țipă într-un loc public s-ar putea să nu știe că deranjează. Oricum ar fi,

toți pornim de la a nu ști. Așadar, nu este un lucru irațional să fii aspru cu cineva care nu știe că este greșit ceea ce face?

TÂNĂRUL: Bineînțeles, dacă ei realmente nu știu.

FILOSOFUL: Ceea ce se așteaptă de la noi, adulții, nu este să mustrăm, ci să-i învățăm pe alții. Folosind cuvinte raționale și fără să ne lăsăm copleșiți emoțional sau să ridicăm vocea. Nu te numeri printre cei care nu pot face asta.

TÂNĂRUL: Dacă acesta ar fi singurul exemplu, ar fi exact cum ați spus. Pentru că, sub nici o formă, nu vă veți accepta brutalitatea de a omorî furnica, nu? Dar nu este un argument logic pe care să-l înghit. Mi-ar sta în gât ca un sirop de malț prea dulce sau ceva de genul ăsta. Felul dumneavoastră de a-i înțelege pe oameni este prea naiv.

FILOSOFUL: Ce anume este naiv aici?

TÂNĂRUL: Pentru copiii de grădiniță este altceva, dar când ne referim la elevii de școală primară și, chiar mai mult, la cei de gimnaziu, realizăm că ei știu precis ce fac. Știu de multă vreme ce este interzis și ce este considerat imoral. Ați putea spune și că acești copii ajung să aibă un comportament problematic ca prizonierii ai conștiinței. Trebuie să fie pedepsiți sever pentru abaterile lor. Așa că aș vrea să mă scutiți de această manifestare de om bătrân prin care îi faceți pe copii să pară un grup de îngeri cu inima curată!

FILOSOFUL: Cu siguranță, există mulți copii care au un comportament problematic știind foarte bine că greșesc. Iar acesta ar putea fi cazul pentru majoritatea comportamentelor problematice. Dar nu ți se pare ciudat? Copiii ăștia au un astfel de comportament știind că este ceva rău și fiind conștienți de faptul că vor fi certați de părinți și profesori pentru purtarea lor. Este de-a dreptul irațional.

TÂNĂRUL: Este simplist, asta este. Ar înțelege numai dacă s-ar calma și ar sta să se gândească, dar sunt incapabili de asta.

FILOSOFUL: Dar oare într-adevăr așa stau lucrurile? Nu vezi că există o altă mentalitate care acționează adânc în sufletul lor?

TÂNĂRUL: Așadar, o fac știind că vor fi mustrați? Chiar și cei care plâng când sunt certați?

FILOSOFUL: Nu ar fi o strădanie inutilă să ținem cont și de această posibilitate. În psihologia adleriană contemporană, se consideră că acest comportament problematic are cinci etape, fiecare având propria stare mentală ce acționează în fundal.

TÂNĂRUL: Ah, ajungeți în sfârșit la psihologie!

FILOSOFUL: După ce vei înțelege cele cinci etape ale comportamentului problematic, ar trebui să poți constata singur dacă mustrarea este un lucru bun sau rău.

TÂNĂRUL: Vă ascult. Și voi vedea cât de mult îi înțelegeți cu adevărat pe copii și actualul context educațional!

Raționamentul acestui filosof nu are nici o noimă! **Tânărul devenise indignat.** ***Clasa este o mică națiune democratică. Iar stăpânul absolut al clasei este elevul. În regulă până în acest punct. Dar de ce recompensa și pedeapsa sunt inutile? Întrucât clasa este o națiune, nu sunt necesare legi acolo? Și dacă sunt oameni care încalcă regulile și comit infracțiuni, pedepsele nu sunt necesare?*** **Tânărul a scris în carnetul său următoarele cuvinte: „Cele cinci etape ale comportamentului problematic“.** ***Mă voi convinge dacă psihologia adleriană este un domeniu de studiu care rezistă efectiv în lumea reală sau dacă nu este altceva decât un mănunchi de teorii lipsite de conținut.***

CARE ESTE SCOPUL COMPORTAMENTULUI PROBLEMATIC?

FILOSOFUL: De ce există copii cu probleme de comportament? Psihologia adleriană se concentrează pe „scopurile" care stau ascunse în acel comportament. Asta înseamnă că ne gândim la comportamentul problematic pe care îl au copiii (și nu doar ei), cu toată diversitatea de scopuri, ca având cinci etape.

TÂNĂRUL: Faptul că are cinci etape înseamnă că este ceva ce se intensifică treptat?

FILOSOFUL: Da. Și aceste etape acoperă toate formele de comportament uman problematic. Pe cât este posibil, măsurile trebuie luate încă din etapa timpurie, înainte de intensificarea comportamentului.

TÂNĂRUL: În regulă. Vă rog să începeți cu prima etapă.

FILOSOFUL: Prima etapă a comportamentului problematic este „dorința de admirație".

TÂNĂRUL: Dorința de admirație? Cu alte cuvinte, este ca și cum ar spune: „Laudă-mă"?

FILOSOFUL: Da. Elevii joacă rolul „copilului bun" în fața părinților, a profesorilor și a altor persoane. Cineva care lucrează într-o organizație se străduiește să-și demonstreze străduința și respectul față de șef și față de colegii mai experimentați. Procedând astfel, speră să obțină laudele lor. De aici începe totul.

TÂNĂRUL: Dar nu este de preferat așa? Dau randament, nu supără pe nimeni și pot fi utili altor persoane. Nu găsesc nici un motiv să consider acest lucru problematic.

FILOSOFUL: Cu siguranță, dacă acțiunile lor sunt tratate separat, ei pot părea copii buni sau elevi onorabili care nu au nici un fel de

problemă. Iar oricine dorește să-i laude pe copiii care se străduiesc mult la școală sau la sport, ori pe angajații devotați, care se dedică trup și suflet activității.

Totuși, aici este o mare capcană. Scopul lor va fi întotdeauna să primească laude și, pe lângă aceasta, să obțină o poziție privilegiată în cadrul comunității.

TÂNĂRUL: Aha. Deoarece motivele lor nu sunt sincere, este inacceptabil? Ce filosof credul sunteți! Chiar dacă scopul lor este să primească laude, sunt totuși elevi care-și urmează studiile, nu? Nu văd nici o problemă aici.

FILOSOFUL: Atunci, ce crezi că se întâmplă când străduințele lor nu le aduc nici o laudă din partea părinților, a profesorilor, a șefilor sau a colegilor?

TÂNĂRUL: Presupun că devin nemulțumiți și chiar plini de resentimente.

FILOSOFUL: Așa e. Nu fac lucruri bune. Sunt doar lăudați. Și nu are nici un rost să depună foarte mult efort dacă nu vor fi lăudați sau tratați într-un mod special. Așa că își pierd imediat motivația.

Adoptă un stil de viață sau o perspectivă asupra lumii în care spun doar: „Dacă nu mă laudă nimeni, nu voi face ceea ce trebuie" și „Dacă nu mă pedepsește nimeni, pot face și greșeli".

TÂNĂRUL: Da, recunosc că e adevărat, dar...

FILOSOFUL: De asemenea, o altă caracteristică a acestei etape este că, din cauza străduinței de a fi un „copil bun" care să promită mult, ei încep să trișeze, să înșele sau să facă și alte lucruri rele. Profesorii trebuie să stabilească scopurile copiilor, în loc să se concentreze doar pe acțiunile lor.

TÂNĂRUL: Dar dacă nu-i lauzi în această etapă, își vor pierde determinarea și se vor transforma în copii care nu vor face absolut nimic. Iar în unele cazuri, vor trece la un comportament necorespunzător, nu-i așa?

FILOSOFUL: Nu. Îi înveți permanent că sunt valoroși, chiar dacă nu sunt speciali. Arătându-le respect.

TÂNĂRUL: Concret vorbind, cum facem asta?

FILOSOFUL: În loc să te concentrezi pe lucrurile „bune" pe care le face un copil, concentrează-ți atenția asupra detaliilor, a cuvintelor și a acțiunilor persoanei respective. Apoi, concentrează-te și arată compasiune pentru grijile celorlalți. Asta-i tot.

TÂNĂRUL: Ah, ne-am întors la asta. Ei bine, nu cred că m-am lămurit încă privitor la ceea ce definește comportamentul problematic. Dar să continuăm. Ce-mi puteți spune despre a doua etapă?

FILOSOFUL: A doua etapă a comportamentului problematic este „atragerea atenției".

TÂNĂRUL: Atragerea atenției?

FILOSOFUL: Copilul nu este lăudat chiar dacă a făcut un lucru „bun". Nu poate dobândi o poziție privilegiată în clasă. Sau nu are destul curaj ori tenacitate pentru a face lucruri care îi vor aduce laude. În astfel de momente, persoana respectivă se gândește: „Nu este nici o problemă dacă nu sunt lăudat, prin urmare, voi încerca să ies în evidență".

TÂNĂRUL: Așadar, va face ceva rău? Ceva pentru care să fie mustrat?

FILOSOFUL: Corect. În această etapă, nici nu se mai gândesc să fie lăudați. Vor doar să iasă în evidență. Un aspect pe care aș dori să-l ai în vedere este principiul conform căruia comportamentul copiilor în această etapă este de a ieși în evidență, nu de a face ceva rău.

TÂNĂRUL: Ce va realiza ieșind în evidență?

FILOSOFUL: Își doresc să fie într-o poziție privilegiată în clasă. Își doresc să aibă un loc definit în cadrul comunității căreia îi aparțin.

Acesta este adevăratul scop.

TÂNĂRUL: Cu alte cuvinte, din moment ce metodele tradiționale, cum ar fi făcutul temelor, nu au dat rezultate, elevul încearcă să devină „special" prin alte mijloace. În loc să devină special fiind „un copil bun", încearcă să realizeze asta fiind „un copil rău". În acest fel, își asigură un loc al său.

FILOSOFUL: Exact.

TÂNĂRUL: Cred că pe la vârsta aceea, dacă nu ești un copil „prea cuminte", probabil vei fi considerat superior. Prin urmare, concret vorbind, cum se fac ei remarcați?

FILOSOFUL: Copiii asertivi vor încerca probabil să atragă atenția prin răutăți, adică încălcând regulile mai puțin importante ale societății și ale școlii. Fac gălăgie în clasă, își bat joc de profesor, îl asaltează cu nenumărate întrebări și alte lucruri de felul ăsta. Dar nu ajung niciodată atât de departe încât să stârnească furia adulților și sunt adesea iubiți de profesori și prieteni deopotrivă, fiind considerați un fel de clovni ai clasei.

Copiii pasivi vor încerca probabil să atragă atenția printr-o scădere dramatică a rezultatelor școlare, uitând în mod repetat lucruri sau plângând. Atrag atenția comportându-se ca un copil incapabil și încercând să ocupe un loc special.

TÂNĂRUL: Dar dacă vor deranja clasa sau vor uita mereu lucruri, vor fi, mai degrabă, mustrați. Le convine să fie mustrați?

FILOSOFUL: Dacă prezența lor nu va fi remarcată altfel, preferă să fie dojeniți. Își doresc ca prezența lor să fie recunoscută și să ocupe un loc special, chiar dacă asta implică mustrarea. Asta este dorința lor.

TÂNĂRUL: O, Doamne, e dur! Ce stare sufletească complicată.

FILOSOFUL: Nu, până în această etapă copiii trăiesc, de fapt, după un principiu simplu, și nu este atât de dificil să te înțelegi cu ei. Deoarece numai prin respect le putem transmite că nu este nevoie

să fie speciali și că sunt valoroși așa cum sunt. Abia de la a treia etapă se complică lucrurile.

TÂNĂRUL: Hmm... oare de ce?

URĂȘTE-MĂ! RENUNȚĂ LA MINE!

FILOSOFUL: A treia etapă a comportamentului problematic. În acest caz, scopurile lor se îndreaptă către „lupta pentru putere".

TÂNĂRUL: Lupta pentru putere?

FILOSOFUL: Nesupunerea, provocările repetate și dorința de a se lupta. Prin câștigarea bătăliei, fiecare încearcă să-și arate puterea. Fiecare încearcă să câștige un loc privilegiat. Este o etapă destul de dură.

TÂNĂRUL: Ce vreți să spuneți prin dorința de a se lupta? Doar nu încep să se lovească între ei, nu?

FILOSOFUL: Într-un singur cuvânt, înseamnă „rezistență". Își provoacă părinții și profesorii și îi înjură folosind un limbaj obscen. Uneori, devin furioși și violenți sau încep să fure din magazine, să fumeze etc., încălcând legile fără să se gândească de două ori.

TÂNĂRUL: Da, sunt cu adevărat copii-problemă, copiii cu care nu reușesc să lucrez.

FILOSOFUL: În schimb, copiii pasivi vor provoca lupta pentru putere prin neascultare. Oricât vor fi de mustrați, vor refuza să învețe. Se vor preface că ignoră cuvintele adulților. Nu vor neapărat să învețe, dar nici nu consideră că studiul este inutil. Pur și simplu, vor să-și dovedească puterea prin nesupunere.

TÂNĂRUL: Ah, mă enervez numai când mă gândesc la așa ceva! Nu există altă metodă de a-i stăpâni pe acești copii-problemă decât țipând la ei! Încalcă realmente regulile și nu mă fac decât să-mi doresc să le dau o chelfăneală. Căci dacă nu o fac, înseamnă că pur și simplu le tolerez faptele.

FILOSOFUL: Așa e. La fel ca într-un meci de tenis, mulți părinți și profesori vor apuca racheta mâniei și vor lovi mingea mustrării.

Asta nu înseamnă decât să cedezi provocării celorlalți și să joci pe același teren cu ei. Copiii vor fi foarte bucuroși să-ți trimită următoarea minge, cea a rezistenței. Deoarece schimbul pe care l-au inițiat a început.

TÂNĂRUL: Așadar, ce putem face în privința asta?

FILOSOFUL: Dacă este o chestiune legală, atunci trebuie tratată într-o manieră legală. În oricare altă luptă pentru supremație, pleacă de pe terenul lor de îndată ce o detectezi. Este singurul lucru pe care îl poți face imediat. Nu uita, chiar și fără să dojenești, ci doar arătând că ești pe cale să te înfurii, te vei trezi pe terenul luptei pentru putere.

TÂNĂRUL: Dar ce se întâmplă dacă un elev face ceva rău chiar sub ochii mei? Cum procedez în acest caz? Oare profesorul este cel care, pur și simplu, îl lasă pe elev în pace și nu reacționează deloc?

FILOSOFUL: Sunt sigur că există o concluzie logică, dar ar fi mai bine să aștepți până explic toate cele cinci etape, apoi ne vom gândi la asta împreună.

TÂNĂRUL: Of, cât de enervant! Să continuăm.

FILOSOFUL: A patra etapă a comportamentului problematic. Acum, persoana intră în faza de „răzbunare".

TÂNĂRUL: Răzbunare?

FILOSOFUL: Își pusese deja în gând să intre în lupta pentru putere, dar era peste abilitățile sale. Nu poate obține o victorie sau nu poate dobândi o poziție privilegiată. Este desconsiderată de ceilalți și suferă o înfrângere. Pierzând astfel bătălia, persoana se retrage temporar, apoi pune la cale răzbunarea.

TÂNĂRUL: Pe cine se răzbună și de ce?

FILOSOFUL: Se răzbună pe cei care nu-l consideră unic, se răzbună pe cei care nu îl iubesc. Aici discutăm despre răzbunarea din dragoste.

TÂNĂRUL: Răzbunarea din dragoste?

FILOSOFUL: Te rog, ține minte. Dorința de a fi admirat, de a atrage atenția și lupta pentru putere. Toate acestea sunt expresii ale lipsei de iubire: „Vreau să mă respecți mai mult". Problema e că în momentul în care o persoană își dă seama că setea ei de iubire nu va fi satisfăcută face o schimbare radicală și apelează la ură.

TÂNĂRUL: De ce? Care este scopul acestui sentiment de ură?

FILOSOFUL: Îmi dau seama acum că ei nu o să mă iubească. Dacă așa stau lucrurile, atunci urâți-mă, în cazul în care asta înseamnă că îmi acordați atenție. Cam așa gândesc ei.

TÂNĂRUL: Dorința lor este să fie urâți?

FILOSOFUL: Asta este ceea ce se întâmplă. Să-i luăm, de exemplu, pe copiii din etapa a treia, care se opun părinților și profesorilor și îi provoacă la lupta pentru putere. În clasă, au șansa de a deveni mici eroi. Să fie sărbătoriți pentru curajul lor de a se opune profesorilor și părinților.

Dar nimeni nu-i felicită pe copiii care ajung în etapa răzbunării. Urâți și speriați de părinții, profesorii și chiar de colegii lor, se izolează treptat. Și în acest caz, încearcă să se asocieze cu ceilalți prin particularitatea, de a fi urâți de toți.

TÂNĂRUL: Dacă așa stau lucrurile, ar trebui să ne prefacem că nu-i băgăm în seamă! Să distrugem acel punct de legătură care a devenit ura. Deoarece, astfel, nu va exista nici o nevoie de răzbunare. Putem găsi un alt mod de abordare, mai inteligent, nu?

FILOSOFUL: S-ar putea să funcționeze doar în teorie. Dar, în realitate, este destul de greu să le tolerezi comportamentul.

TÂNĂRUL: De ce? Vreți să spuneți că nu am răbdarea necesară?

FILOSOFUL: Copiii care se află în etapa luptei pentru putere, de exemplu, vor provoca la confruntarea directă și corectă. Provocările lor, care abundă în limbaj agresiv, sunt legate direct de simțul lor al

justiției. De aceea pot fi considerați de colegii lor de clasă niște eroi. Poți aborda acest tip de provocare cu calm.

În schimb, nu vom alege să ne confruntăm direct cu copiii aflați în etapa răzbunării. Ei nu intenționează să facă lucruri rele. Doar repetă lucrurile care nu le plac altor oameni.

TÂNĂRUL: Îmi puteți da un exemplu concret?

FILOSOFUL: Un exemplu evident este cel cunoscut drept un comportament de hărțuire, o formă tipică a răzbunării. Este răzbunarea din dragoste îndreptată spre o persoană care nu te iubește. Oamenii care devin hărțuitori sunt conștienți că ținta lor nu va fi de acord cu această purtare. Și sunt conștienți că din acest comportament nu se pot naște relații bune. Dar vor urzi în continuare cum să se lege de cineva în vreun fel, prin ură sau antipatie.

TÂNĂRUL: Ce fel de logică neplăcută mai este și asta?

FILOSOFUL: Automutilarea și solitudinea intră, de asemenea, în domeniul răzbunării în psihologia adleriană. Provocându-ți singur rău și subestimându-ți valoarea, îl acuzi pe celălalt rostind cuvintele: „Este vina ta că am ajuns așa". Normal, părinții copilului își vor face griji, căci pentru ei aceasta este o experiență extrem de tristă. Din punctul de vedere al copilului, planul lui de răzbunare a funcționat.

TÂNĂRUL: S-ar părea că acum ne îndreptăm către domeniul psihiatriei, nu? Mai aveți și alte exemple?

FILOSOFUL: Auzim adesea despre numeroase situații în care se ajunge la un limbaj abuziv sau chiar la violență. Din nefericire, există și mulți copii-problemă care intră în grupuri de delincvenți sau de crimă organizată. Și în cazul copiilor pasivi există tot felul de metode de răzbunare, cum ar fi să se murdărească excesiv sau să capete tot felul de obiceiuri grotești ce vor trezi cu siguranță sentimente de antipatie celor din jur.

TÂNĂRUL: Ce ar trebui să facem când ne confruntăm cu astfel de copii?

FILOSOFUL: Dacă ai astfel de copii în clasă, nu ai ce să faci în privința lor. Scopul lor este să se răzbune pe tine. Cu cât vei încerca mai mult să-i ajuți, cu atât vorbele și acțiunile lor vor degenera, deoarece vor considera atitudinea ta un prilej de răzbunare. În acest punct, singurul lucru pe care-l poți face este să-i ceri ajutorul unei persoane din exterior care nu are nici un interes personal, oricare ar fi acesta. Altfel spus, nu vei avea de ales decât să apelezi la un alt profesor sau la persoane din afara școlii – inclusiv specialiști ca mine, de exemplu.

TÂNĂRUL: Dacă aceasta este etapa a patra, înseamnă că mai urmează ceva, nu?

FILOSOFUL: Da. Urmează ultima etapă, care este și mai problematică decât răzbunarea.

TÂNĂRUL: Vă rog, vorbiți-mi despre ea.

FILOSOFUL: A cincea etapă a comportamentului problematic este „dovada incompetenței".

TÂNĂRUL: Dovada incompetenței?

FILOSOFUL: Exact. Te rog, încearcă să te gândești ca și când ai fi tu în această situație. Deși ai luat toate măsurile posibile pentru a fi sigur că vei fi tratat ca o ființă specială, nici una dintre ele nu funcționează așa cum ți-ai propus. Părinții tăi, profesorii și chiar colegii de clasă nu te urăsc așa cum ți-ai dorit să se întâmple. Nu-ți găsești „locul" nici în clasă, nici acasă. Ce-ai face dacă ai fi în locul lui?

TÂNĂRUL: Probabil aș renunța imediat. Pentru că, indiferent ce aș face, nu aș putea obține recunoașterea nimănui și, pur și simplu, nu aș mai face nici un efort.

FILOSOFUL: Totuși, părinții și profesorii tăi ți-ar face morală că trebuie să studiezi mai mult și ar interveni în mai multe aspecte, cum ar fi atitudinea ta la școală și relațiile tale cu prietenii. Fiindcă, evident, doresc să te ajute.

TÂNĂRUL: Nu-i treaba lor! Dacă și-ar fi dorit să procedeze corect, ar fi trebuit s-o facă cu mult timp în urmă. Mi-aș dori să nu le pese deloc.

FILOSOFUL: Nu vei reuși să-i faci să înțeleagă asta. Oamenii din jurul tău vor dori să te străduiești mai mult. Ei știu că poți face mai mult și așteaptă ca schimbarea să vină de la tine.

TÂNĂRUL: Ce vreau să spun este că acea așteptare poate fi o mare bătaie de cap! Mi-aș dori să mă lase în pace.

FILOSOFUL: Ai dreptate, este acel sentiment de „să nu mai aveți pretenții de la mine" care duce la dovada incompetenței.

TÂNĂRUL: Prin urmare, ceea ce îmi transmite este: „Să nu aveți pretenții de la mine, pentru că sunt incompetent"?

FILOSOFUL: Da. Copiii încep să se simtă descurajați, se desconsideră din adâncul inimii și cred cu tărie că nu mai pot face nimic. Așadar, pentru a nu fi și mai deznădăjduiți, vor încerca să fugă de tot ce înseamnă activitate școlară. Le vor transmite un mesaj tuturor celor din jur: „Iată cât de incompetent sunt, așa că nu-mi mai dați nici un fel de sarcini. Nu sunt în stare să le duc la bun sfârșit".

TÂNĂRUL: Fac asta pentru a nu mai fi răniți?

FILOSOFUL: Da. Dacă se gândesc „poate reușesc" atunci când își asumă o sarcină și sfârșesc prin a nu izbuti să o îndeplinească, își vor dori să fi spus încă de la început: „În nici un caz nu voi reuși" și să fi renunțat la ea. Pentru că ar fi mai ușor în felul acesta și nu ar mai exista nici un motiv de îngrijorare că mai târziu vor fi dezamăgiți.

TÂNĂRUL: Da, înțeleg sentimentul.

FILOSOFUL: Apoi, prin diverse mijloace vor încerca să dovedească cât de incapabili sunt. Vor acționa ca și cum ar fi complet proști, vor deveni apatici față de orice și nu-și vor mai asuma nici cea mai ușoară sarcină. În final, se vor convinge chiar și pe ei înșiși că sunt incapabili.

TÂNĂRUL: Într-adevăr, există elevi care spun asta despre ei.

FILOSOFUL: Dacă chiar spun asta, probabil o fac doar ca să râdă de ei înșiși. Copiii care sunt în a cincea etapă, deși se comportă ca și cum ar fi cu adevărat incapabili, s-ar putea să sufere, de fapt, de o boală mintală. Ori de câte ori încearcă să lucreze sau să gândească anumite lucruri, nu se grăbesc deloc. Apoi, resping cu pesimism sarcinile atribuite și totodată așteptările celorlalți din jur.

TÂNĂRUL: Cum ar trebui să interacționăm cu astfel de copii?

FILOSOFUL: Ceea ce-și doresc este: „Nu aștepta nimic de la mine", „Nu-ți face griji în privința mea" sau chiar „Renunță la mine". Cu cât părinții și profesorii vor încerca să-i ajute, cu atât vor da și mai mult dovadă de incompetență. Din păcate, nu poți face nimic. Va trebui să apelezi pur și simplu la un specialist. Deoarece, chiar și pentru un specialist, este foarte dificil să găsească modalitatea potrivită de a oferi ajutor unui copil în etapa în care dă dovadă de incompetență.

TÂNĂRUL: Ca profesori, noi nu putem face mare lucru pentru ei.

FILOSOFUL: De fapt, majoritatea celor care au probleme de comportament se opresc la lupta pentru putere din etapa a treia. Așa că profesorii au un rol foarte important în a împiedica acele comportamente să degenereze.

DACĂ EXISTĂ PEDEAPSĂ, ABATEREA DISPARE?

TÂNĂRUL: Cele cinci etape ale comportamentului problematic. Cu siguranță este un studiu interesant. În primul rând, cauți admirație, apoi îți dai toată silința să obții atenția celor din jur, iar când acest lucru nu funcționează, începi lupta pentru putere, care se transformă treptat într-o răzbunare cruntă. Și, în cele din urmă, îți vei arăta incompetența.

FILOSOFUL: Și toate acestea își au rădăcinile în „sentimentul de apartenență"; adică în dorința de a-ți asigura o poziție specială în cadrul comunității.

TÂNĂRUL: Așa e. Este un mod de a gândi concentrat pe relațiile interpersonale, în stilul psihologiei adleriene. Să recunoaștem această clasificare.

Dar ați uitat? N-ar trebui să discutăm dacă este bine sau rău să mustrăm? Uitați, am pus în practică această educație adleriană, fără mustrare. Am așteptat, fără să-i dojenesc, indiferent ce s-ar fi întâmplat, ca ei să remarce singuri anumite lucruri. Și ce credeți că s-a întâmplat până la urmă cu clasa mea? S-a transformat într-o adevărată grădină zoologică, fără să respecte nici un fel de reguli!

FILOSOFUL: Drept urmare, ai ales dojana. S-a schimbat ceva în urma mustrării?

TÂNĂRUL: Dacă strig la ei când sunt gălăgioși, se liniștesc imediat. Iar dacă îi dojenesc când uită să-și facă temele, pe chip li se așterne contemplarea de sine. Dar nu ține mult. Revin la gălăgie și nu-și mai fac temele.

FILOSOFUL: De ce crezi că se întâmplă asta?

TÂNĂRUL: Vă spun, e din cauza lui Adler! Am făcut o greșeală când am decis să nu-i dojenesc. De când am început să fiu agreabil

și să permit orice, copiii mă privesc de sus și se gândesc: „N-avem de ce să ne temem de tipul ăsta“ sau „Ne va lăsa să facem ce vrem!“

FILOSOFUL: Ar fi fost altfel dacă i-ai fi dojenit de la bun început?

TÂNĂRUL: Sigur că da. E marele meu regret. Modul în care începi orice lucru e foarte important. La anul, dacă voi avea o altă clasă, voi striga la ei încă din prima zi.

FILOSOFUL: Să înțeleg că printre colaboratorii și colegii tăi mai în vârstă sunt și unii foarte severi, nu?

TÂNĂRUL: Da. Însă nimeni nu ajunge la pedeapsa fizică, evident. Dar sunt câțiva profesori care strigă la elevii lor și îi educă folosind un limbaj mai dur. Fac tot ce pot ca rolul de profesor să pară rolul unui tip rău. Cred că ați putea spune că sunt întruchiparea profesorului experimentat.

FILOSOFUL: E foarte ciudat. De ce țipă oare tot timpul acești profesori?

TÂNĂRUL: De ce? Deoarece elevii sunt neastâmpărați.

FILOSOFUL: Nu, deoarece, dacă mustrarea ar fi eficientă ca abordare pedagogică, practicarea ei de câteva ori la început ar fi suficientă pentru a pune punct unui comportament problematic. De ce ajung mereu să mustre? De ce mizează întotdeauna pe severitate și folosesc un ton ridicat? Nu ți s-a părut niciodată ciudat?

TÂNĂRUL: ... Asta se întâmplă din cauză că elevii sunt imposibili!

FILOSOFUL: Nu ai dreptate. Este o dovadă de necontestat că mustrarea nu este deloc eficientă în abordarea pedagogică. Chiar dacă i-ai dojeni încă de la începutul anului, situația nu ar fi cu mult mai diferită de cea de acum. De fapt, chiar s-ar putea înrăutăți.

TÂNĂRUL: Ar putea fi mai rea de atât?

FILOSOFUL: Ar fi trebuit să înțelegi până acum că în comportamentul lor problematic intră și mustrarea. Dorința lor

este să fie mustrați.

TÂNĂRUL: Își doresc să fie dojeniți de profesor? Le place asta? Haha, sunt masochiști. Încetați cu glumele!

FILOSOFUL: N-aș spune că tuturor le place să fie mustrați. Dar există un sentiment incredibil de împlinire în a-și putea spune: „Probabil am făcut ceva *destul de special dacă sunt dojenit*". Prin faptul că sunt mustrați, își confirmă că sunt speciali.

TÂNĂRUL: Nu, înainte să fie o chestiune legată de psihologia umană, este o chestiune privind ordinea și disciplina. Cineva face un lucru rău exact în fața ta. Indiferent de scopul său, persoana respectivă încalcă o regulă. Este absolut normal să fie pedepsită pentru asta. Dacă nu se procedează așa, ordinea publică va fi tulburată.

FILOSOFUL: Dojenești pentru a păstra ordinea și disciplina?

TÂNĂRUL: Da. Nu vreau să-mi dojenesc elevii. Și nici nu vreau să-i pedepsesc. E clar – cine ar vrea să facă așa ceva? Dar pedeapsa este necesară. Unul dintre motive este de a păstra ordinea și disciplina. Iar altul este de a descuraja infracțiunea.

FILOSOFUL: Ce înțelegi prin a descuraja?

TÂNĂRUL: De exemplu, un boxer în ring, chiar dacă este prins în corzi și nu are scăpare, nu va lovi niciodată cu picioarele și nici nu va încerca să-și doboare adversarul, indiferent ce s-ar întâmpla. Fiindcă știe foarte bine că va fi descalificat dacă face așa ceva. Așadar, marea pedeapsă, cea a descalificării, funcționează ca un factor descurajant împotriva încălcării regulilor. Dacă administrarea pedepsei nu este consecventă, nu va mai acționa ca factor descurajant, iar meciul de box în sine nu va mai exista. Pedeapsa este singurul factor descurajator împotriva infracțiunii.

FILOSOFUL: Este un exemplu interesant. Atunci, de ce pedepsele serioase – altfel spus, mustrările pe care le faceți cu toții – nu funcționează ca factori descurajanți într-un cadru educațional?

TÂNĂRUL: Sunt tot felul de opinii în această privință. Profesorii mai în vârstă își amintesc vremurile când pedeapsa fizică era admisă. În esență, spun că timpurile s-au schimbat și, deoarece pedeapsa a devenit mai ușoară, și-a pierdut rolul de factor descurajant.

FILOSOFUL: Înțeleg. Să analizăm mai profund de ce mustrarea nu poate fi eficientă ca abordare educațională.

Tânărul s-a gândit la cele cinci etape ale comportamentului problematic expuse de filosof. Cu siguranță, adevărurile pe care le conțineau erau evaluări corecte ale psihologiei umane și ofereau mărturii ale importanței lui Adler. ***Totuși,*** **s-a gândit tânărul,** ***sunt singurul adult care are grijă de clasa lui și depinde de mine să fiu un exemplu de persoană care trăiește în cadrul unei societăți. Cu alte cuvinte, dacă pedeapsa nu este aplicată celor care fac lucruri rele, ordinea din această societate se va destrăma. Nu sunt un filosof care folosește teorii pentru a-i trata pe oameni ca pe niște jucării – sunt un profesor responsabil de viitorul copiilor noștri. Această sarcină, această responsabilitate față de oamenii care trăiesc în lumea reală, nu poate fi înțeleasă de acest om!***

VIOLENȚA ÎN NUMELE COMUNICĂRII

TÂNĂRUL: Așadar, de unde începem?

FILOSOFUL: Bun. Să presupunem că izbucnește o ceartă violentă între doi elevi din clasa ta. O ceartă pentru niște nimicuri a degenerat într-o bătaie în toată regula. Cum vei proceda în această situație?

TÂNĂRUL: În situația dată, nu-i voi mustra cu voce tare. Mai degrabă voi asculta cu calm ce au de spus ambele părți. Îi voi lăsa să se calmeze mai întâi, și apoi le voi pune câteva întrebări, de exemplu: „De la ce a început bătaia?“ și „De ce vă loveați?“

FILOSOFUL: Cum crezi că vor răspunde?

TÂNĂRUL: Cred că va fi ceva de genul: „El a spus cutare și cutare și eu m-am înfuriat“ ori „S-a purtat oribil cu mine“.

FILOSOFUL: Așadar, cum ai proceda?

TÂNĂRUL: Aș asculta ambele variante, aș stabili care elev a greșit și l-aș pune pe celălalt să-și ceară scuze. Totuși, cum în toate disputele ambele părți sunt de vină, i-aș pune pe amândoi să-și ceară scuze.

FILOSOFUL: Și crezi că elevii s-ar mulțumi cu asta?

TÂNĂRUL: Normal, fiecare va dori să-și susțină versiunea asupra celor întâmplate. Dar dacă amândoi gândesc: „Poate că e și vina mea“, aș lăsa problema ca atare. Pentru că „într-o ceartă, ambele părți sunt de vină“.

FILOSOFUL: Înțeleg. Să presupunem acum că ai avea la tine acea prismă triunghiulară.

TÂNĂRUL: Prismă triunghiulară?

FILOSOFUL: Da. Pe o latură sunt scrise cuvintele: „Persoana aceea rea", pe cealaltă: „Bietul de mine", și pe ultima: „Ce-ar trebui să fac de acum înainte?" Ascultă-ți elevii și vizualizează în același timp prisma triunghiulară, cam la fel cum procedăm noi, consilierii.

TÂNĂRUL: Cum adică?

FILOSOFUL: Motivele elevilor: „El a spus asta și asta" și „S-a purtat oribil cu mine". Dacă te gândești la ei având în minte piramida triunghiulară, nu este la fel ca „Acea persoană rea" și „Bietul de mine"?

TÂNĂRUL: Da, așa cred.

FILOSOFUL: Tu îi întrebi pe elevi doar de cauza bătăii. Indiferent cât de mult ai încerca să afli, tot ce vei obține nu vor fi decât scuze și renunțări la responsabilitate. Ceea ce ar trebui să faci este să te concentrezi pe scopurile lor și să gândești alături de ei: „Ce-ar trebui să fac de acum înainte?"

TÂNĂRUL: Scopul luptei? Nu cauza ei?

FILOSOFUL: Să discutăm asta pas cu pas. În primul rând, noi, oamenii, comunicăm prin limbaj, da?

TÂNĂRUL: Da. Așa cum vorbim noi acum.

FILOSOFUL: Atunci, care crezi că este scopul sau obiectivul comunicării?

TÂNĂRUL: Aș spune că este transmiterea intenției – să exprimi ceea ce gândești.

FILOSOFUL: Nu. Transmiterea nu este nimic altceva decât poarta de intrare a comunicării. Obiectivul final este stabilirea consensului. Transmiterea nu are un înțeles propriu. Doar când conținutul a ceea ce se transmite a fost înțeles și s-a ajuns la un anumit consens, comunicarea are rost. Așa că noi doi discutăm în acest mod cu scopul de a ajunge la un oarecare consens.

TÂNĂRUL: În regulă, dar cu siguranță durează mult timp!

FILOSOFUL: Așa e. Comunicarea pe baza limbajului necesită mult timp și efort pentru a se ajunge la un consens. Pur și simplu, nu ne sunt acceptate propriile revendicări egoiste. Mai curând, trebuie să strângem materiale convingătoare, cum ar fi datele obiective. În plus, în ceea ce privește certitudinea și randamentul imediat, este cam insuficientă pentru costurile implicate.

TÂNĂRUL: Este exact cum spuneți. Devine plictisitoare.

FILOSOFUL: Ce face o persoană când constată că discuția este plictisitoare sau când simte că nu are nici o șansă de a câștiga dialogul? Știi cumva?

TÂNĂRUL: Presupun că nu-și pleacă fruntea, nu?

FILOSOFUL: Violența este mijlocul de comunicare pe care îl vor alege în final.

TÂNĂRUL: Haha! Fantastic! Aici faceți legătura?

FILOSOFUL: Recurgând la violență, îți croiești drum printre revendicările cuiva, fără a irosi timp și efort. Mai direct spus, poți face să ți se supună cealaltă parte. În orice caz, violența este un mijloc de comunicare simplu, la preț redus. Dar înainte de a o considera inacceptabilă din punct de vedere moral, trebuie menționat că este mai curând o formă de conduită imatură.

TÂNĂRUL: Spuneți că nu ar trebui respinsă din punct de vedere moral, ci mai curând pentru că este o conduită imatură, prostească?

FILOSOFUL: Da. Standardele morale se schimbă cu timpul sau în funcție de situație. Este foarte periculos să-i judeci pe alții după standarde morale. În fond, au existat momente când violența a fost încurajată. Acum ce-ar trebui să facem? Noi, oamenii, ar trebui să ne întoarcem la principiile fundamentale: trebuie să ne depășim condiția imatură. Nu trebuie să ne bazăm pe comunicarea imatură care este violența. Trebuie să căutăm alte forme de comunicare. Nu contează care este cauza violenței, dacă se referă la ce a spus cealaltă persoană, la atitudinea sa provocatoare sau la ce ai tu.

Violența nu are decât un singur scop. Lucrul la care ar trebui să ne gândim este: „Ce-ar trebui să fac mai departe?“

TÂNĂRUL: Înțeleg. Este o abordare interesantă privind violența.

FILOSOFUL: Te-ai putea comporta ca și când ar fi problema altcuiva? Problema despre care vorbesc s-ar putea aplica și în cazul tău.

TÂNĂRUL: În nici un caz. Nu particip la violență. Încetați să mai faceți acuzații ciudate!

PIERDEREA CUMPĂTULUI ȘI MUSTRAREA SUNT SINONIME

FILOSOFUL: Ești într-o discuție cu cineva când lucrurile iau o întorsătură proastă. Ești într-o poziție dezavantajată. Sau ești conștient de la începutul dialogului că argumentele tale sunt lipsite de rațiune.

De exemplu, o persoană vrea să-și impună argumentele într-un anumit moment, poate nu prin violență, ci încercând să o constrângă pe cealaltă persoană ridicând tonul, bătând cu pumnul în masă sau vărsând șiroaie de lacrimi. Și aceste tipuri de comportament trebuie privite drept comunicare violentă, la preț redus... Înțelegi ce spun?

TÂNĂRUL: Doar pentru că mă enervez și ridic tonul mă ridiculizați numindu-mă imatur?

FILOSOFUL: Nu, nu-mi pasă absolut deloc cât de tare ridici tonul aici. Problema pe care am adus-o în discuție este esența comportamentului dojenitor pe care l-ai ales.

Te enervează că trebuie să comunici cu elevii tăi prin cuvinte și îi dojenești încercând să-i forțezi să se supună imediat. Folosești mânia ca pe o armă, mânui pistoalele reproșului și fluturi sabia autorității. Este o atitudine imatură și prostească pentru un profesor.

TÂNĂRUL: Nu! Nu sunt furios pe ei, doar îi dojenesc!

FILOSOFUL: Mulți adulți se justifică în felul ăsta. Dar asta nu schimbă faptul că încearcă să o mențină în stare de supunere pe o altă persoană folosind violența. Într-adevăr, am putea spune că este o scuză onorabilă, deoarece conține conștientizarea de către adulții care-și spun: „Fac un lucru bun".

TÂNĂRUL: Nu este așa! Mânia este o explozie a emoției atunci când nu putem gândi cu calm. Asta vreau să spun – când îi cert, nu sunt deloc emoționat! În loc să devin foarte supărat, îi dojenesc calm și rațional. Nu mă asociați cu oamenii care uită de ei înșiși și devin furioși!

FILOSOFUL: Sau poate că așa stă treaba. Ai putea spune că ești ca un pistol cu gloanțe oarbe. Dar din punctul de vedere al elevilor, nu-i nici o diferență – au un pistol îndreptat spre ei. Indiferent dacă este încărcat sau nu cu gloanțe adevărate, tu comunici cu mâna pe pistol.

TÂNĂRUL: În regulă, să încercăm și așa: să presupunem că cealaltă persoană este un răufăcător și are un cuțit ascuns. A comis o infracțiune și te provoacă să te lupți cu el. Este una dintre acele lupte pentru atragerea atenției sau pentru putere, sau de care vrei. Ce e greșit în a comunica cu un pistol în mână? Cum altfel ai păstra legea și ordinea?

FILOSOFUL: Ce ar trebui să facă părinții și profesorii când se confruntă cu problemele de comportament ale copiilor? Adler ne sfătuiește „să renunțăm la poziția judecătorului". Nu ți s-a acordat privilegiul de a transmite judecăți urmașilor. Păstrarea legii și a ordinii nu e treaba ta.

TÂNĂRUL: Atunci, ce-mi spuneți să fac?

FILOSOFUL: Decât să te preocupi de lege și ordine, mai degrabă ar trebui să-l protejezi pe copilul din fața ta, copilul care are o problemă de comportament. Profesorii sunt consilieri, iar consilierea înseamnă reeducare. Am vorbit despre asta mai devreme, nu? Ar fi ciudat ca un consilier să scoată pistolul sau ceva asemănător.

TÂNĂRUL: Totuși...

FILOSOFUL: Violența care include și mustrarea este o formă de comunicare ce scoate la iveală imaturitatea unei ființe umane. Este

un lucru pe care copiii îl cunosc destul de bine. Ori de câte ori sunt dojeniți, pe lângă frica pe care o simt față de un comportament violent, în subconștientul lor au percepția că: „Aceasta este o persoană imatură".

Este o problemă mult mai importantă decât cred adulții. Ai putea respecta o ființă imatură? Și ai putea avea sentimentul că ești respectat de cineva care te amenință într-un mod violent? Nu există nici un respect în comunicarea mânioasă și violentă. O astfel de comunicare provoacă mai degrabă dispreț. Faptul că mustrarea nu duce la o îmbunătățire substanțială este un adevăr aprioric. Legat de acest subiect, Adler spune: „Mânia este o emoție care îi dezbină pe oameni".

TÂNĂRUL: Nu sunt respectat de elevii mei și, mai mult, tot ei mă disprețuiesc? Fiindcă îi dojenesc?

FILOSOFUL: Din păcate, așa se pare.

TÂNĂRUL: Oricum, ce știți dumneavoastră? Nu înțelegeți ce se întâmplă în realitate!

FILOSOFUL: Probabil că sunt multe lucruri pe care nu le înțeleg. Cu toate acestea, realitatea pe care o tot aduci în discuție este, de fapt, o altă versiune a „acelei persoane rele" și „a bietului de mine", o versiune la discreția lor. Nu-mi imaginez ca acele cuvinte să aibă mai multă valoare dincolo de ceea ce este necesar. Vor intra pe o ureche și vor ieși pe cealaltă.

TÂNĂRUL: Of!

FILOSOFUL: Dacă vei găsi curajul să fii sincer cu tine însuți și să reflectezi asupra adevăratului înțeles al întrebării „Ce-ar trebui să fac de acum înainte?", vei progresa.

TÂNĂRUL: Așadar, spuneți că doar inventez scuze?

FILOSOFUL: Nu. Probabil termenul „scuză" nu este cel potrivit. Pur și simplu, te concentrezi doar pe lucrurile ce nu pot fi schimbate și te lamentezi. „E imposibil." În loc să faci asta, privește

lucrurile care se pot schimba și care se află exact în fața ta. Îți amintești rugăciunea seninătății?

TÂNĂRUL: Desigur. „Doamne, dă-mi seninătatea de a accepta lucrurile pe care nu le pot schimba, curajul de a schimba lucrurile pe care pot să le schimb și înțelepciunea de a ști să le deosebesc."

FILOSOFUL: Reflectează la aceste cuvinte, și apoi mai gândește-te o dată la: „Ce-ar trebui să fac de acum înainte?"

NE PUTEM ALEGE SINGURI VIAȚA

TÂNĂRUL: Bine, să presupunem că accept propunerea dumneavoastră: renunț la mustrare, nu mai analizez care sunt cauzele comportamentului lor și îi întreb: „Ce ar trebui să faceți de acum înainte?“ Care ar fi rezultatul? Nici măcar nu trebuie să mă gândesc la el. Tot ce aș primi ar fi niște promisiuni deșarte de introspecție cum ar fi: „Nu mai fac“ sau „De acum înainte voi face lucrurile cum trebuie“.

FILOSOFUL: Ori de câte ori cuvintele introspective sunt forțate, nu se obține nici un rezultat. Este de așteptat. Oamenii sunt obligați de multe ori să scrie pagini întregi de justificare sau de introspecție, numai că scrierile lor au fost concepute doar cu scopul de a fi iertați și nu au dus niciodată la introspecție. Șansele sunt mici ca acestea să devină altceva decât obiecte de autosatisfacție pentru persoana care le-a scris. Dar, oricum ar fi, ceea ce pun eu sub semnul întrebării este modul de viață al acelei persoane.

TÂNĂRUL: Modul de viață?

FILOSOFUL: Pentru a-l parafraza pe Kant, a cărui discuție despre încrederea în sine este pertinentă în acest caz: „Caracterul juvenil al ființei umane nu este cauzat de lipsa de rațiune, ci de faptul că nu are nici tăria de caracter, nici curajul de a-și folosi rațiunea fără îndrumarea altcuiva. Asta înseamnă că omul este singurul responsabil de blocarea în propria imaturitate“.

TÂNĂRUL: Caracter juvenil?

FILOSOFUL: Da, este situația în care nu ajungi să ai cu adevărat încredere în forțele proprii. Unii înțeleg termenul „rațiune“ folosit de Kant ca pe o referire per ansamblu la abilitate și incluzând tot, de la inteligență până la sensibilitate.

TÂNĂRUL: Problema nu este lipsa abilității, ci faptul că nu avem suficient curaj să ne folosim abilitatea. Acesta este motivul pentru care nu putem depăși caracterul juvenil?

FILOSOFUL: Așa este. Apoi, Kant spune: „Aveți curajul de a vă folosi propria rațiune!"

TÂNĂRUL: Aș! Este exact ca la Adler, nu-i așa?

FILOSOFUL: De ce încearcă oamenii să nu se maturizeze? Sau, mai simplu, de ce resping oamenii încrederea în forțele proprii? Care este părerea ta?

TÂNĂRUL: Din lașitate?

FILOSOFUL: Ar putea fi, în unele cazuri. Dar gândește-te din nou la cuvintele lui Kant. Este mai ușor să trăiești după „îndrumarea celorlalți". Nu trebuie să te gândești la lucrurile dificile, nu trebuie să-ți asumi responsabilitatea eșecului. Tot ce trebuie să faci este un jurământ de credință, și cineva se va ocupa de toate sarcinile tale care îți dau bătaie de cap. De la copiii din școli, de la membrii societății care lucrează în companii și birouri guvernamentale până la clienții care vin pentru consiliere. Nu este așa?

TÂNĂRUL: Cred că da...

FILOSOFUL: Mai mult, pentru a menține caracterul juvenil al copiilor, adulții din jurul lor folosesc orice mijloc imaginabil de a-i îndoctrina referitor la pericolele, riscurile și grozăviile implicate de încrederea în forțele proprii.

TÂNĂRUL: Cu ce scop?

FILOSOFUL: De a-i ține sub control.

TÂNĂRUL: De ce ar face asta?

FILOSOFUL: Este un lucru la care ar trebui să reflectezi cu atenție și să-ți pui întrebări. Deoarece, fără să-ți dai seama, și tu stai în calea încrederii elevilor tăi în propriile forțe.

TÂNĂRUL: Așa fac?

FILOSOFUL: Da, poți fi sigur de asta. Indiferent ce fac, părinții și, mai târziu, profesorii se implică excesiv în viața și educația copiilor. În consecință, sfârșesc prin a crește copii care nu pot lua decizii singuri și au constant nevoie de îndrumare din partea altora. Vor ajunge să aibă tot timpul mentalitatea unui copil și vor fi incapabili să facă ceva fără a fi îndrumați, deși ca vârstă sunt adulți. Asta nu înseamnă deloc încredere în sine.

TÂNĂRUL: În nici un caz. Cel puțin sper ca elevii mei să aibă încredere în forțele lor! De ce i-aș împiedica?

FILOSOFUL: Nu înțelegi? Ți-e frică să-i lași să devină independenți.

TÂNĂRUL: Ce? Cum vine asta?

FILOSOFUL: Dacă studenții tăi ar avea încredere în forțele lor și și-ar asuma un punct de vedere pe picior de egalitate cu tine, autoritatea ta s-ar prăbuși. Chiar acum, creezi o relație pe verticală cu elevii tăi și te temi ca această relație să nu se prăbușească. Este o teamă pe care o au în subconștient nu doar profesorii, ci și mulți părinți.

TÂNĂRUL: Nu, eu nu...

FILOSOFUL: Încă ceva. Când copiii dau greș și, în special, când îi deranjează pe ceilalți, este normal ca și tu să fii tras la răspundere. Este responsabilitatea ta ca profesor și supraveghetor și, dacă ești părinte, este responsabilitatea ta ca părinte. Înțelegi?

TÂNĂRUL: Da, bineînțeles.

FILOSOFUL: Ce putem face pentru a evita această responsabilitate? Răspunsul e simplu: îi ținem pe copii sub control. Îi lăsăm să meargă numai pe calea cea mai sigură, pentru a-i feri de probleme, și fără să le permitem vreo aventură. Îi ținem sub control cât mai mult posibil. Nu o facem din grijă pentru ei. O facem doar pentru siguranța noastră.

TÂNĂRUL: Pentru că nu vrem să fim trași la răspundere pentru eșecurile copiilor?

FILOSOFUL: Așa este. Și tocmai din acest motiv oamenii cu funcții în educație și liderii însărcinați cu managementul organizațiilor trebuie să susțină cu tărie obiectivul încrederii în forțele proprii.

TÂNĂRUL: Ca să nu ne lăsăm ispitiți de autoprotecție.

FILOSOFUL: La fel se întâmplă și în cazul consilierii. Atunci când acordăm consiliere, trebuie să fim foarte atenți să nu punem clientul în situația de „dependență" și „lipsă de răspundere". Consilierul care-i dă posibilitatea clientului să spună: „Datorită ție sunt mai bine" nu rezolvă nimic. Deoarece, reformulând, ceea ce spune cu adevărat este: „Nu pot face nimic singur".

TÂNĂRUL: Sunt dependenți de consilierii lor?

FILOSOFUL: Exact. Și același lucru se poate spune și despre tine, adică despre profesori. Profesorii care le permit elevilor să spună lucruri precum: „Datorită ție am putut absolvi școala" sau „Datorită ție am luat examenele" nu reușesc să ofere educație în cel mai adevărat sens al cuvântului. Este necesar ca profesorii să-i facă pe elevi să dobândească competența de a realiza lucruri prin forțele proprii.

TÂNĂRUL: Dar...

FILOSOFUL: Profesorul este o ființă solitară. Elevii săi termină școala prin forțe proprii, însă el nu este apreciat sau lăudat pentru efortul depus. O face fără să primească recunoștință.

TÂNĂRUL: Așa că acceptă singurătatea?

FILOSOFUL: Da. Mai degrabă decât să se aștepte la recunoștință din partea elevilor, are sentimentul contribuției, că a putut contribui la construirea încrederii în forțele proprii. Găsește fericirea în sentimentul de contribuție. Este singura cale.

TÂNĂRUL: ... Sentimentul de contribuție.

FILOSOFUL: Așa cum sigur ți-am spus cu trei ani în urmă, esența fericirii este sentimentul contribuției. Dacă speri să primești recunoștință din partea elevilor tăi – dacă „Datorită ție am…“ sunt cuvintele pe care te aștepți să le auzi –, atunci trebuie să știi că, de fapt, stai în calea independenței lor.

TÂNĂRUL: Atunci, concret vorbind, cum putem asigura o educație care să nu-i pună pe copii în situația de dependență sau lipsă de răspundere? Cum putem ajuta la dobândirea încrederii în sine? Va trebui să-mi dați exemple concrete, nu concepte! Altfel nu pot accepta așa ceva.

FILOSOFUL: În regulă. Să presupunem că un copil întreabă: „Pot să merg să mă joc acasă la prietenul meu?“ Sunt părinți care vor fi de acord: „Sigur că poți“, dar apoi îi vor pune o condiție: „După ce îți termini temele“. Sunt și alți părinți, care, pur și simplu, le vor interzice să meargă la joacă. Ambele sunt forme de conduită care-i pun pe copii în situația de dependență și lipsă de răspundere.

În schimb, educă-i pe copii spunând: „Este un lucru asupra căruia poți decide singur“. Învață-i că viața lor și acțiunile zilnice sunt lucruri pe care le hotărăsc singuri. Și dacă decizia asupra lucrurilor necesită unele ingrediente – cunoștințe și experiență, de exemplu –, oferă-le. Așa ar trebui să fie un profesor.

TÂNĂRUL: Să decidă singuri… Au oare capacitatea de a judeca?

FILOSOFUL: Dacă te îndoiești de asta înseamnă că încă nu-i respecți suficient. Dacă i-ai respecta cu adevărat, i-ai lăsa să decidă totul singuri.

TÂNĂRUL: Și dacă acest lucru duce la o greșeală ireparabilă?

FILOSOFUL: Nu-i nici o diferență față de drumul ales pentru ei de părinți și profesori. Cum poți spune în mod sigur că alegerile lor se vor termina cu un eșec, în timp ce calea pe care sunt îndrumați, nu?

TÂNĂRUL: Dar asta e…

FILOSOFUL: Când copiii greșesc, responsabilitatea ta este pusă sub semnul întrebării. Dar nu este acel tip de răspundere pentru care să-ți riști viața. Răspunderea, în adevăratul sens al cuvântului, este ceva ce poate fi asumat numai de persoana respectivă. Tocmai acest lucru a dus la ideea separării sarcinilor. Idee care, altfel spus, enunță: „Cine va beneficia în ultimă instanță de rezultatul final determinat de alegerea făcută?" Tu, cel care nu ești în măsură să accepți răspunderea finală, nu ai voie să intervii în sarcinile celorlalți.

TÂNĂRUL: Spuneți să-i las pur și simplu pe copii în pace?

FILOSOFUL: Nu, nu spun asta. Spun să respecți hotărârile copiilor și să-i ajuți în deciziile lor. Să le transmiți că ești întotdeauna gata să-i ajuți și să-i urmărești de la distanță, astfel încât să-i poți ajuta, dar nu prea aproape. Dacă acele decizii se vor încheia cu un eșec, copiii vor învăța de la tine adevărul că: „Ne putem alege singuri viața".

TÂNĂRUL: Ne putem alege singuri viața...

FILOSOFUL: Da, aceasta este tema principală a discuției noastre de astăzi, așa că încearcă să o reții. Mai bine noteaz-o în carnetul tău.

Acum să luăm o mică pauză. Te rog, gândește-te la atitudinea pe care ai avut-o când ți-ai abordat elevii.

TÂNĂRUL: În nici un caz. Nu am nevoie de pauză sau de orice altceva! Să continuăm!

FILOSOFUL: De acum înainte, dialogul nostru va necesita mai multă concentrare. Iar concentrarea are nevoie de pauze potrivite. O să-ți fac o cafea fierbinte, așa că va fi un moment bun pentru tine să te calmezi puțin și să-ți clarifici problemele.

PARTEA A III-A. *De la principiul competiției la principiul cooperării*

Obiectivul educației este „încrederea în forțele proprii". Iar profesorul este un „consilier". La început, tânărul a înțeles aceste două concepte plecând de la definițiile lor standard și nu le-a acordat prea multă atenție. Totuși, pe măsură ce conversația înainta, îndoielile sale cu privire la propria abordare pedagogică deveneau tot mai mari. ***Abordarea mea privind păstrarea legii și a ordinii este total greșită? Mi-a fost frică și am stat în calea independenței elevilor mei?... Nu, în nici un caz... I-am încurajat tot timpul să aibă încredere în forțele proprii, nu încape îndoială în această privință.*** **Filosoful se juca în tăcere cu stiloul.** ***Uită-te la el, cât e de distant și triumfător!*** **Tânărul a sorbit din cafea și a început să vorbească cu o voce chinuită.**

RESPINGE EDUCAȚIA BAZATĂ PE RĂSPLATĂ

TÂNĂRUL: Profesorul nu trebuie să fie un judecător, ci mai degrabă un sfătuitor care îl sprijină mereu pe copil. Iar mustrarea este o formă de conduită ce nu face decât să scoată la iveală imaturitatea cuiva și care dă naștere la dispreț. Obiectivul final al educației este încrederea în forțele proprii și nu trebuie să stăm în calea dobândirii acestei independențe. În regulă. Pentru moment, voi admite că nu trebuie să dojenim. Dar numai dacă îmi acceptați următoarea întrebare.

FILOSOFUL: Și care este următoarea întrebare?

TÂNĂRUL: Discutăm adesea cu colegii și cu părinții dacă educarea unui copil bazată pe răsplată și pedeapsă este corectă sau greșită. Este de la sine înțeles că educarea copilului bazată pe mustrare nu este de succes, probabil din cauza tendințelor din vremurile noastre, iar mulți oameni resping această abordare din punct de vedere moral. Sunt de acord, în mare parte, cu această poziție, deoarece nu doresc cu nici un chip să dojenesc. În schimb, educația unui copil bazată pe răsplată are foarte mulți adepți. Practic, nimeni nu renunță la ea în mod direct.

FILOSOFUL: Presupun că așa este.

TÂNĂRUL: Cu toate astea, Adler a criticat vehement acest tip de educație bazată pe laudă. Acum trei ani, când am întrebat de ce, răspunsul dumneavoastră a fost ceva de genul: „Lauda este transmiterea unei păreri de la o persoană cu abilități la una fără, iar scopul ei este manipularea". Prin urmare, nu trebuie să lăudăm.

FILOSOFUL: Da, așa am spus.

TÂNĂRUL: Am crezut în asta și am aplicat cu exactitate educarea fără laude. Cu toate acestea, totul a durat până când un anumit elev

a remarcat greșeala mea.

FILOSOFUL: Un anumit elev?

TÂNĂRUL: S-a întâmplat acum câteva luni. Unul dintre cei mai problematici copii din școală mi-a înmânat un referat pe care-l scrisese despre o carte. Era o sarcină fără limită de timp pentru vacanța de vară și, spre uimirea mea, citise *Străinul* de Camus. Mai mult, m-a mirat ceea ce a scris despre carte. Era un eseu minunat ce deborda de emotivitatea curată pe care numai un băiat sensibil care trece prin pubertate o poate avea. După ce l-am citit, înainte să-mi dau seama ce fac, l-am lăudat. Am spus: „Hei, ai făcut o treabă bună! Nu știam că poți scrie o compunere atât de frumoasă. M-a făcut să-mi schimb părerea despre tine!"

FILOSOFUL: Înțeleg.

TÂNĂRUL: În momentul în care am rostit asta mi-am dat seama că am stricat totul. În special acele cuvinte, „M-a făcut să-mi schimb părerea despre tine", cuprindeau raționamentul de mai sus despre care vorbește Adler. Cred că se poate spune că îi știrbeam reputația.

FILOSOFUL: Da, pentru că altfel nu ți-ar fi venit să spui acele cuvinte.

TÂNĂRUL: L-am lăudat în mod exagerat. Mai mult, am făcut-o dând glas unui raționament sincer. Acum, ce expresie credeți că avea întipărită pe chip acest copil problematic la auzul cuvintelor mele? A fost dezgustat? Ah, dacă aș putea să vă arăt ce figură a făcut! Mi-a zâmbit așa cum nu l-am mai văzut niciodată, avea zâmbetul unui băiat cu adevărat inocent!

FILOSOFUL: Haha!

TÂNĂRUL: Mă simțeam de parcă o ceață se ridica acum în fața ochilor mei. Și mi-am spus: „Ce se întâmplă cu Adler?" Datorită faptului că am fost prins într-o escrocherie, am oferit educația care a putut doar să șteargă un astfel de zâmbet, o atare bucurie. Ce fel de educație este asta?

FILOSOFUL: Deci, ai început să lauzi?

TÂNĂRUL: Da, evident. Am lăudat fără ezitare. Nu doar pe el, ci și pe ceilalți elevi. Și când făceam așa păreau bucuroși de acest lucru și au progresat la școală. Cu cât îi lăudam mai mult, cu atât deveneau mai determinați. Am considerat lauda ca pe un ciclu pozitiv de dezvoltare.

FILOSOFUL: Și obțineai rezultate excelente.

TÂNĂRUL: Da. Dar bineînțeles că nu-i lăudam pe toți de-a valma. Îi lăudam în funcție de efortul depus și de succesul obținut. Fiindcă, dacă aș fi procedat altfel, complimentele ar fi fost doar minciuni. Copilul problematic care a scris referatul este acum un șoarece de bibliotecă. Citește tone de cărți și scrie referate despre ele. Nu-i așa că e într-adevăr minunat cum cărțile pot deschide lumea cuiva? Cred că, în curând, biblioteca de la școală nu-l va mai mulțumi și va începe să meargă la biblioteca universitară. Biblioteca unde am lucrat și eu odată!

FILOSOFUL: Dacă o va face, va fi de-a dreptul impresionant.

TÂNĂRUL: Știu. Cu siguranță veți respinge acest lucru. Veți spune că este dorința de a fi admirat și prima etapă a comportamentului problematic. Dar, știți, realitatea este complet diferită. Chiar dacă, la început, scopul lui nu a fost să fie lăudat, destul de curând ar fi descoperit bucuria de a învăța și plăcerea realizării, de aceea sunt sigur că va termina școala și va ieși în lume pe propriile picioare. Așadar, asta duce la ceea ce Adler numește încredere în forțele proprii.

FILOSOFUL: Chiar poți spune asta cu certitudine?

TÂNĂRUL: Vă rog să-mi confirmați acest lucru clar. Orice ați spune, datorită cuvintelor de laudă, elevii și-au regăsit zâmbetele și ambiția. Asta este educația pe care o voi da din toată inima tuturor ființelor în carne și oase care trăiesc în lumea reală. În educația lui Adler, unde este căldura sufletească? Unde sunt fețele zâmbitoare?

FILOSOFUL: Ei bine, hai să ne gândim la asta împreună. De ce aderăm la principiul: „Nu trebuie să lăudăm“ în cadrul educațional? Sunt copii care se bucură și beneficiază de pe urma laudei, așa că de ce să nu lăudăm? Ce riști dacă lauzi?

TÂNĂRUL: Mă întreb cu ce tertip o să mai veniți. Uitați, nu o să mai fac nici o concesie. Dacă intenționați să vă revizuiți argumentele, acum e momentul.

RECOMPENSELE GENEREAZĂ COMPETITIVITATE

FILOSOFUL: Mai devreme am adus în discuție subiectul clasei ca națiune democratică. Îți amintești, da?

TÂNĂRUL: Haha! Când ați început să-i numiți pe oameni fasciști? Cum aș putea uita?

FILOSOFUL: Atunci am susținut că: „O organizație aflată sub comanda unui dictator nu poate scăpa de corupție". Când ne gândim un pic mai profund de ce se întâmplă așa, motivul pentru care „Nu trebuie să lăudăm" ar trebui să devină la fel de clar.

TÂNĂRUL: Vă rog, spuneți.

FILOSOFUL: Într-o comunitate aflată sub dictatură, în locul unei democrații consolidate, toate regulile referitoare la ce este bine și ce nu sunt stabilite exclusiv de conducător. Este bineînțeles cazul națiunilor, dar și al corporațiilor. La fel se întâmplă și cu familiile și școlile. Regulile în astfel de comunități sunt aplicate într-o manieră absolut arbitrară.

TÂNĂRUL: Ah, companiile cu un management de sus în jos și altele de felul acesta sunt personificarea celor de mai sus.

FILOSOFUL: Deși am fi tentați să credem că dictatorii sunt disprețuiți de cetățenii lor, nu se întâmplă întotdeauna așa. De fapt, există probabil mai multe situații în care astfel de lideri se bucură de sprijinul înflăcărat al cetățenilor. De ce crezi că se întâmplă asta?

TÂNĂRUL: Deoarece conducătorul este charismatic?

FILOSOFUL: Nu, nu ăsta e motivul. Este doar un motiv secundar, superficial. Motivul principal este existența unui sistem nemilos de răsplată și pedeapsă.

TÂNĂRUL: Cum așa?

FILOSOFUL: Ești pedepsit pentru încălcarea regulilor, dar lăudat și recunoscut pentru respectarea lor. Altfel spus, oamenii, de fapt, nu respectă regulile din susținere pentru integritatea conducătorului sau pentru ideile și convingerile sale, ci pur și simplu pentru că scopul lor este să fie lăudați sau să nu fie mustrați.

TÂNĂRUL: Da, sigur. Așa e lumea.

FILOSOFUL: Dar aici e problema: în cadrul comunității unde oamenii se strâng cu scopul de a fi lăudați, apare competiția. Se simt ofensați atunci când alții sunt lăudați și devin mândri dacă primesc la rândul lor laude. Îi interesează să fie mereu primii lăudați și mai des decât toți ceilalți. Și, mai presus de atât, îi preocupă modul în care pot obține monopolul asupra favorurilor conducătorului. Astfel, comunitatea ajunge să fie controlată de principiul competiției pentru recompensă.

TÂNĂRUL: Doar vă învârtiți în jurul problemei. Așadar, nu vă place competiția, nu-i așa?

FILOSOFUL: Tu accepți competiția?

TÂNĂRUL: Din toată inima. Mi se pare că vă concentrați doar pe aspectele negative ale competiției. Gândiți-vă la ea într-un sens mai larg. Indiferent dacă este vorba de activitatea școlară, de evenimentele din domeniul artei sau sportului ori de activitățile noastre economice, odată ce intrăm în societate, faptul că ne intensificăm continuu eforturile se datorează prezenței rivalilor noștri care țin pasul cu noi. Principiul competiției se află la originea forței care duce mai departe societatea noastră.

FILOSOFUL: Chiar așa să fie? Când copiii sunt educați conform principiului competiției și împinși să concureze între ei, ce crezi că se întâmplă? Competitorul este dușmanul nostru. În scurt timp, copiii încep să adopte un stil de viață în care cred că „toți ceilalți sunt dușmani" și „oamenii caută întotdeauna ocazii să păcălească și nu trebuie subestimați".

TÂNĂRUL: De ce gândiți într-un mod atât de pesimist? Nu aveți nici cea mai vagă idee despre gradul în care existența unui rival acționează ca un stimulent pentru dezvoltarea umană. Nici despre gradul în care un rival poate fi un prieten apropiat pe care să te poți baza. Cred că v-ați petrecut toată viața absorbit în filosofie și ați dus o viață singuratică, fără prieteni apropiați sau dușmani. Parcă începe să-mi fie milă de dumneavoastră.

FILOSOFUL: Accept din toată inima importanța de a avea un prieten la cataramă pe care să-l pot numi concurent. Cu toate acestea, nu există nici un motiv, oricare ar fi acesta, de a intra în competiție cu acesta și nu trebuie să concurăm cu el.

TÂNĂRUL: Îi acceptați pe concurenți, dar nu acceptați competiția? Ah, Doamne, deja vă contraziceți singur!

MALADIA COMUNITĂȚII

FILOSOFUL: Nu-i nici o contradicție. Încearcă să te gândești la viață ca la un maraton. Lângă tine aleargă competitorii. Deși, în sine, acest lucru poate acționa ca un stimulent și îți dă senzația de siguranță, nu prezintă nici o problemă. Cu toate acestea, în momentul în care încerci să-l învingi pe acel competitor, situația se schimbă complet.

Scopul, care la început ar fi însemnat încheierea cursei sau alergarea în viteză, se transformă în învingerea persoanei respective. Competitorul, care ar fi trebuit să-ți fie prieten la cataramă, devine un dușman care trebuie zdrobit... Și acest fapt clarifică tot felul de strategii privind câștigarea cursei și duce chiar la o conduită de imixtiune și la concurență neloială. Chiar și după ce maratonul s-a încheiat, nu poți sărbători victoria rivalului tău și te lupți cu sentimentele de invidie și inferioritate.

TÂNĂRUL: Și din acest motiv competiția este inacceptabilă?

FILOSOFUL: Oriunde există o competiție, apar strategiile și lipsa de loialitate. Nu trebuie să învingi pe cineva. Nu-i destul să închei cursa?

TÂNĂRUL: În nici un caz. Sunteți foarte naiv! Sunteți naiv dacă vă imaginați așa ceva!

FILOSOFUL: Atunci să nu mai folosim exemplul maratonului și să ne întoarcem la societatea reală. Spre deosebire de maraton, unde oamenii concurează pentru cel mai bun timp, într-o comunitate condusă de un dictator nu există nici un criteriu pentru a câștiga. Într-o clasă, există și alte aspecte pe lângă activitatea școlară care pot influența deciziile cuiva. Și atât timp cât criteriile de judecată vor fi neclare, lumea va fi plină de oameni care vor împiedica progresul camarazilor, vor primi laude pentru munca altora și își vor linguși conducătorii cu scopul de a câștiga faimă doar pentru ei.

Ai fost martorul unor astfel de lucruri chiar la locul tău de muncă, nu?

TÂNĂRUL: Of, cred că da.

FILOSOFUL: Pentru a împiedica apariția unei astfel de situații, o organizație trebuie să pună în practică o democrație reală, fără recompense, pedepse și competiții. Te rog, ține cont că a-i educa pe oameni încercând să-i manipulezi cu recompense și pedepse este o atitudine care nu are nimic de-a face cu democrația.

TÂNĂRUL: Atunci, spuneți-mi un lucru. Ce credeți că este democrația? Ce fel de organizație sau comunitate ați numi-o democratică?

FILOSOFUL: O comunitate care nu este condusă pe principiul competiției, ci pe cel al cooperării.

TÂNĂRUL: Principiul cooperării?

FILOSOFUL: Care să pună cooperarea cu ceilalți, și nu competiția cu ceilalți mai presus de orice. Dacă înveți să-ți conduci clasa conform principiului cooperării, elevii tăi vor adopta probabil un stil de viață în care vor vedea că: „Oamenii sunt camarazii lor".

TÂNĂRUL: Haha! Să ne împăcăm cu toții și să facem tot ce e mai bine? Nici măcar copiii de grădiniță nu ar crede acest plan ireal!

FILOSOFUL: Să presupunem că ai un elev care are probleme de comportament repetate. Mulți profesori și-ar spune în sinea lor: „Ce să mă fac cu acest elev?" S-ar gândi dacă ar trebui să-l laude, să-l dojenească sau să-l ignore, ori dacă să încerce o altă abordare. Apoi, l-ar chema în cancelarie, și fiecare profesor s-ar ocupa să-i îmbunătățească comportamentul elevului. Dar acest mod de gândire este greșit.

TÂNĂRUL: Cum adică?

FILOSOFUL: În acest caz, problema este principiul competiției care s-a răspândit în toată clasa, și nu faptul că elevul are un

comportament problematic fiindcă e rău. Dacă, de exemplu, ar avea pneumonie, problema nu e că suferă de această boală ca individ, ci că întreaga clasă s-ar afla într-o situație gravă. Comportamentul său problematic a apărut ca un simptom al acelei maladii. Acesta este modul de gândire în psihologia adleriană.

TÂNĂRUL: O maladie în toată clasa?

FILOSOFUL: Da, se numește principiul competiției. Profesorii sunt rugați să ia în considerare comunitatea în care apare comportamentul problematic, nu individul. Apoi, în loc să încerce să-l trateze pe individ, ar trebui să se ocupe de întreaga comunitate.

TÂNĂRUL: Cum poți trata o clasă întreagă care are pneumonie?

FILOSOFUL: Renunțând la sistemul de recompense și pedepse, vei curma de la rădăcină competiția. Elimini principiul competiției din clasă. Asta este singura cale.

TÂNĂRUL: Este imposibil și, mai mult ca sigur, ar avea efectul opus! Nu vă amintiți că am încercat deja educația fără laude și am dat greș?

FILOSOFUL: Da, știu. Să ne oprim aici și să facem bilanțul punctelor discutate. Pe de-o parte, principiul competiției – acela de a concura pentru putere și rang – duce întotdeauna la relații în plan vertical, deoarece creează câștigători și învinși, prin urmare, relații ierarhice.

TÂNĂRUL: Așa e.

FILOSOFUL: Pe de altă parte, relațiile în plan orizontal susținute de psihologia adleriană sunt impregnate cu principiul cooperării. Nu concurăm cu nimeni și nu există câștig sau pierdere. Nu contează dacă există diferențe între noi în ceea ce privește cunoștințele, experiența sau abilitățile. Toți oamenii sunt egali, indiferent de realizările academice sau de performanța la locul de muncă, iar dezvoltarea comunității are sens tocmai prin acest act al cooperării.

TÂNĂRUL: Așadar, despre asta vorbiți când vă referiți la națiunea democratică?

FILOSOFUL: Da. Psihologia adleriană este o psihologie a democrației și e bazată pe relația în plan orizontal.

TÂNĂRUL: Bine. Punctele de conflict sunt clare. Spuneți că nu este o problemă a individului, ci a întregii clase – principiul competiției care cuprinde toată clasa este rădăcina răului.

În schimb, eu mă concentrez asupra individului. De ce oare? Ei bine, ca să folosesc cuvintele dumneavoastră, din respect. Fiecare elev, cu personalitatea sa unică, este o ființă umană minunată. Există tot felul de elevi: unii liniștiți și cuminți, unii gălăgioși și inteligenți, unii serioși, iar alții cu un temperament vulcanic. Nu sunt un grup fără trăsături individuale.

FILOSOFUL: Bineînțeles, e adevărat.

TÂNĂRUL: Dar dumneavoastră, chiar în momentul când vorbiți despre democrație, nu încercați să vă referiți la fiecare copil în parte, ci îi vedeți doar ca pe un grup. Mai mult, susțineți: „Totul se va schimba dacă schimbăm sistemul". Este o gândire mai comunistă decât oricare alta!

Punctul meu de vedere este diferit. Pentru mine nu contează care este sistemul, democratic sau comunist, sau oricare altul. Mă ocup de „pneumonia" fiecărui individ, nu de „pneumonia" întregii clase.

FILOSOFUL: Pentru că asta este ceea ce ai făcut întotdeauna.

TÂNĂRUL: Așadar, practic vorbind, cum le tratați pneumonia? Este un alt aspect al conflictului. Răspunsul meu este: cu aprobare. Realizând nevoia lor de aprobare.

FILOSOFUL: Hmm...

TÂNĂRUL: Am prins ideea. Realmente înțeleg de ce respingeți nevoia de recunoaștere. O accept. Este concluzia la care am ajuns în baza propriei experiențe, așa că nu voi ceda ușor. În căutarea nevoii

lor de recunoaștere, acești copii sunt bolnavi la plămâni și amorțiți de frig.

FILOSOFUL: Ai putea explica raționamentul care stă la baza acestei concluzii?

TÂNĂRUL: În psihologia adleriană, nevoia de recunoaștere este contestată. De ce? Deoarece, ca o consecință a speranței de a fi acceptat de altcineva, o persoană stăpânită de nevoia de recunoaștere, înainte să-și dea seama, va duce o viață conform dorințelor celuilalt. Cu alte cuvinte, va trăi viața altcuiva.

Dar o persoană nu trăiește pentru a îndeplini așteptările alteia. Chiar dacă acea persoană este părintele, profesorul său ori oricine altcineva, nu trebuie să aleagă un mod de a trăi care să îndeplinească așteptările celeilalte persoane. Am dreptate?

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: Dacă suntem tot timpul preocupați de modul în care ne judecă ceilalți, nu mai reușim să ne trăim propria viață. Asta nu înseamnă libertate, și avem nevoie să fim liberi. Iar dacă sperăm să găsim libertatea, nu trebuie să mai căutăm apreciere...

Greșesc?

FILOSOFUL: Nu, deloc.

TÂNĂRUL: Este o poveste minunată, cu adevărat curajoasă. Dar știți, din păcate, nu suntem suficient de puternici. Chiar și dumneavoastră, dacă ați cunoaște cu adevărat situația elevilor, ați înțelege. Încearcă din răsputeri să joace dur, dar în sufletul lor sunt extrem de nesiguri. Pur și simplu, nu par să aibă încredere în ei și suferă de un complex de inferioritate. Au nevoie de aprecierea celorlalți.

FILOSOFUL: Este exact așa cum spui.

TÂNĂRUL: Nu mă mai aprobați cu atâta superficialitate, nu sunteți decât un Socrate demodat! Vedeți, oamenii despre care vorbiți sunt toți doar niște personificări ale statuii lui David!

FILOSOFUL: Personificări ale statuii lui David?

TÂNĂRUL: Da. Știți statuia lui David făcută de Michelangelo, da? Este reprezentarea ideală a corpului omenesc, totul perfect proporționat și plin de mușchi, fără pic de grăsime. Dar este o imagine a idealului suprem fără carne și oase, nu este o ființă care există în realitate. Ființele reale au dureri de stomac și sângerează. Întotdeauna vorbiți despre oameni ca și când ar fi statuia lui David ideal!

FILOSOFUL: Haha, e un mod interesant de a vedea lucrurile.

TÂNĂRUL: Dimpotrivă, eu mă concentrez pe oamenii reali. Vorbesc despre copiii sensibili, extrem de individualiști, încăpățânați și supărăcioși în toate privințele! Trebuie să îndeplinesc nevoia de apreciere pentru fiecare în parte și într-o manieră cât mai benefică. Pe scurt, trebuie să-i laud. Dacă nu o fac, nu-și vor putea recăpăta curajul pierdut!

Purtați masca unui om virtuos, dar îi țineți pe cei slabi la distanță. Aveți teorii idealiste despre eroi neînfricați, dar nimic pentru oamenii reali!

FILOSOFUL: Înțeleg. Deși cuvintele mele poate par teorii imposibil de aplicat, idealiste, nu asta a fost intenția mea. Filosofia trebuie să fie o investigație bine fondată, cu conștiința că idealurile pe care le urmărim sunt doar atât: idealuri. Dar să privim și din alt punct de vedere motivele pentru care psihologia adleriană nu acceptă nevoia de recunoaștere.

TÂNĂRUL: Hmm... Încercați să găsiți o explicație la toate, la fel ca Socrate!

FILOSOFUL: Termenul pe care tocmai l-ai adus în discuție, complexul de inferioritate, este cheia.

TÂNĂRUL: Hmm... Vreți să vorbiți despre complexul de inferioritate? Bine. Sunt expert în asta.

FILOSOFUL: În primul rând, în copilărie, toți oamenii, fără excepție, se confruntă cu acest complex de inferioritate. Aceasta este o premisă majoră a psihologiei adleriene.

TÂNĂRUL: Fără excepție?

FILOSOFUL: Da. Omul este probabil singura ființă al cărei corp se dezvoltă mai încet decât mintea. În timp ce la celelalte ființe mintea și corpul se dezvoltă cu aceeași viteză, numai la oameni procesul este invers. Dintr-un anumit punct de vedere, suntem niște ființe care trăiesc legate de mâini și de picioare. Fiindcă, deși mințile noastre sunt libere, corpurile noastre nu sunt.

TÂNĂRUL: Hmm, este un punct de vedere interesant.

FILOSOFUL: Drept urmare, copiii trebuie să se lupte cu discrepanța dintre latura mentală („ce vreau să fac") și latura fizică („ce pot să fac"). Sunt lucruri pe care adulții din preajma lor le pot face, iar ei nu. Raftul pe care adulții pun lucrurile nu este la îndemâna lor. Nu pot căra greutățile pe care le pot duce adulții. Iar subiectele de conversație ale celor mari sunt lucruri despre care ei nu pot discuta. Copiii resimt acest sentiment al lipsei de putere, sau am putea spune al imperfecțiunii sinelui, și, de regulă, nu pot decât să nutrească sentimente de inferioritate.

TÂNĂRUL: Așadar, pornesc în viață ca ființe imperfecte?

FILOSOFUL: Da. Cu siguranță, ca oameni, copiii nu sunt imperfecți. Doar că dezvoltarea lor fizică nu ține pasul cu cea mentală. Iar adulții nu văd decât nevoile lor fizice și încep să-i trateze ca pe niște copii. Nu încearcă să înțeleagă mintea copilului. Prin urmare, este foarte normal ca acești copii să sufere de sentimente de inferioritate. Și asta deoarece, chiar dacă mintea lor nu diferă de cea a adulților, valoarea lor ca oameni nu este recunoscută.

TÂNĂRUL: Toți oamenii își încep viața ca ființe imperfecte, așa că resimt cu toții sentimentele de inferioritate. Este un punct de

vedere destul de pesimist.

FILOSOFUL: Nu e chiar așa de rău. Acest sentiment de inferioritate, în loc să fie un handicap, a fost întotdeauna un stimulent pentru ca ei să se realizeze și să se dezvolte.

TÂNĂRUL: Hmm, cum vine asta?

FILOSOFUL: Dacă oamenii ar fi putut alerga la fel de repede precum caii, trăsurile nu ar fi fost niciodată inventate, și probabil nici vehiculele motorizate. Dacă am fi putut zbura ca păsările, nici avionul nu ar fi fost inventat. Dacă am fi avut blană, precum urșii polari, hainele nu ar mai fi apărut niciodată, și dacă am fi putut înota precum delfinii, nu am mai fi avut nevoie de vapoare sau busole marine.

Civilizația este produsul nevoii de a compensa slăbiciunea biologică a ființei umane, iar istoria rasei umane este istoria triumfului asupra inferiorității sale.

TÂNĂRUL: Mulțumită slăbiciunii noastre am putut construi o astfel de civilizație?

FILOSOFUL: Așa e. Și, ca să extrapolăm, grație acestei slăbiciuni oamenii creează comunități și trăiesc dezvoltând relații de colaborare. Încă din epoca vânătorului-culegător am trăit în grupuri și am cooperat cu ceilalți pentru a vâna animalele sau a ne crește copiii. Nu pentru că voiam să cooperăm, ci pentru că eram atât de slabi, încât nu puteam trăi separat de ceilalți.

TÂNĂRUL: Grație acestei slăbiciuni, oamenii s-au reunit în grupuri și au construit societatea. Așa că puterea și civilizația noastră sunt rodul slăbiciunii noastre.

FILOSOFUL: Privind lucrurile și din alt unghi, nimic nu-i sperie mai mult pe oameni decât izolarea. Oamenii singuri nu simt că le este amenințată doar siguranța fizică, ci și cea mentală. Fiindcă, instinctiv, suntem cu toții conștienți că nu putem trăi singuri. Prin

urmare, tânjim mereu să creăm o legătură puternică cu alți oameni. Înțelegi ce înseamnă asta?

TÂNĂRUL: Nu, ce înseamnă?

FILOSOFUL: Prin natura lor, toți oamenii au în ei acest sentiment de comuniune socială. Și este ceva strâns legat de identitatea umană.

TÂNĂRUL: Ah!

FILOSOFUL: Așa cum nu ne putem imagina o țestoasă fără carapacea ei sau o girafă cu gâtul scurt, nu există nici ființă umană complet separată de ceilalți oameni. Sentimentul de comuniune socială nu este ceva la care poți ajunge, ci un sentiment pe care îl descoperi în sufletul tău și de aceea poate fi împărtășit ca stare. După cum explică și Adler: „Sentimentul de comuniune socială este întotdeauna o reflectare a slăbiciunii corpului de care nu putem fi separați".

TÂNĂRUL: Un sentiment de comuniune socială rezultând din slăbiciunea umană...

FILOSOFUL: Ființele umane sunt slabe din punct de vedere fizic. Însă mintea lor este fără pereche, mult mai puternică decât a oricărui alt animal. Sunt sigur că ești foarte conștient de faptul că măsura în care ne petrecem ziua concurând cu camarazii noștri este împotriva principiilor naturii. Sentimentul de comuniune socială nu este vreun ideal abstract. Este principiul fundamental al vieții, care se regăsește în fiecare ființă umană.

Sentimentul de comuniune socială! Conceptul-cheie al psihologiei adleriene, pe care se străduise atât de mult timp să-l înțeleagă și al cărui adevăr ascuns îi fusese de neînțeles, era acum cât se poate de clar pentru el. Datorită slăbiciunii lor fizice, oamenii creează comunități și dezvoltă relații de cooperare. Ființele umane caută întotdeauna să aibă legături cu alte ființe

umane. Sentimentul de comuniune socială se regăsește în fiecare om. Filosoful spunea: *Scoate la iveală sentimentul tău de comuniune socială și dezvoltă legături cu ceilalți oameni...* Tânărul îndrăzni cu greu să adreseze o întrebare.

TÂNĂRUL: Dar... Dar de ce sentimentul de inferioritate și cel de comuniune socială sunt legate de respingerea nevoii de aprobare? Aprobarea reciprocă ar trebui, de fapt, să întărească legătura.

FILOSOFUL: Ei bine, în acest moment s-ar cuveni să-ți amintești cele cinci etape ale comportamentului problematic.

TÂNĂRUL: Bine. Le-am notat în carnetul meu.

FILOSOFUL: Scopul elevilor de a cere recunoașterea celor din jur, dorința lor de a atrage atenția și luptele pentru supremație. Îți amintești?

TÂNĂRUL: Vor să fie apreciați și să câștige o anumită poziție în clasă. Corect, nu?

FILOSOFUL: Da. Ce înseamnă să câștige o anumită poziție? De ce caută acest lucru? Care este părerea ta?

TÂNĂRUL: Presupun că se întâmplă așa deoarece vor să fie respectați, să fie considerați superiori sau cam așa ceva.

FILOSOFUL: La drept vorbind, nu. În psihologia adleriană, nevoia cea mai importantă a unei ființe este sentimentul apartenenței. Pe scurt, nu vrem să fim izolați. Căutăm cu toții sentimentul acela de apartenență. Deoarece izolarea duce la moartea socială și, în final, chiar la moartea biologică. Cum pot dobândi ei sentimentul apartenenței? Câștigând o poziție specială în cadrul comunității. Dorința lor este să nu fie ca toți ceilalți.

TÂNĂRUL: Să nu fie ca toți ceilalți?

FILOSOFUL: Da. Unicul „eu" nu trebuie să devină „toți ceilalți". Trebuie să-și asigure un loc în viitor care să fie numai al lor în orice

moment. Nu permit nici o schimbare în sentimentul lor de apartenență.

TÂNĂRUL: Dacă așa stau lucrurile, se confirmă și mai mult punctul meu de vedere. Lăudându-i și îndeplinindu-le cea mai sinceră nevoie de recunoaștere, le transmitem că: „Nu ești o ființă imperfectă" și „Ești important". Nu se poate altfel!

FILOSOFUL: Greșești. Din păcate, dacă ei urmează această direcție, nu-și vor putea da seama de adevărata lor valoare.

TÂNĂRUL: De ce?

FILOSOFUL: Aprecierea nu are limite. Așadar, sunt lăudați și apreciați de ceilalți. Drept rezultat, și-ar putea da seama doar accidental de propria valoare. Totuși, orice sentiment de bucurie astfel câștigat nu va fi nimic altceva decât un lucru primit din exterior. Nu vor fi cu nimic diferiți de păpușile mecanice care nu se mișcă până când cineva nu le întoarce cu cheia.

TÂNĂRUL: Ah... Poate aveți dreptate, dar...

FILOSOFUL: Cel care se simte cu adevărat fericit după ce a fost lăudat va căuta să primească laude până în ultima secundă din viața lui. O astfel de persoană, menținută într-o poziție de dependență, va duce o viață de căutări neîncetate, o viață neîmplinită.

TÂNĂRUL: Atunci, ce e de făcut?

FILOSOFUL: În loc să cauți recunoașterea, trebuie să te apreciezi singur.

TÂNĂRUL: Să te apreciezi singur?

FILOSOFUL: Să lași pe altcineva să-ți decidă valoarea înseamnă dependență. Ori, stabilindu-ți singur valoarea, dai dovadă de încredere în sine. Dacă ar fi să întrebăm care dintre alegerile de mai sus are ca rezultat o viață fericită, răspunsul ar trebui să fie unul foarte clar. Valoarea ta nu este stabilită de altă persoană în afară de tine.

TÂNĂRUL: Este imposibil! Nu avem încredere în noi înșine și de aceea avem nevoie de aprobarea celorlalți!

FILOSOFUL: Probabil că nu avem suficient curaj să fim oameni obișnuiți. Este în regulă să fim exact așa cum suntem. Locul tău este aici, fără nevoia de a fi o ființă specială sau de a ieși în evidență în vreun fel. Să ne acceptăm așa cum suntem, noi și toți ceilalți.

TÂNĂRUL: ... Sunt ca toți ceilalți, fără calități remarcabile?

FILOSOFUL: Și nu ești?

TÂNĂRUL: Haha! Să insultați în felul acesta este un lucru perfect normal pentru dumneavoastră, nu? Este cea mai mare insultă pe care am primit-o vreodată în viața mea.

FILOSOFUL: Nu este o insultă. Sunt un om obișnuit. Iar a fi un om obișnuit este un aspect ce ține de personalitate. Nu este ceva de care să-ți fie rușine.

TÂNĂRUL: De ajuns cu glumele răutăcioase, om rău ce sunteți! Cine nu s-ar simți în zilele noastre insultat dacă i s-ar spune: „Ești un om simplu, obișnuit"? Cine ar fi liniștit să audă: „Asta depinde și de personalitate" și v-ar lua în serios?

FILOSOFUL: Dacă te consideri insultat de aceste cuvinte, probabil că te străduiești în continuare să fii „special". Prin urmare, cauți recunoașterea celorlalți. În consecință, cauți apreciere, cauți să atragi atenția și continui să trăiești având aceleași probleme de comportament.

TÂNĂRUL: Încetați! Nu vă mai prostiți!

FILOSOFUL: Uite, înainte de a pune valoare pe a fi diferit de ceilalți, pune valoare pe a fi tu însuți. Asta este adevărata individualitate. Un mod de a trăi în care, în loc să fii tu însuți, te compari cu ceilalți și încerci să scoți în evidență doar lucrurile care te deosebesc de aceștia, este un mod de viață în care îi înșeli atât pe ceilalți, cât și pe tine.

TÂNĂRUL: Vreți să spuneți că în loc să pun accentul pe modul în care eu sunt diferit de ceilalți, să pun valoare pe a fi eu însumi, chiar dacă sunt mediocru?

FILOSOFUL: Da. Fiindcă individualitatea ta nu este relativă – este absolută.

TÂNĂRUL: Bine, să vorbim despre concluzia la care am ajuns referitor la această individualitate. Este o concluzie ce pare să limiteze educația din școală.

FILOSOFUL: Hmm... Mi-ar plăcea să o aud.

COMPORTAMENTUL PROBLEMATIC ÎȚI ESTE ADRESAT

TÂNĂRUL: M-am întrebat tot timpul dacă să spun asta sau nu, dar iată-ne în acest punct. E timpul să mărturisesc ceva în mod sincer. Undeva în sufletul meu, cred că educația școlară are limite.

FILOSOFUL: Limite?

TÂNĂRUL: Da. Pentru noi, profesorii, există o limită a ceea ce se poate face.

FILOSOFUL: Adică?

TÂNĂRUL: Într-o clasă există elevi sclipitori, extravertiți și elevi modești, greu de remarcat. Ca să folosim terminologia lui Adler, fiecare are un stil de viață propriu sau o perspectivă asupra lumii. Nimeni nu este la fel. Asta-i individualitatea, nu?

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: Atunci, de unde capătă aceste stiluri de viață? Fără discuție, vin de la familiile lor.

FILOSOFUL: Într-adevăr. Influența familiei este destul de puternică.

TÂNĂRUL: Elevii își petrec cea mai mare parte a zilei acasă. Împart viața zilnică cu familiile lor în apartamente incredibil de mici, sub un singur acoperiș. Unii părinți sunt pasionați de educație, iar alții sunt pasivi atunci când vine vorba de creșterea unui copil. În multe cămine, părinții sunt divorțați sau separați, ori unul dintre părinți a decedat. Evident că sunt și diferențe legate de situația economică și încă mai există părinți care-și abuzează copiii.

FILOSOFUL: Da, din păcate mai sunt.

TÂNĂRUL: În schimb, perioada în care noi, profesorii, ne dedicăm fiecărui copil cuprinde acei puțini ani până când termină școala. În

comparație cu părinții care le dedică aproape o viață, precondițiile diferă prea mult.

FILOSOFUL: Și ce concluzie tragi din asta?

TÂNĂRUL: În primul rând, toată acea educație definită în linii mari, ce cuprinde formarea personalității, este responsabilitatea familiei. Cu alte cuvinte, în cazul unui copil violent cu probleme de comportament, părinții sunt cei care trebuie să-și asume responsabilitatea pentru creșterea lui. Nu are cum să fie responsabilitatea școlii. Prin urmare, rolul pe care îl avem noi, profesorii, este al unei educații abia definite; adică educația la nivel de curriculum. Ne putem implica până la un anumit punct. Îmi este de-a dreptul rușine de această concluzie, dar asta este realitatea.

FILOSOFUL: Înțeleg. Probabil că Adler ar respinge această concluzie fără să ezite.

TÂNĂRUL: De ce? Cum?

FILOSOFUL: Fiindcă, trebuie spus, concluzia la care ai ajuns nu ține cont de personalitățile copiilor.

TÂNĂRUL: Nu ține cont de personalitățile lor?

FILOSOFUL: În psihologia adleriană, considerăm tot felul de cuvinte și acțiuni drept relații interpersonale. De exemplu, când cineva încearcă să-și taie venele sau să-și provoace un alt rău, considerăm că acest comportament este îndreptat spre ceva anume. Actul de autovătămare este adresat cuiva, așa cum am văzut în cazul comportamentului problematic. Altfel spus, credem că pentru toate cuvintele și acțiunile unei părți există o altă parte căreia toate acestea îi sunt adresate.

TÂNĂRUL: Și apoi?

FILOSOFUL: Dar cum se comportă în cadrul familiilor elevii de care te ocupi tu? Nu putem ști asta. Ne îndoim că acasă au exact același comportament pe care îl au la școală. Deoarece, indiferent

dacă este fața pe care o arată părinților, profesorilor, prietenilor sau colegilor mai mici sau mai mari, nimeni nu are tot timpul același comportament.

TÂNĂRUL: Da, ar putea fi așa.

FILOSOFUL: Iar acum, ai un elev în clasă care are în mod repetat un comportament problematic. Cui îi este adresat? Ție, bineînțeles.

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Când acel elev își pune masca pe care ți-o arată ție, el se angajează într-un comportament problematic adresat numai ție și nimănui altcuiva. Nu este problema părinților. Este o problemă care a apărut în totalitate în cadrul relației dintre tine și elev.

TÂNĂRUL: Vreți să spuneți că educația lui de acasă nu contează?

FILOSOFUL: Nu putem ști și nu putem interveni. În orice caz, chiar acum elevii te înfruntă și gândesc: „Voi deranja ora profesorului" sau „Nu-mi voi face tema pe care mi-a dat-o profesorul". Bineînțeles, sunt cazuri în care elevul continuă să se angajeze într-un comportament problematic la școală și în același timp să gândească: „Voi fi un copil bun în fața părinților". Deoarece acest comportament îți este adresat, va trebui să-l accepți în primul rând.

TÂNĂRUL: O sarcină pe care trebuie să o rezolv în clasa mea?

FILOSOFUL: Ai înțeles foarte bine. Fiindcă ei caută doar ajutorul tău, nu pe al altcuiva.

TÂNĂRUL: Copiii ăia se angajează într-un comportament problematic adresat doar mie...

FILOSOFUL: Mai mult, o fac exact în fața ta. Și își aleg momentele când vor fi în câmpul tău vizual. Își caută un loc al lor, într-o altă lume, care să nu fie căminul lor, adică în clasa ta. Folosind respectul, va trebui să le arăți unde le este locul.

DE CE ÎȘI DOREȘTE CINEVA SĂ DEVINĂ UN SALVATOR

TÂNĂRUL: Adler este absolut înspăimântător! Dacă n-aș fi aflat de el, nu m-aș mai fi luptat atât de mult. Mi-aș fi îndrumat elevii fără să am vreo suspiciune în minte, țipând la cei care ar fi trebuit mustrați și lăudându-i din toată inima pe cei care ar fi meritat, exact cum fac ceilalți profesori. Elevii mi-ar fi fost recunoscători, iar eu mi-aș fi putut îndeplini rolul de profesor, conform vocației mele. Mai mult decât orice, aș vrea să nu fi auzit niciodată de aceste idealuri!

FILOSOFUL: Adevărul este că odată ce ai cunoscut perspectiva lui Adler, nu mai există cale de întoarcere. Sunt mulți oameni care, după ce au cunoscut psihologia adleriană, încearcă, la fel ca tine, să renunțe la ea spunând: „Este o teorie idealistă" sau „Nu e științifică". Și totuși, nu pot renunța la ea. Undeva, în sufletul lor, rămâne un sentiment de contradicție. Nu pot să nu fie conștienți de „minciuna" lor. Într-adevăr, am putea-o numi un medicament vital.

TÂNĂRUL: Să punem în ordine punctele discutate până acum. În primul rând, nu avem voie să-i dojenim pe copii, deoarece mustrarea este un comportament care dăunează respectului reciproc. Iar mânia și cearta sunt mijloace de comunicare ieftine, imature și violente. Am înțeles bine?

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: Și, pe lângă asta, nu avem voie nici să-i lăudăm. Lauda dă naștere principiului competiției în cadrul unei comunități și sădește în copil un stil de viață sau o perspectivă asupra lumii care îl face să spună: „Ceilalți sunt dușmanii mei".

FILOSOFUL: Așa este.

TÂNĂRUL: Mai departe, mustrarea și lauda sau, altfel spus, răsplata și pedeapsa stau în calea încrederii copiilor în forțele proprii. Asta se întâmplă deoarece răsplata și pedeapsa sunt metode de a-l ține pe copil sub control, iar adultul care se bazează pe această conduită are un oarecare sentiment de teamă, undeva în adâncul sufletului său, legat de încrederea în sine a copilului.

FILOSOFUL: Adulții își doresc ca acel copil să rămână veșnic un copil. În consecință, folosesc răsplata și pedeapsa pentru a-i înfrâna pe copii. Pregătiți cu scuze precum: „O fac pentru tine" sau „Pentru că îmi fac griji în privința ta", încearcă să-l facă să rămână pentru totdeauna copil. Această atitudine a adulților nu prezintă nici un fel de respect și nu poate duce la clădirea unor relații bune.

TÂNĂRUL: Și asta nu e tot. Adler respinge până și nevoia de recunoaștere. Spune că nu trebuie să căutăm recunoașterea celorlalți, ci să ne recunoaștem singuri meritele.

FILOSOFUL: Da. Este o problemă de care ar trebui să ținem cont când vorbim despre independența noastră.

TÂNĂRUL: Știu. Încrederea în sine este propria estimare a valorii noastre. Nevoia de apreciere, de a căuta să determini o persoană să decidă valoarea ta, este exact o atitudine de dependență. Asta spuneți, nu?

FILOSOFUL: Da. Unii oameni iau în considerare conceptul de „independență" numai din punct de vedere economic. Dar sunt și copii de zece ani independenți, iar oameni de 50 sau 60 de ani care nu sunt. Independența este o problemă mentală.

TÂNĂRUL: În regulă. Într-adevăr, este o logică minunată. Ca filosofie prezentată aici, în acest birou, este ireproșabilă.

FILOSOFUL: Dar această filosofie nu te mulțumește.

TÂNĂRUL: Haha! Aveți dreptate. Nu mă mulțumește. Dacă rămâne doar o filosofie, și nu poate fi adusă la un nivel practic,

științific, care să reziste în afara pereților acestui birou și în clasa mea în special, atunci nu voi putea fi de acord cu ea.

Dumneavoastră sunteți cel care mi-ați vorbit despre Adler. Desigur, decizia finală îmi aparține. Dar dacă nu veți face decât să înșirați lucrurile interzise – „Nu ai voie să faci asta" și „Nu trebuie să faci aialaltă" –, fără să-mi dați o altă alegere, nu voi ști ce să fac. După cum stau lucrurile în momentul de față, nu mă pot întoarce la educația prin răsplată și pedeapsă și nici nu sunt complet pregătit să acord multă încredere educației lui Adler!

FILOSOFUL: Probabil că răspunsul este unul simplu.

TÂNĂRUL: Sigur, poate e simplu pentru dumneavoastră. Fiindcă tot ce-mi puteți spune este: „Crede în Adler, alege-l pe Adler".

FILOSOFUL: Nu. Nu contează în acest moment dacă renunți sau nu la Adler. Cel mai important lucru, acum, este să te îndepărtezi pentru moment de subiectul educației.

TÂNĂRUL: Să mă îndepărtez de educație!

FILOSOFUL: Îți spun asta ca unui prieten. Ai vorbit despre educație toată ziua, dar nu în asta constă adevăratul tău necaz. Încă nu ai învățat să fii fericit. Nu ai curajul de a fi fericit. Și nu ai ales meseria de dascăl fiindcă ai vrut să-i salvezi pe copii. Voiai să fii salvat prin salvarea lor.

TÂNĂRUL: Ce ați spus?

FILOSOFUL: Salvând pe altcineva, încercăm noi înșine să fim salvați. Trecând drept un fel de salvator, încercăm să ne dăm seama de propria valoare. Este o formă a complexului de superioritate pentru cei care nu pot scăpa de sentimentul de inferioritate și este cunoscut în general drept complexul mesianic. Este o corupere mentală a dorinței de a fi mesianic, un salvator pentru ceilalți.

TÂNĂRUL: Nu mai pierdeți vremea! Ce vreți să insinuați așa, deodată?

FILOSOFUL: Să ridici vocea la nervi este, de asemenea, o expresie a sentimentului de inferioritate. Când sentimentele de inferioritate sunt stârnite, încercăm să le rezolvăm prin mânie.

TÂNĂRUL: Ah...!

FILOSOFUL: Următoarea problemă pe care o vom aborda este cea mai importantă. Salvarea venită din partea unei persoane nefericite nu biruie satisfacția de sine și nu face pe nimeni fericit. În timp ce ți-ai propus să-i salvezi pe copii, de fapt, tu ești cel nefericit. Speri doar să-ți dai seama de valoarea ta. Și dacă se întâmplă asta, n-are nici un rost să ne mai învârtim în jurul teoriei educației. În primul rând, găsește-ți fericirea. Altfel, în orice discuție ne-am angaja, se va termina probabil într-un schimb inutil de invective.

TÂNĂRUL: Inutil! Discuția noastră a fost inutilă?

FILOSOFUL: Dacă alegi să nu schimbi lucrurile din prezent, îți respect decizia. Este minunat să te întorci la școală exact așa cum ești. Dar dacă vei alege schimbarea, atunci astăzi e singura zi în care o poți face.

TÂNĂRUL: ...

FILOSOFUL: Este ceva ce depășește munca sau educația și pune sub semnul întrebării însăși viața ta.

Renunță la discuția despre educație. Nu vrei, de fapt, să-i salvezi pe copii – ești doar blocat în vârtejul nefericirii și vrei să te salvezi prin educație. **Pentru tânăr, aceste cuvinte sunau ca o recomandare de a demisiona, ce-l desființa complet ca profesor.** ***Am privit cu ochii larg deschiși lumina strălucitoare a lui Adler și m-am angajat din tot sufletul pe calea educării, făcând față la tot felul de greutăți, și acesta este tratamentul de care am parte?*** **Apoi i-a venit un gând:** ***Mă întreb cum s-au simțit atenienii când l-au anunțat pe Socrate că e condamnat la moarte. Acest om este***

prea periculos. Dacă e lăsat de capul lui, otrava nihilismului său se va răspândi în toată lumea.

EDUCAȚIA ÎNSEAMNĂ PRIETENIE, NU MUNCĂ

TÂNĂRUL: Ah, ar trebui să-mi mulțumiți că mă stăpânesc. Dacă se întâmpla asta acum zece sau chiar cinci ani, nu aș fi făcut la fel și probabil v-aș fi tras deja un pumn.

FILOSOFUL: Haha, n-ar fi fost bine deloc. Dar înțeleg ce vrei să spui. Din când în când și Adler se confrunta cu violența clienților săi.

TÂNĂRUL: Cu siguranță! Este doar o recompensă pentru impunerea unor astfel de păreri extreme!

FILOSOFUL: Pentru o vreme, Adler a avut ca pacientă o tânără care suferea de o boală mintală severă. Fata se luptase opt ani cu simptomele, iar cu doi ani înainte de întâlnirea lor, i se recomandase internarea într-un ospiciu. Adler povestește despre prima lor întâlnire: „Lătra ca un câine, scuipa, își rupea hainele și a încercat să-și mănânce batista".

TÂNĂRUL: Asta depășește domeniul consilierii.

FILOSOFUL: Da. Simptomele erau atât de severe, încât doctorul ei a renunțat la caz. Așa că l-a întrebat pe Adler dacă nu poate face ceva ca s-o salveze.

TÂNĂRUL: Și a făcut?

FILOSOFUL: A făcut. În final, pacienta și-a revenit complet și a reușit să se reintegreze în societate, să-și câștige existența și să trăiască în armonie cu cei din jurul ei. După cum spune Adler: „Nimeni n-ar crede acum că a suferit vreodată de demență".

TÂNĂRUL: Ce magie a făcut?

FILOSOFUL: Nu este nici o magie în psihologia lui Adler. Doar i-a vorbit. I-a vorbit opt zile la rând, dar ea nu a scos un cuvânt. A

continuat consilierea, și după 30 de zile a început să vorbească într-un mod foarte confuz și neclar.

Adler a înțeles motivul pentru care ea se comporta ca un câine: a simțit că pacienta este tratată ca un câine de către mama sa. Nu știa dacă fusese sau nu tratată așa. Dar ea se simțea ca atare. Și, ca un act de revoltă față de mama sa, a ales în subconștient să joace cu adevărat rolul unui câine.

TÂNĂRUL: Ca un fel de automutilare?

FILOSOFUL: Exact, automutilare. Îi fusese rănită demnitatea, iar ea era singura care ținea această rană deschisă. De aceea Adler i-a vorbit răbdător, ca unui egal.

TÂNĂRUL: Înțeleg.

FILOSOFUL: Ședințele de consiliere s-au desfășurat la fel o perioadă, până când, într-o zi, pacienta a început să-l lovească din senin. Ce a făcut Adler atunci? Nu a opus nici un fel de rezistență și a lăsat-o să-l lovească în continuare. Când, stăpânită de un impuls, fata a spart un geam și s-a rănit la mână, Adler i-a bandajat rana.

TÂNĂRUL: Hmm, e ca un episod luat din Biblie, nu? Încercați să-l faceți pe Adler să pară un fel de sfânt. Haha, îmi pare rău, dar nu pot fi prostit atât de ușor.

FILOSOFUL: Evident că nu a fost un sfânt și, din punct de vedere moral, nici nu a ales calea supunerii pasive, în acest caz.

TÂNĂRUL: Atunci, de ce nu a opus rezistență?

FILOSOFUL: Adler explică faptul că atunci când tânăra a început să vorbească, a avut sentimentul că: „Sunt prietenul ei". Iar când l-a atacat fără motiv, „am lăsat-o pur și simplu să mă lovească și m-am arătat prietenos". Cu alte cuvinte, nu a interacționat cu fata doar prin prisma profesiei lui, ci ca un prieten.

Să spunem că unul dintre prietenii tăi, care este bolnav mintal de foarte multă vreme, devine brusc confuz și începe să te lovească...

Dacă îți poți imagina o astfel de scenă, atunci poți înțelege că acțiunile lui nu erau absolut deloc ieșite din comun.

TÂNĂRUL: Ei bine, pot înțelege, dacă persoana îmi este cu adevărat prieten.

FILOSOFUL: Trebuie să ne amintim în momentul de față un lucru. Afirmațiile: „Consilierea este reeducare pentru obținerea încrederii în forțele proprii, iar consilierul este un profesor" și, mai departe, definiția: „Profesorul este un consilier".

Adler, care era atât consilier, cât și profesor, interacționa cu fiecare client ca și cum ar fi fost un prieten. Prin urmare, și tu ar trebui să interacționezi cu fiecare elev ca și cum ți-ar fi un prieten, fiindcă și tu ești profesor și consilier.

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Motivul eșecului tău în stilul de predare adlerian și a faptului că încă nu poți găsi adevărata fericire este unul simplu. Acela că ai evitat cele trei sarcini ale vieții, cea a muncii, a prieteniei și a iubirii.

TÂNĂRUL: Sarcinile vieții?

FILOSOFUL: Îi vezi pe elevii tăi doar ca pe o muncă. Dar așa cum arată Adler din propria-i experiență, relația ta cu elevii este una de prietenie. Ai pornit cu stângul, și dacă nu faci ceva în această privință, cu siguranță activitatea ta de predare nu se va desfășura bine.

TÂNĂRUL: Vorbiți prostii! Să mă comport ca și când aș fi prieten cu elevii mei?

FILOSOFUL: Nu să te comporți ca și când ai fi prietenul lor. Să construiești o relație de prietenie în cel mai adevărat sens al cuvântului.

TÂNĂRUL: Greșiți! Sunt mândru că sunt profesor. Și tocmai pentru că sunt un profesionist și pentru că este munca pentru care

sunt plătit pot duce pe umeri această mare responsabilitate.

FILOSOFUL: Înțeleg ce vrei să spui. Dar opinia mea rămâne neschimbată. Relația pe care ar trebui s-o creezi cu elevii tăi este una de prietenie.

Acum trei ani, nu am reușit să discutăm foarte profund despre sarcinile vieții. După ce ai înțeles sarcinile vieții, cred că vei putea sesiza și înțelesul frazei cu care am început discuția de azi: „Cea mai importantă alegere din viață". Și sensul afirmației: curajul de a fi fericit.

TÂNĂRUL: Și dacă nu sunt convins?

FILOSOFUL: Atunci, ar trebui să renunți pur și simplu la Adler și la mine.

TÂNĂRUL: Foarte amuzant. Chiar sunteți sigur de asta, nu?

Partea a IV-a. *Dăruiește și ți se va da*

În biroul filosofului nu era nici un ceas. Oare cât timp trecuse de când se angajaseră în discuție? Câte ore mai rămăseseră, oare, până la ivirea zorilor? În timp ce își reproșa că-și uitase ceasul, tânărul medita la discuția lor de până atunci. *Un complex mesianic? Construirea unei relații de prietenie cu elevii lui? Asta nu e glumă! Spuneți că l-am înțeles greșit pe Adler, dar mă înțelegeți* pe mine *greșit! Și* dumneavoastră *sunteți cel care evită sarcinile vieții și contactul cu alți oameni, închizându-vă în acest birou!*

ADEVĂRATA BUCURIE ÎNSEAMNĂ BUCURIA RELAȚIILOR INTERPERSONALE

TÂNĂRUL: În momentul de față, sunt foarte nefericit. Îmi fac griji nu doar în legătură cu educația școlară, ci și cu propria viață. Iar motivul este că evit sarcinile vieții. Asta vreți să-mi spuneți?

FILOSOFUL: Dacă o rezumi în câteva cuvinte, da.

TÂNĂRUL: Mai mult, spuneți că, în loc să-i consider pe elevi doar o slujbă, ar trebui să construiesc relații de prietenie cu ei. Fiindcă, altfel spus, asta este ceea ce a făcut Adler. Și-a considerat clienții prieteni. Dacă el a făcut-o, ar trebui să fac și eu la fel. Credeți că m-aș lăsa convins de un astfel de motiv?

FILOSOFUL: Dacă punctul meu de vedere ar fi fost că trebuie să faci ceva doar pentru că a făcut-o și Adler, mă îndoiesc foarte mult că te-ar fi convins. Baza argumentului meu se află în cu totul altă parte.

TÂNĂRUL: Dacă nu-mi dezvăluiți care este aceea, nu va fi altceva decât un pretext.

FILOSOFUL: În regulă. Adler a numit sarcinile cărora un individ trebuie să le facă față în societate sarcinile vieții.

TÂNĂRUL: Știu. Sarcina muncii, sarcina prieteniei și sarcina iubirii, corect?

FILOSOFUL: Da. Elementul important în acest caz este că acestea sunt sarcinile relațiilor interpersonale. În situația sarcinii muncii, de exemplu, în loc să tratăm munca noastră ca pe o sarcină, ne concentrăm pe relațiile interpersonale asociate acesteia. În acest sens, poate fi mai ușor să înțelegem sarcinile gândindu-ne la ele ca relații de muncă, de prietenie și de iubire.

TÂNĂRUL: Așadar, cu alte cuvinte, spuneți să ne concentrăm pe relații, nu pe acțiuni.

FILOSOFUL: Corect. De ce se concentrează Adler pe relațiile interpersonale? Este un aspect aflat în însuși miezul psihologiei adleriene. Știi răspunsul?

TÂNĂRUL: Presupun că este premisa sa că: „Toate problemele sunt probleme interpersonale", adică definiția suferinței.

FILOSOFUL: Așa este. Dar această definiție ca atare necesită unele explicații. În primul rând, ce motiv avea să afirme că toate problemele sunt probleme ale relațiilor interpersonale? Adler spune că...

TÂNĂRUL: Ah, treceți la subiect! Voi explica succint, ca să încheiem acest subiect. „Toate problemele sunt probleme ale relației interpersonale." Ca să ajungi la adevăratul înțeles al acestei afirmații, trebuie să iei în considerare opusul.

Să presupunem că ar fi existat doar un singur „eu" în Univers: cum ar arăta el? Mai mult ca sigur, ar fi o lume în care nu există nici limbă, nici logică. Nu ar fi nici o competiție, nu ar fi invidie și nici singurătate. Deoarece doar prin existența unei alte persoane, care să-l evite, un individ resimte singurătatea. Singurătatea nu poate apărea dacă cineva este cu adevărat singur.

FILOSOFUL: Da, singurătatea există doar în cadrul unei relații.

TÂNĂRUL: Dar adevărul e că o astfel de ipoteză este imposibilă. Fiindcă, în principiu, sub nici o formă nu putem trăi separați de alți oameni. Fiecare persoană se naște din pântecul unei mame și crește cu laptele ei. Când ne naștem, nu suntem în stare nici măcar să ne întoarcem de pe o parte pe alta, darămite să ne hrănim singuri.

Și apoi, în momentul când noi, ca bebeluși, deschidem ochii și confirmăm existența unei alte persoane – în majoritatea cazurilor aceasta va fi mama –, societatea ia ființă. Odată cu apariția tatălui, a

fraților și a altor persoane din afara familiei, societatea devine tot mai complexă.

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: Cu alte cuvinte, nașterea unei societăți este nașterea suferinței. În societate, suntem expuși la diverse suferințe, cum ar fi conflictul, competiția, invidia, singurătatea, ca să nu mai vorbim de sentimentele de inferioritate. Între „eu" și „acea persoană" este un dezacord răsunător. Nu ne vom mai putea întoarce niciodată la acele zile liniștite când eram învăluiți de lichidul amniotic cald. Nu avem altă alegere decât să trăim în vacarmul continuu al societății umane.

Dacă nu ar exista alți oameni, nici problemele nu ar exista. Dar în nici un caz nu putem scăpa de existența oamenilor. În consecință, toate problemele pe care le au oamenii țin de relațiile interpersonale. E ceva incorect în această logică?

FILOSOFUL: Nu, ai făcut o treabă excelentă rezumând lucrurile. Dar permite-mi să adaug ceva. Dacă toate problemele sunt relații interpersonale, este în regulă doar să separăm relațiile noastre cu alte persoane? Este în regulă doar să stăm departe de alți oameni și să ne închidem într-o cameră?

Nu, nu este. Nu este deloc în regulă. Motivul este că bucuria umanității vine și din relațiile interpersonale. O persoană care trăiește singură în Univers va duce o viață extrem de monotonă și neinteresantă, fără probleme sau bucurii.

Disimulată în afirmația lui Adler, „Toate problemele sunt probleme ale relației interpersonale", se află această definiție a fericirii: „Adevărata bucurie înseamnă bucuria relațiilor interpersonale".

TÂNĂRUL: Exact motivul pentru care trebuie să ne înfruntăm sarcinile vieții.

FILOSOFUL: Da, acesta este.

TÂNĂRUL: În regulă. Acum, despre întrebarea aceea: de ce trebuie să construiesc relații de prietenie cu elevii mei?

FILOSOFUL: Bine. În primul rând, ce este prietenia? De ce ni se dă sarcina prieteniei? Să folosim cuvintele lui Adler pentru a ne ghida. El face următoarea afirmație despre prietenie: „Într-o prietenie, vedem cu ochii celuilalt, ascultăm cu urechile celuilalt și simțim cu inima celuilalt".

TÂNĂRUL: Ați menționat asta și mai devreme drept...

FILOSOFUL: Da, drept definiție a sentimentului de comuniune socială.

TÂNĂRUL: Ce vreți să spuneți? Că dobândim cunoștințe despre oameni și despre sentimentul comuniunii sociale prin relațiile noastre de prietenie?

FILOSOFUL: Nu, termenul „dobândim" este incorect. Am vorbit mai devreme despre sentimentul de comuniune socială ca sentiment ce sălășluiește în toți oamenii. Nu este ceva pe care să ne străduim să-l dobândim, ci acel ceva pe care îl scoatem la lumină din sufletul nostru. Deci, ca să fiu mai exact, îl scoatem la lumină prin prietenie. Doar prin prietenie poate fi testată contribuția noastră față de ceilalți. O persoană care nu pornește pe calea prieteniei nu poate spera vreodată să-și găsească locul în cadrul comunității.

TÂNĂRUL: Stați puțin!

FILOSOFUL: Nu, voi continua până la concluzie. Problema în acest caz este: unde punem în practică prietenia? Sunt sigur că știi deja răspunsul. Este locul unde copiii învață despre prietenie pentru prima dată și încep să scoată la iveală sentimentul de comuniune socială. Iar locul acela este școala.

TÂNĂRUL: Hei, opriți-vă puțin! Explicați prea repede, iar eu nu mai înțeleg ce și cum! Dacă școala este locul unde copiii învață despre prietenie, ar trebui să devin prietenul lor?

FILOSOFUL: Este un aspect pe care mulți oameni îl înțeleg greșit. Relația de prietenie nu se limitează doar la relația dintre prieteni. Relațiile de prietenie se formează adesea și atunci când nu o poți numi neapărat pe cealaltă persoană prieten. Atunci, cum se definește acest lucru despre care vorbește Adler numindu-l „prietenie"? De ce se leagă de sentimentul de comuniune socială? Să aprofundăm această problemă.

A ACORDA ÎNCREDERE SAU A AVEA ÎNCREDERE?

TÂNĂRUL: Numai puțin, să mă lămuresc în legătură cu acest aspect. Îmi spuneți să fiu prieten cu acei copii. Am înțeles bine?

FILOSOFUL: Da. Acum trei ani, în ultima zi, când totul era acoperit de zăpadă, ți-am explicat diferența dintre „a acorda încredere" și „a avea încredere". Îți amintești?

TÂNĂRUL: Cele două tipuri de încredere? Tot schimbați subiectul. Da, bineînțeles că îmi amintesc, n-am uitat niciodată. A fost o analiză fascinantă.

FILOSOFUL: Acum să recapitulăm, prin cuvintele tale. Cum explici „a acorda încredere"?

TÂNĂRUL: Bine. Pe scurt, „a acorda încredere" înseamnă a te încrede în cealaltă parte cu anumite „condiții", de exemplu, atunci când împrumutăm bani de la bancă. Este de la sine înțeles că banca nu-ți va împrumuta bani necondiționat. Îți va solicita câteva garanții suplimentare, cum ar fi o proprietate imobiliară sau un girant, și îți va da un împrumut corespunzător valorii garanției. Va încasa și o dobândă. Este ca și cum ar spune: „Vă împrumutăm deoarece avem încredere în valoarea garanției pe care ne-ați oferit-o", și nu: „Vă împrumutăm deoarece avem încredere în *dumneavoastră*". Altfel spus, banca nu acordă încredere persoanei, ci are încredere în garanția oferită de acea persoană.

FILOSOFUL: Ce ai de spus despre „a avea încredere"?

TÂNĂRUL: Se realizează fără vreun set de condiții, oricare ar fi acestea, atunci când crezi în ceilalți. Chiar dacă nu avem suficiente motive, totuși credem în ei. Credem necondiționat, fără să ne preocupe garanțiile suplimentare. Asta înseamnă să ai încredere. În loc să credem în condițiile oferite de persoana respectivă, credem în

persoana ca atare. Am putea spune chiar că nu ne concentrăm pe valoarea materială, ci pe valoarea umană.

FILOSOFUL: Înțeleg.

TÂNĂRUL: Mai departe, dacă îmi permiteți să mai adaug ceva la această explicație, așa cum o înțeleg eu, mai înseamnă și să crezi în „tine, cel care crede în persoana respectivă". Deoarece cum poate cineva să ceară garanții, dacă nu are încredere în propria-i judecată? Încrederea în alții nu poate exista fără încrederea în sine.

FILOSOFUL: Mulțumesc mult. Ai făcut un rezumat perfect.

TÂNĂRUL: Sunt un elev destul de bun, nu? Mi-am petrecut mult timp citindu-l pe Adler și am învățat o mulțime de lucruri din scrierile sale. Și, cel mai important, am pus în practică ideile sale într-un cadru educațional. Așa că nu-l resping pe Adler condus de emoții, fără să-l înțeleg.

FILOSOFUL: Evident că nu. Dar, te rog, nu mă înțelege greșit. Nu ești nici discipolul, nici elevul meu.

TÂNĂRUL: Haha! Așadar, tipii insolenți ca mine nu sunt discipolii dumneavoastră, așa e? Ce model de perfecțiune! Am un avocat al lui Adler supărat.

FILOSOFUL: E clar că iubești înțelepciunea. Fără să ocolești îndoiala sau fără să te ferești să spui ce gândești, avansezi spre o înțelegere superioară. Cu alte cuvinte, ești un iubitor de înțelepciune, un filosof. Iar eu nu sunt o persoană care să acorde învățături de sus – nu sunt altceva decât un filosof iubitor de înțelepciune situat la același nivel cu tine.

TÂNĂRUL: Sunteți un filosof, fără profesor sau discipoli, care este egalul meu? Apoi, există posibilitatea să vă recunoașteți greșelile și să adoptați punctele mele de vedere?

FILOSOFUL: Bineînțeles. Sper să învăț multe lucruri de la tine și, de fapt, descoperim ceva nou ori de câte ori discutăm.

TÂNĂRUL: Hmm... Doar pentru că mă flatați nu înseamnă că voi renunța la critică. Acum, de ce ați adus în discuție cele două aspecte: „a acorda încredere“ și „a avea încredere“?

FILOSOFUL: Sarcinile muncii, ale prieteniei și ale iubirii pe care le susține Adler sunt stabilite de distanța și profunzimea relațiilor noastre interpersonale.

TÂNĂRUL: Da. Ați explicat asta mai devreme.

FILOSOFUL: Întocmai, deși putem rosti „distanță“ și „profunzime“ dintr-o suflare, sunt lucruri greu de înțeles. Probabil că sunt multe aspecte pe care le-ai înțeles greșit. Te rog, gândește-te la ele simplu, de exemplu, diferența dintre muncă și prietenie: „Prezintă încredere sau este de încredere?“

TÂNĂRUL: Prezintă încredere sau este de încredere?

FILOSOFUL: Exact. Relațiile de muncă sunt relații care „prezintă încredere“, iar relațiile de prietenie sunt relații în care „ai încredere“.

TÂNĂRUL: Ce vreți să spuneți?

FILOSOFUL: Relațiile de muncă sunt relații bazate pe o condiție și includ interese legitime sau factori externi. De exemplu, cooperăm cu cineva pentru că se întâmplă să fim în aceeași companie. Sau există cineva a cărui personalitate nu-ți place, dar faci afaceri cu el, așa că păstrezi și promovezi relația. Dar nu intenționezi absolut deloc să menții relația și dincolo de locul de muncă. Este exact o relație bazată pe „interes“ ce s-a format ca rezultat al interesului legitim pe care-l prezintă munca ta. Indiferent de preferințele tale, trebuie să creezi acea relație.

În schimb, în prietenie nu există „nici un motiv să fii prieten cu acea persoană“. Nu este un interes întemeiat și nici nu este o relație obligată de factorii externi. Este doar o relație formată din motivația intrinsecă: „Îmi place persoana asta“. Pentru a împrumuta expresia pe care ai folosit-o mai devreme, credem în persoana respectivă, nu

în condițiile puse de ea. În mod clar, prietenia este o relație în care „ai încredere".

TÂNĂRUL: Of, devine din nou plictisitor. Dacă așa stau lucrurile, de ce a folosit Adler cuvinte precum: „muncă" și „prietenie"? Ar fi putut discuta despre relațiile interpersonale în termenii: „a prezenta încredere", „a avea încredere" și „iubire" încă de la început. Nu faceți decât să complicați lucrurile și încercați să mă amăgiți!

FILOSOFUL: Bine. Îți voi explica cât mai simplu posibil motivul pentru care Adler a ales termenul „muncă".

Tânărul era sigur de asta. ***Probabil că Adler consideră munca drept o virtute, iar activitatea economică, în general, ca pe ceva obișnuit. De aceea discreditează munca și spune lucruri precum: „Construiți relații de prietenie cu elevii voștri". Ce glumă!*** **Tânărul era la fel de mândru să fie un profesionist în cariera sa, pe cât era ca profesor.** ***Tocmai pentru că ne implicăm în domeniul educațional ca într-o profesie, și nu din plăcere sau din bunăvoință, putem să ne îndeplinim responsabil sarcinile de serviciu.***

Ceașca lui de cafea era goală de ceva vreme, iar afară se întunecase de mult. Cu toate acestea, ochii tânărului străluceau cu o intensitate arzătoare.

DE CE DEVINE MUNCA O SARCINĂ A VIEȚII

TÂNĂRUL: Vreau să vă întreb ceva: care era părerea lui Adler despre muncă? Disprețuia munca sau câștigul de bani prin muncă? Știți, dacă psihologia adleriană, cu tendința sa spre un idealism lipsit de conținut, este de a deveni o teorie reală, fundamentată, această discuție este absolut necesară.

FILOSOFUL: Pentru el, semnificația implicării în muncă a fost simplă. Munca este un mijloc de a supraviețui în mediul nostru natural și în condițiile aspre de pe pământ. Considera munca drept o sarcină direct legată de supraviețuire.

TÂNĂRUL: Hmm... E destul de banal. „Muncește ca să mănânci?"

FILOSOFUL: Da. Când ne gândim la supraviețuire, la a trăi de azi pe mâine, faptul că noi, oamenii, trebuie să ne angajăm într-o activitate de orice fel este un adevăr destul de evident. În baza acelui argument, Adler se concentrează pe paradigma relației interpersonale care implică munca.

TÂNĂRUL: Relația interpersonală care implică munca? Ce vreți să spuneți?

FILOSOFUL: În absența colților ascuțiți, a aripilor care să atingă cerul sau a carapacelor robuste, ființa umană din lumea naturală este, în esență, inferioară din punct de vedere fizic față de celelalte animale. De aceea, am ales să trăim în grupuri și am învățat să ne apărăm de dușmanii din exterior. Astfel am trăit și ne-am crescut copiii în timp ce vânam, făceam agricultură, ne aprovizionam cu hrană și încercam să fim în siguranță. Concluzia trasă de Adler este redată în câteva cuvinte geniale.

TÂNĂRUL: La ce concluzie a ajuns?

FILOSOFUL: Noi, ființele umane, nu doar stăm laolaltă. Oamenii au descoperit modul revoluționar de a lucra numit „separarea sarcinilor". Este strategia de supraviețuire fără egal pe care rasa umană a dobândit-o pentru a compensa dezavantajul fizic. Aceasta este concluzia finală a lui Adler.

TÂNĂRUL: Separarea sarcinilor?

FILOSOFUL: Dacă doar am sta laolaltă, nu am fi cu mult mai diferiți de animale. Dar oamenii s-au adunat în baza unui sistem avansat de separare a sarcinilor. Sau am putea spune că am creat o societate cu scopul de a diviza munca. Pentru Adler, sarcinile nu erau doar sarcini ale muncii, ci ale diviziunii muncii bazate pe legătura noastră cu ceilalți.

TÂNĂRUL: Prin urmare, deoarece se bazează pe legătura noastră cu ceilalți, munca este o sarcină a relațiilor interpersonale?

FILOSOFUL: Așa e. De ce muncesc oamenii? Pentru a supraviețui. Pentru a rămâne în viață în condițiile aspre din mediul lor natural. De ce creează oamenii societatea? Pentru a munci. Pentru a diviza munca. Traiul, munca și clădirea societății sunt toate inseparabile.

TÂNĂRUL: Hmm...

FILOSOFUL: Înaintea lui Adler, separarea sarcinilor a fost gândită și de alții, de exemplu, Adam Smith, care a subliniat importanța ei din punct de vedere economic. Totuși, se pare că Adler a fost primul care a recunoscut separarea sarcinilor în domeniul psihologiei. Mai mult, a fost cel care a înțeles semnificația ei ca exemplu al relațiilor interpersonale. Datorită acestui concept-cheie semnificația muncii pentru oameni și cea a societății au devenit clare.

TÂNĂRUL: Ah, este o chestiune extrem de importantă. Vă rog să detaliați.

FILOSOFUL: Cercetările lui Adler pornesc întotdeauna de la puncte majore. Pentru a-l cita: „Probabil, dacă am fi trăit pe o altă

planetă care ne-ar fi oferit totul de-a gata, munca n-ar mai fi fost o virtute. Poate că ar fi fost un viciu, și lenea, o virtute".

TÂNĂRUL: Spune niște lucruri foarte amuzante! Și mai departe?

FILOSOFUL: Dar nu există un astfel de loc pe planeta noastră. Rezervele noastre alimentare sunt limitate și nimeni nu ne va asigura locuințe. Prin urmare, ce facem? Muncim. Și nu muncim singuri, ci alături de camarazii noștri. În concluzie, spune Adler: „Răspunsul logic și în conformitate cu simțul realității este că trebuie să muncim, să cooperăm și să contribuim".

TÂNĂRUL: Este o concluzie perfect logică.

FILOSOFUL: Important aici este faptul că Adler nu declară că munca însăși este „bună". Fără a ține cont de binele și răul moral, nu avem de ales decât să muncim și să participăm la separarea sarcinilor. Nu avem ce face decât să construim relații cu ceilalți.

TÂNĂRUL: Prin urmare, cred că este o concluzie care depășește binele și răul.

FILOSOFUL: Altfel spus, ființele umane nu pot trăi singure. Și nu pentru că nu putem suporta singurătatea sau că ne dorim oameni cu care să vorbim, ci, pur și simplu, nu putem supraviețui. Iar pentru a împărți munca cu altcineva, trebuie să credem în acea persoană. Nu putem coopera cu cineva de care ne îndoim.

TÂNĂRUL: Este asta o relație bazată pe încredere?

FILOSOFUL: Da. Ființele umane nu au de ales, trebuie să aibă încredere reciprocă. Ar fi imposibil pentru noi să nu cooperăm și să nu împărțim sarcinile. O relație de cooperare, nu pentru că ne place persoana respectivă, ci din obligația de a coopera, indiferent dacă vrem sau nu. Poți considera problema și din acest unghi.

TÂNĂRUL: Fascinant! Vorbesc serios, e minunat! În sfârșit înțeleg relația de muncă. Separarea sarcinilor este necesară pentru a trăi, și este nevoie de încredere reciprocă pentru a realiza acest lucru. Nu

există altă posibilitate. Nu avem de ales decât să creăm relații... Așa stau lucrurile, nu?

FILOSOFUL: Da. Într-adevăr este o sarcină a vieții.

TOATE PROFESIILE SUNT ONORABILE

TÂNĂRUL: Haideți să intrăm în miezul problemei. O relație în care nu există altă posibilitate decât încrederea, o relație în care singura soluție este cooperarea. Este ceva ce depășește cadrul actual de muncă, nu?

FILOSOFUL: Da, așa este. Presupun că exemplul cel mai lesne de înțeles ar fi relațiile tipice de separare a sarcinilor între membrii unei echipe sportive în timpul competițiilor și al altor evenimente asemănătoare. Pentru a câștiga un meci, nu au de ales decât să coopereze, indiferent de simpatiile sau antipatiile lor. Nu există opțiunea de a ignora pe cineva fiindcă nu le place sau să nu participe la un meci pentru că nu se înțeleg cu colegii de echipă. Uiți de simpatiile și de antipatiile tale imediat ce începe meciul. Nu îl tratezi pe colegul de echipă ca pe un prieten, ci ca pe una dintre „funcțiile" echipei. Și tu încerci să excelezi ca una dintre acele funcții.

TÂNĂRUL: Abilitățile au prioritate în fața relațiilor bune.

FILOSOFUL: Astfel de aspecte sunt probabil inevitabile. Într-o asemenea măsură, încât însuși Adam Smith declară că interesul personal se află la baza separării sarcinilor.

TÂNĂRUL: Interesul personal?

FILOSOFUL: Să presupunem că există o persoană expertă în producerea arcurilor și a săgeților. Dacă folosești arcurile și săgețile produse de el, coeficientul tău de precizie va crește considerabil, iar abilitatea ta de a omorî sau de a răni se va îmbunătăți. Problema e că el nu este expert în vânătoare. Merge încet, nu are vederea bună, pur și simplu, nu e făcut pentru asta, chiar dacă are excelentele sale arcuri cu săgeți. Într-o zi îi vine ideea: „Îmi voi dedica timpul producerii de arcuri și săgeți".

TÂNĂRUL: Hmm... De ce?

FILOSOFUL: Dacă își dedică timpul producerii de arcuri și săgeți, ar trebui să poată face câteva zeci pe zi. Dacă le împarte camarazilor buni la vânătoare, vor vâna probabil mai mult decât au făcut-o vreodată. Mai târziu, își va primi partea din vânat de la vânători. Aceasta este alegerea ce permite maximizarea profitului de ambele părți.

TÂNĂRUL: Înțeleg, nu este vorba doar despre munca împreună – înseamnă că fiecare se ocupă de domeniul său de specialitate.

FILOSOFUL: Din punctul de vedere al vânătorilor, nimic nu e mai bun decât să aibă niște arcuri foarte precise. Nu trebuie să-și facă singuri arcurile și săgețile și se vor putea concentra pe vânătoare. Apoi, vor împărți prada cu ceilalți. Astfel, vânătorii vor perfecționa un sistem de separare a sarcinilor mult mai performant, ceea ce reprezintă un pas înainte față de mersul la vânătoare în grup.

TÂNĂRUL: Este foarte rațional.

FILOSOFUL: Important este că nimeni nu se sacrifică. Adică sintagma „interes personal absolut" pune bazele diviziunii muncii. Ca o consecință a urmăririi interesului personal, se creează o ordine economică definitivă. Aceasta este diviziunea sarcinilor în viziunea lui Adam Smith.

TÂNĂRUL: Într-o societate bazată pe separarea sarcinilor, dacă urmărim interesul personal până la capăt, în cele din urmă acesta se va alătura intereselor celorlalți.

FILOSOFUL: Corect.

TÂNĂRUL: Dar Adler recomandă contribuția adusă celorlalți, nu? Acum trei ani, ați susținut cu tărie această opinie. Anume că scopul de a contribui la binele celorlalți este busola miraculoasă a vieții, o stea călăuzitoare. Oare ideea de a pune pe primul loc propriul profit nu contrazice ideea de contribuție față de ceilalți?

FILOSOFUL: Nu o contrazice absolut deloc. În primul rând, ne angajăm în relațiile de muncă. Interesul ne leagă de alți oameni și de societate. Și astfel, numai după ce ne-am urmărit interesul personal descoperim contribuția față de ceilalți.

TÂNĂRUL: Chiar și așa, sigur vor apărea superioritatea și inferioritatea, nu? Să zicem că există o persoană care are o activitate importantă și una a cărei slujbă nu prea contează. Acest lucru nu deviază de la principiul egalității?

FILOSOFUL: Nu, nu deviază absolut deloc. Din punctul de vedere al separării sarcinilor, toate profesiile sunt onorabile. Fie că ești prim-ministru, antreprenor, fermier, muncitor sau casnică, toate activitățile trebuie realizate de cineva în cadrul comunității, și fiecare dintre noi își face partea de muncă.

TÂNĂRUL: Așadar, toate formele de muncă au aceeași valoare?

FILOSOFUL: Da. Ca să-l parafrazăm pe Adler referitor la separarea sarcinilor: „Valoarea unui om este determinată de modul în care își îndeplinește rolul în atribuirea separării sarcinilor în comunitatea sa". Altfel spus, valoarea unui om nu este determinată de tipul de muncă pe care o realizează. Este determinată de maniera în care o realizează.

TÂNĂRUL: Maniera în care realizează munca?

FILOSOFUL: De exemplu, ai demisionat din slujba ta de bibliotecar și ai ales calea învățământului. Astăzi, în fața ta sunt zeci de elevi și crezi cu adevărat că viețile lor ți-au fost încredințate. Crezi că faci cu adevărat o activitate importantă, utilă societății. Poate chiar gândești că educația este totul, iar alte profesii sunt neimportante în comparație cu a ta.

Dar când ne gândim la comunitate ca la un întreg, bibliotecarul, profesorul de gimnaziu și toate celelalte profesii trebuie făcute de cineva din comunitate, iar aici nu poate exista superioritate sau

inferioritate. Dacă va exista ceva superior sau inferior, va fi doar în maniera cu care oamenii realizează acea muncă.

TÂNĂRUL: Cum realizează munca într-un astfel de caz?

FILOSOFUL: În principiu, aptitudinea fiecăruia este considerată a fi la fel de importantă în cadrul relației de separare a sarcinilor. Când este vorba de angajații dintr-o companie, gradul de pricepere devine un criteriu. Acest lucru nu poate fi contestat. Totuși, după începerea separării sarcinilor, nu este suficientă doar priceperea pentru evaluarea caracterului sau pentru aprecierea relațiilor. Mai degrabă, întrebarea: „Vreau să lucrez cu persoana aceea?" devine importantă, căci, în caz contrar, va fi dificil să ne ajutăm unii pe alții.

Factorul important în a decide dacă: „Vreau să lucrez cu persoana aceea?" sau „Vreau să o ajut pe persoana aceea când are probleme?" îl constituie integritatea persoanei respective și atitudinea ei când se angajează într-o activitate.

TÂNĂRUL: Bine, prin urmare, dacă cineva întreprinde activitatea respectivă cu onestitate, nu există nici o diferență ca valoare între persoana care muncește pentru a salva vieți și cea care profită de slăbiciunile celorlalți și dă împrumuturi cu camătă?

FILOSOFUL: Nu, nu este nici o diferență.

TÂNĂRUL: Pfiu!

FILOSOFUL: În comunitatea noastră există tot felul de activități disponibile, iar prezența oamenilor în fiecare dintre aceste activități este crucială. Însăși diversitatea înseamnă abundență. Dacă munca este una fără valoare, nu va fi necesară nimănui și va fi eliminată. Dacă nu a fost eliminată și încă există, trebuie să aibă o oarecare valoare.

TÂNĂRUL: Asta înseamnă că și împrumutul cu camătă are valoare?

FILOSOFUL: E normal să gândim așa. Lucrul cel mai periculos este să sprijinim o justiție mediocră, care dictează ce e bine și ce e rău. Un om îmbătat de justiție nu va putea recunoaște valoarea altcuiva și va sfârși prin a duce o luptă pentru intervenția dreptății. Ceea ce ne așteaptă în urma unei astfel de intervenții este o societate gri, privată de libertate. Poți face orice muncă dorești și nu contează nici ce tip de activitate fac ceilalți.

CEEA CE CONTEAZĂ ESTE CUM NE FOLOSIM ABILITĂȚILE

TÂNĂRUL: Interesant. Ceea ce dumneavoastră numiți conceptul adlerian de separare a sarcinilor este cu siguranță unul foarte interesant. În mediul său natural, ființa umană este mult prea slabă pentru a trăi singură. De aceea, ne-am adunat în grupuri și am creat acel stil de muncă denumit „separarea sarcinilor". Când realizăm diviziunea muncii, putem doborî un mamut, putem face agricultură și construi locuințe.

FILOSOFUL: Așa este.

TÂNĂRUL: Iar separarea sarcinilor începe prin încrederea acordată celorlalți, fără a ține cont de simpatii sau antipatii. Nu putem trăi dacă nu ne împărțim munca. Nu putem trăi dacă nu cooperăm cu ceilalți, adică nu putem trăi fără încredere reciprocă. Aceasta este relația separării sarcinilor și relația de muncă.

FILOSOFUL: Da. Să luăm, de exemplu, regulile de circulație de pe drumurile publice. Pe baza încrederii că oamenii respectă regulile de circulație, traversăm pe culoarea verde a semaforului. Nu avem încredere în oameni necondiționat. Privim mai întâi la stânga, apoi la dreapta. Dar chiar și atunci, le acordăm o oarecare încredere celorlalți oameni pe care nu i-am întâlnit niciodată. Într-un fel, și aceasta este o relație de muncă, prin faptul că îndeplinește un interes comun în fluidizarea traficului.

TÂNĂRUL: Înțeleg, cred că așa e. În acest moment, nu găsesc nimic despre separarea sarcinilor care ar trebui combătut. Dar nu ați uitat, nu-i așa? Am pornit această discuție de la remarca dumneavoastră că ar trebui să construiesc relații de prietenie cu elevii mei.

FILOSOFUL: Nu, nu am uitat.

TÂNĂRUL: Dar, privit în contextul separării sarcinilor, argumentul dumneavoastră nu are nici o logică. De ce naiba să dezvolt relații de prietenie cu elevii mei? În mod clar, este o relație de muncă, nu? Nu-mi amintesc ca eu sau elevii mei să ne fi ales reciproc. Este doar o relație stabilită automat între oameni care nu se cunosc de la început. Nu am avut de ales decât să cooperăm pentru a conduce clasa și a îndeplini obiectivul de absolvire a școlii. Este realmente o relație de muncă creată cu un interes comun.

FILOSOFUL: Consider că este absolut normal să ai astfel de îndoieli. Acum să trecem în revistă fiecare punct discutat azi. Care este obiectivul în ceea privește educația? Ce așteptări avem de la profesori? Discuția noastră a pornit de la aceste întrebări.

Concluzia lui Adler este una simplă. Obiectivul educației este dobândirea încrederii în forțele proprii, iar munca cerută profesorului este acordarea ajutorului pentru obținerea acestei încrederi. Cred că ești de acord cu acest punct.

TÂNĂRUL: Da, sunt de acord în ambele cazuri.

FILOSOFUL: Atunci, cum îi putem ajuta pe copii să dobândească încredere în forțele proprii? Ca răspuns la această problemă nerezolvată, am vorbit despre „a începe cu respectul".

TÂNĂRUL: Așa este.

FILOSOFUL: De ce? Ce este respectul? Să ne amintim cuvintele lui Erich Fromm, și anume că respectul înseamnă „capacitatea de a o vedea pe o persoană așa cum este ea" și „grija ca și cealaltă persoană să crească și să dezvăluie ceea ce este".

TÂNĂRUL: Bineînțeles că îmi amintesc.

FILOSOFUL: Tratează cu respect persoana așa cum este ea. Tu ești minunat așa cum ești. Nu-i nevoie să fii special. Ești important exact cum ești. Prin transmiterea respectului, copiii își vor recăpăta curajul pierdut și vor începe să urce treptele spre încrederea în forțele proprii.

TÂNĂRUL: Da, este rezumatul discuției noastre.

FILOSOFUL: Aceasta este definiția respectului care reiese de aici: „Să ai respect pentru o persoană așa cum este ea". Asta înseamnă că la baza respectului stă faptul de a prezenta încredere sau de a avea încredere?

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Avem respect pentru persoana aceea așa cum este ea, fără să ne impunem propriul sistem de valori. Motivul pentru care facem așa ceva este că acceptăm și credem în acea persoană necondiționat. Altfel spus, avem încredere în ea.

TÂNĂRUL: Respectul și încrederea sunt sinonime?

FILOSOFUL: Am putea spune asta. Dacă privim din alt unghi, nu putem avea încredere în cineva pe care nu-l respectăm. Dacă avem sau nu încredere în cineva ține de respectul pe care îl avem față de acea persoană sau de lipsa lui.

TÂNĂRUL: Aha, înțeleg. Calea spre educație este respectul. Iar respectul înseamnă încredere. Prin urmare, o relație bazată pe încredere este o relație de prietenie. Este un silogism, nu?

FILOSOFUL: Așa e. Nu am putea să ne respectăm elevii într-o relație de muncă bazată pe încredere. Și exact în această situație te afli acum.

TÂNĂRUL: Nu, nu aici este problema. De exemplu, pot avea încredere necondiționată în cel mai bun prieten. Îl accept așa cum este. Poate că este suficient într-un astfel de caz.

Problema nu o reprezintă actul de a avea încredere, ci obiectivul final. Îmi spuneți să construiesc relații de prietenie cu elevii mei și să am încredere necondiționată în ei. Credeți că este cu adevărat posibil așa ceva?

FILOSOFUL: Bineînțeles că da.

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Să luăm, de exemplu, o persoană care îi critică pe toți din jur: „Nu-mi place lucrul acesta la cutare și cutare“ sau „Acest aspect legat de această persoană este insuportabil“ și altele. Apoi, se lamentează: „Ah, sunt foarte ghinionist. Nu am noroc când vine vorba să cunosc alți oameni“.

Chiar sunt ghinioniști când trebuie să cunoască alți oameni? Nu. Absolut nu. Nu este vorba de asta, ci doar de faptul că nu au încercat să-și facă prieteni sau, cu alte cuvinte, nu au încercat să stabilească relații interpersonale.

TÂNĂRUL: Prin urmare, putem deveni prieteni cu oricine?

FILOSOFUL: Da. Poate că relația dintre tine și elevii tăi s-a format ca urmare a unor factori accidentali, deoarece unul dintre voi s-a întâmplat să fie în locul acela. Poate că, până atunci, erați cu toții străini, nu știați nimic unii despre ceilalți. Și poate nici nu veți deveni ceea ce numești cei mai buni prieteni.

Dar amintește-ți spusele lui Adler: „Nu contează cu ce ai fost înzestrat de la naștere, ci cum îți folosești abilitățile“. Indiferent cine este cealaltă persoană, îi putem acorda respect și încredere. Deoarece este produsul deciziei concentrate pe un singur țel și nu este influențată de mediu sau de scop.

TÂNĂRUL: Vă întoarceți la chestiunea curajului? Spuneți că este vorba despre curajul de a crede!

FILOSOFUL: Da. Totul are legătură cu asta.

TÂNĂRUL: Nu, nu-i adevărat! Nu știți nimic despre adevărata prietenie!

FILOSOFUL: Ce vrei să spui?

TÂNĂRUL: Nu aveți prieteni adevărați și nu știți nimic despre adevărata prietenie, de aceea puteți vorbi despre astfel de țeluri ireale! Bag mâna în foc că nu ați legat decât niște prietenii superficiale. De aceea spuneți că oricine o poate face.

Dumneavoastră sunteți cel care a fugit de relațiile interpersonale și de sarcinile vieții!

În mediul natural, omul este o creatură mică și neajutorată. Pentru a compensa această slăbiciune, oamenii au creat societatea și au adus cu ei separarea sarcinilor. Diviziunea muncii este o strategie de supraviețuire incomparabilă, unică pentru rasa umană. Acesta era conceptul de separare a sarcinilor transmis de Adler. Dacă discuția s-ar fi încheiat aici, tânărul l-ar fi aplaudat frenetic pe Adler. Dar când a ajuns la prietenia pe care filosoful a început să o dezbată, a fost departe de a fi convins. ***Tipul ăsta poate vorbi despre o separare a sarcinilor bine fundamentată, ca apoi să schimbe subiectul spre prietenie și să înceapă, în cele din urmă, să îmbrățișeze idealuri! Iar acum aduce din nou în discuție curajul!***

CÂȚI PRIETENI APROPIAȚI AI?

FILOSOFUL: Așadar, ai un prieten bun, nu?

TÂNĂRUL: Nu știu ce crede el despre asta. Dar am într-adevăr un prieten în care aș avea ceea ce dumneavoastră numiți încredere necondiționată.

FILOSOFUL: Ce fel de persoană este?

TÂNĂRUL: Am fost colegi de la universitate. Voia să devină romancier, iar eu eram mereu primul care-i citea lucrările. Noaptea târziu, când toată lumea dormea, apărea din senin la pensiunea unde stăteam și-mi spunea cu vocea tremurând de emoție: „Citește această nuvelă pe care tocmai am terminat-o!" sau „Hei, am găsit pasajul acesta uimitor într-un roman de Dostoievski!" Încă îmi mai trimite lucrări imediat ce le termină de scris, iar când m-am angajat ca profesor, am sărbătorit împreună.

FILOSOFUL: Acest tânăr a fost prietenul tău încă de la început?

TÂNĂRUL: Cum ar fi putut să fie? Este nevoie de timp pentru a cultiva o relație de prietenie. Nu am devenit prieteni apropiați peste noapte. Ne-am distrat împreună, ne-am minunat de multe lucruri împreună, și totul s-a transformat într-o relație de ușoară complicitate. Ne-am cultivat prietenia treptat și am devenit prieteni buni trecând și prin certuri aprinse uneori.

FILOSOFUL: Cu alte cuvinte, la un moment dat a devenit mai mult decât un simplu prieten. A existat ceva anume ce te-a făcut să-l consideri un prieten bun?

TÂNĂRUL: Hmm, mă îndoiesc. Dacă ar trebui totuși să găsesc ceva, aș spune că a fost momentul în care am avut certitudinea că voi putea discuta despre orice cu el.

FILOSOFUL: Nu poți face asta și cu un prieten obișnuit?

TÂNĂRUL: Așa se întâmplă cu toată lumea. Toți oamenii trec prin viață purtând o mască. Își petrec viața ascunzându-și adevăratele sentimente. Chiar și cu un prieten schimbi zâmbete și glume de fiecare dată când te întâlnești și nu ajungi niciodată să-i vezi adevărata față. Ne alegem subiectele de conversație, atitudinile și cuvintele. Cu toții interacționăm cu prietenii noștri purtând o mască.

FILOSOFUL: De ce nu poți renunța la mască atunci când ești cu un prieten obișnuit?

TÂNĂRUL: Pentru că, dacă aș face așa ceva, relația s-ar destrăma! Puteți spune tot ce doriți despre „curajul de a nu fi pe placul celorlalți", dar nu există persoană care să vrea efectiv să nu fie pe placul cuiva. Purtăm masca pentru a împiedica apariția unui conflict inutil și destrămarea relației. Dacă nu facem asta, societatea nu va funcționa.

FILOSOFUL: Ca să o spunem mai direct, evităm să fim răniți?

TÂNĂRUL: ... Da, recunosc acest lucru. Cu siguranță, nu doresc să fiu rănit, nici să rănesc pe altcineva. Dar vedeți, nu purtăm masca numai pentru a ne proteja. De fapt, este mai mult din amabilitate! Dacă ar fi să ne arătăm doar adevărata față și adevăratele sentimentele, am răni prea multă lume. Imaginați-vă doar cum ar arăta lumea dacă fiecare ar face asta. Ar fi o imagine perfectă a iadului!

FILOSOFUL: Dar poți renunța la mască atunci când ești cu un prieten apropiat. Chiar dacă acest lucru vă poate face să vă răniți reciproc, relația voastră nu se va destrăma, nu-i așa?

TÂNĂRUL: Sigur, pot renunța la mască, și relația nu se va destrăma. Chiar dacă ar face un pas greșit de câteva ori, nu cred că acesta ar fi un motiv întemeiat pentru a rupe relația cu el. Fiindcă o relație se bazează pe acceptarea calităților, dar și a defectelor.

FILOSOFUL: Aceasta este cu adevărat o relație minunată.

TÂNĂRUL: Și cel mai important este că sunt foarte puțini oameni care ne-ar permite să avem un astfel de sentiment al certitudinii. Am fi norocoși dacă am găsi măcar cinci astfel de oameni într-o viață. Bine, vă rog să treceți la întrebarea mea. Aveți prieteni cu adevărat apropiați? Fiindcă, după felul în care vorbiți, chiar păreți o persoană care nu știe nimic despre prieteni apropiați sau despre prietenie și are camarazi pe care-i știe doar din cărți și din vise.

FILOSOFUL: Da, bineînțeles, am câțiva prieteni buni. Și, ca să folosesc cuvintele tale, sunt oameni cu care pot renunța la mască și chiar dacă fac un pas greșit câteodată, nu cred că acesta ar fi un motiv întemeiat pentru a rupe relația.

TÂNĂRUL: Ce fel de oameni sunt? Prieteni din școală? Camarazi filosofi sau interesați de psihologia adleriană?

FILOSOFUL: Tu, de exemplu.

TÂNĂRUL: Cum? Ce-ați spus?

FILOSOFUL: După cum am spus și mai devreme, pentru mine ești un prieten de neînlocuit. Nu am purtat niciodată o mască în prezența ta.

TÂNĂRUL: Asta înseamnă că aveți încredere necondiționată în mine?

FILOSOFUL: Sigur că da. Dacă nu aș fi avut, acest dialog n-ar mai fi avut loc.

TÂNĂRUL: Nu se poate!

FILOSOFUL: Este adevărat.

TÂNĂRUL: Nu e o glumă! Credeți că scăpați manipulând sentimentele cuiva în felul acesta, înțelept mincinos ce sunteți! Nu sunt persoana pe care o puteți păcăli cu astfel de cuvinte mieroase!

MAI ÎNTÂI TREBUIE SĂ CREZI

FILOSOFUL: De ce ești atât de ferm în negarea încrederii?

TÂNĂRUL: Dar este tocmai invers! Aș vrea să-mi spuneți ce rost are să crezi necondiționat într-un străin. A crede în cineva necondiționat înseamnă să ai deplină încredere în ceilalți și să crezi orbește în ei. E la fel cum ați spune că trebuie să devenim cu toții niște oi ascultătoare!

FILOSOFUL: Greșești. A crede nu înseamnă să înghiți tot ce auzi. Suntem sceptici atât în ceea ce privește gândurile și convingerile cuiva, cât și față de afirmațiile pe care le face. Facem un pas înapoi pentru o clipă și ne formăm o părere proprie. Nu este nimic greșit în a proceda astfel, fiind și o activitate importantă. Și după toate astea, chiar dacă cineva minte, trebuie să o credem întru totul pe persoana care stă alături de noi.

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Să crezi în ceilalți nu este conduita pasivă de a înghiți totul. Încrederea adevărată înseamnă o abordare activă în toate privințele.

TÂNĂRUL: Ce spuneți?

FILOSOFUL: De exemplu, aș vrea ca ideile lui Adler să ajungă la cât mai mulți oameni. Sper să-i prezint ideile. Totuși, această dorință nu se poate realiza doar prin munca mea. Dorința de a asculta trebuie să vină din partea persoanei care aude cuvintele mele.

Dar cum pot face pe cineva să audă și să asculte cu atenție ce am de spus? Nu-l pot forța, spunându-i: „Crede în mine". Persoana respectivă este liberă să creadă sau nu. Singurul lucru pe care pot să-l fac este să cred în cealaltă persoană, cea cu care vorbesc. Asta e tot.

TÂNĂRUL: Să credeți în cealaltă persoană?

FILOSOFUL: Da. Dacă ți-aș vorbi despre Adler cu un sentiment de neîncredere, ți-ar intra pe o ureche și ți-ar ieși pe cealaltă. Indiferent de validitatea discursului meu, încă de la început nu ai dori să-l asculți. Și ar fi perfect normal.

Dar vreau să crezi în mine. Vreau să crezi în mine și să asculți cuvintele lui Adler. Astfel, mai întâi voi crede eu în tine, chiar dacă tu însuți încerci să nu crezi.

TÂNĂRUL: Vreți ca eu să cred în dumneavoastră, așa că dumneavoastră credeți mai întâi în mine?

FILOSOFUL: Da. Să luăm ca exemplu momentul când părinții, care nu au încredere în copiii lor, își fac griji în legătură cu diverse lucruri. Chiar dacă argumentele lor sunt rezonabile, mesajul lor nu ajunge la copii. De fapt, cu cât argumentele sunt mai rezonabile, cu atât copiii se opun mai mult. De ce fac asta? Deoarece părinții lor nu-i văd, de fapt, deloc și chiar dacă încep să nu mai aibă încredere în planul lor, copiii primesc lecțiile de morală standard.

TÂNĂRUL: Zilnic mă întâlnesc cu situația în care diverse argumente întemeiate nu sunt înțelese ca atare.

FILOSOFUL: Încercăm să nu ne încredem doar în cuvintele unei „persoane care va avea încredere în noi". Nu judecăm cealaltă parte după corectitudinea opiniei.

TÂNĂRUL: Voi accepta că există acest aspect, dar corectitudinea opiniei dumneavoastră va fi pusă într-un final sub semnul întrebării.

FILOSOFUL: Toate conflictele, de la o mică ceartă la războiul între națiuni, apar ca rezultat al luptei fiecăruia pentru dreptatea lui. Dreptatea este cea care ia tot felul de forme în funcție de vremuri, de mediu și de opiniile individuale și, indiferent unde mergi, nu există niciodată o singură dreptate sau o singură soluție. Se pare că este periculos să supraestimezi „corectitudinea".

În acest context, căutăm o bază comună. Căutăm o legătură cu alți oameni. Sperăm să ne dăm mâna. Iar dacă vrei să dai mâna cu alții, trebuie să întinzi și tu mâna.

TÂNĂRUL: Nu, și asta este o altă idee arogantă! De ce? Deoarece, atunci când spuneți că aveți încredere în mine, gândiți de fapt: „Așadar, să crezi și tu în mine", corect?

FILOSOFUL: Nu, nu-i adevărat. Nu este ceva care poate fi impus. Cred în tine indiferent dacă tu crezi sau nu în mine. Continui să cred. Acesta este înțelesul termenului „necondiționat".

TÂNĂRUL: Dar în acest moment? Nu cred în dumneavoastră. Chiar și după ce ați fost respins atât de ferm și insultat, mai puteți crede în totalitate în mine?

FILOSOFUL: Sigur că pot. Cred în tine la fel cum am crezut și acum trei ani. Dacă nu credeam, nu am mai fi discutat așa mult timp și cu atâta sinceritate. O persoană care nu crede în alții nu se poate angaja în discuții directe. O astfel de persoană nu s-ar gândi: „Cu tipul ăsta voi putea vorbi sincer", așa cum ai spus tu foarte frumos.

TÂNĂRUL: E imposibil! Sub nici o formă nu voi crede astfel de cuvinte.

FILOSOFUL: Minunat. Voi continua să te cred. Voi crede în tine și în ființa umană.

TÂNĂRUL: Vai, încetați! Acum sunteți și religios?

OAMENII NU SE ÎNȚELEG UNII PE ALȚII

FILOSOFUL: Am mai spus asta și înainte, dar nu sunt adeptul vreunei religii anume. Totuși, atât în creștinism, cât și în budism, în aceste moduri de gândire care au fost cultivate și perfecționate de-a lungul a câtorva mii de ani, există o putere ce nu poate fi ignorată. Și încă supraviețuiesc, deoarece conțin aceleași adevăruri. De exemplu, cunoști fraza din Biblie: „Iubește-ți aproapele"?

TÂNĂRUL: Da, bineînțeles. Este acea iubire a aproapelui despre care vă place să vorbiți foarte mult.

FILOSOFUL: Această frază este foarte folosită, dar lipsește o parte importantă din ea. În Evanghelia după Luca din Noul Testament, se spune: „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuți".

TÂNĂRUL: Ca pe tine însuți?

FILOSOFUL: Exact. Nu spune doar să-ți iubești aproapele, ci să-l iubești la fel de mult cum te iubești pe tine. Dacă nu ne iubim, nu-i putem iubi pe ceilalți. Dacă nu credem în noi înșine, nu credem în ceilalți. Te rog să te gândești la această frază având în minte conotația respectivă. Insiști că nu crezi în alți oameni, dar asta se întâmplă deoarece nu ai reușit să crezi cu adevărat în tine.

TÂNĂRUL: Faceți prea multe presupuneri!

FILOSOFUL: A fi egocentric nu înseamnă să te uiți doar la tine pentru că ești mulțumit de propria persoană. În realitate, se întâmplă tocmai invers; deoarece nu te poți accepta așa cum ești și, fiindcă ești în permanență copleșit de anxietate, te preocupă doar persoana ta.

TÂNĂRUL: Așadar, spuneți că sunt atent doar la mine din simplul fapt că nu sunt mulțumit de mine însumi?

FILOSOFUL: Da. Așa este.

TÂNĂRUL: Vai, ce concepție enervantă!

FILOSOFUL: La fel se întâmplă și în cazul altor oameni. De exemplu, când îți amintești de o iubită de care nu te-ai despărțit în cei mai buni termeni, pentru o clipă îți vin în minte numai amintiri neplăcute despre ea. Asta înseamnă că vrei să simți: „Mă bucur că ne-am despărțit" și rămâi cu o oarecare nesiguranță legată de decizia ta. Dacă nu-ți spui: „Mă bucur că ne-am despărțit", s-ar putea ca decizia ta să fie zadarnică. Imaginează-ți-o ca fiind etapa de acest fel.

Iar dacă ai amintiri plăcute despre o fostă iubită, asta înseamnă că nu simți nevoia să o antipatizezi și te poți elibera de sentimentele față de persoana respectivă. În oricare dintre situații, problema nu este dacă îți place sau nu cealaltă persoană, ci dacă ești mulțumit de tine în momentul de față.

TÂNĂRUL: Hmm...

FILOSOFUL: Nu ai învățat încă să te apreciezi. Prin urmare, nu crezi în ceilalți, nu crezi în elevii tăi și nu poți să te angajezi într-o relație de prietenie. Tocmai de aceea încerci acum să obții un sentiment de apartenență prin munca ta. Încerci să-ți dovedești valoarea prin succesul de la locul de muncă.

TÂNĂRUL: Și ce e rău în asta? Aprecierea la locul de muncă este aprecierea societății!

FILOSOFUL: Nu. În principiu, putem spune că „funcțiile" tale sunt recunoscute ca rezultat al muncii tale, nu tu. Dacă apare cineva care are „funcții" mai importante, oamenii din jurul tău se vor îndrepta către acea persoană. Este principiul pieței, principiul competiției. În consecință, nu vei putea ieși niciodată din vârtejul competiției și nu vei dobândi adevăratul sens al apartenenței.

TÂNĂRUL: Atunci cum pot dobândi adevăratul sentiment de apartenență?

FILOSOFUL: Având încredere în ceilalți și angajându-te în relații de prietenie. Este singura cale. Nu putem dobândi fericirea dedicându-ne exclusiv activității noastre.

TÂNĂRUL: Dar... Chiar dacă am încredere în cineva, nu pot ști dacă acea persoană va avea încredere în mine sau se va angaja într-o relație de prietenie cu mine!

FILOSOFUL: Aceasta este separarea sarcinilor. Ce simte cealaltă persoană și ce atitudine are față de tine? Sunt sarcinile celeilalte persoane și nu le poți controla.

TÂNĂRUL: Nici vorbă, n-are nici o noimă. Fiindcă, dacă vom considera separarea sarcinilor ca o precondiție, asta nu înseamnă că nu ne vom cunoaște niciodată cu adevărat?

FILOSOFUL: Este de la sine înțeles că nu poți ști tot ce gândește celălalt. Credem într-o altă persoană ca într-o ființă imposibil de cunoscut. Aceasta este încrederea. Oamenii sunt ființe care nu se cunosc reciproc și, exact din acest motiv, singura cale este să credem.

TÂNĂRUL: Ha! Așadar, tot ce spuneți este, în fond, religie!

FILOSOFUL: Adler a fost un gânditor care a avut curajul să creadă în oameni. De fapt, dată fiind situația în care s-a aflat, poate că nu a avut de ales decât să creadă.

TÂNĂRUL: Ce vreți să spuneți?

FILOSOFUL: Este ocazia perfectă pentru ca noi să ne întoarcem la circumstanțele care l-au determinat pe Adler să-și prezinte conceptul de „sentiment al comuniunii sociale". De ce, în fața criticii, Adler a avansat această idee? Evident, avea un motiv întemeiat.

VIAȚA ESTE ALCĂTUITĂ DIN ÎNCERCĂRILE UNOR „ZILE ÎN CARE NU FACI NIMIC“

TÂNĂRUL: Motivul pentru care a pus problema sentimentului de comuniune socială?

FILOSOFUL: După despărțirea de Freud, în 1913, cu un an înaintea izbucnirii Primului Război Mondial, Adler și-a numit abordarea „psihologie individuală“. Am putea spune că psihologia adleriană, la începuturile sale, a fost implicată în război.

TÂNĂRUL: Adler a luptat în război?

FILOSOFUL: Da. Când a început Primul Război Mondial, Adler, care avea 44 de ani la acea vreme, a fost înrolat ca medic ofițer și a lucrat în departamentul de neurologie și psihiatrie dintr-un spital militar. În calitate de medic ofițer trebuia să facă un singur lucru: să prescrie tratamente soldaților aflați în grija lui și să-i retrimită pe front în cel mai scurt timp.

TÂNĂRUL: Să-i retrimită pe front? Ei bine, scopul acordării tratamentului este destul de clar!

FILOSOFUL: Ai dreptate. Soldații pe care îi trata erau retrimiși pe front, iar fără tratament nu s-ar fi putut întoarce niciodată în societate. Pentru Adler, care, pe când era copil, și-a pierdut un frate și visa să ajungă doctor, sarcinile de medic ofițer trebuie să fi fost extrem de neplăcute. Mai târziu, el povestește despre perioada în care a fost medic în armată: „Pe toată durata războiului m-am simțit la fel ca un prizonier“.

TÂNĂRUL: Cu greu îmi pot imagina cât de dificil trebuie să fi fost pentru el.

FILOSOFUL: Primul Război Mondial, care a început ca „războiul ce va pune capăt războaielor“, s-a transformat într-un război global,

fără precedent, care a devastat Europa și a implicat și non-combatanți. Se înțelege de la sine că această tragedie a avut o mare influență asupra lui Adler și asupra altor psihologi din acea vreme.

TÂNĂRUL: Concret vorbind, cum?

FILOSOFUL: Freud, de exemplu, după experiența sa de război, a propus existența „instinctului morții", care a devenit cunoscut drept „Thanatos" sau „Destrudo". Este un concept ce a avut tot felul de interpretări, dar va fi cel mai bine înțeles ca „instinctul distructiv".

TÂNĂRUL: Fără a lua în calcul existența acestui impuls, nu există nici o explicație pentru tragediile ce se desfășurau în fața lor.

FILOSOFUL: Cred că așa s-a întâmplat. În schimb, ceea ce psihologul și medicul ofițer Adler, care trăise experiențele aceluiași război, a propus e „sentimentul de comuniune socială", exact opusul celui prezentat de Freud. Aș spune că acest aspect este unul demn de remarcat.

TÂNĂRUL: De ce a adus în discuție sentimentul de comuniune socială la vremea aceea?

FILOSOFUL: Adler era din toate punctele de vedere o persoană practică. Am putea spune că nu s-a concentrat pe război sau crime, ori pe cauzele violenței, cum a făcut-o Freud, ci s-a gândit: „Cum putem opri acest război?"

Suntem oare niște ființe dornice de război, crimă și violență? Cu siguranță, nu. Dacă încurajăm sentimentul de comuniune socială, adică acea conștientizare pe care toți oamenii trebuie să o aibă, și anume să-i considere pe ceilalți drept camarazi, putem împiedica acest conflict. Și, mai mult, avem puterea de a face acest lucru. Adler credea în oameni.

TÂNĂRUL: În urmărirea unor astfel de idealuri lipsite de conținut, a fost totuși considerat neștiințific.

FILOSOFUL: Da, a fost îndelung criticat și și-a pierdut mulți camarazi. Totuși, Adler nu era neștiințific. Era constructiv.

Principiul său era că lucrul cel mai important nu este capacitatea cu care ești înzestrat la naștere, ci modul în care o folosești.

TÂNĂRUL: Dar încă mai au loc războaie în toată lumea.

FILOSOFUL: Cu siguranță că ideile lui Adler nu s-au realizat încă. Ne întrebăm dacă sunt efectiv realizabile. Însă putem să ne îndreptăm spre acele idealuri. La fel cum o ființă umană continuă să se dezvolte ca individ, așa trebuie să facă și omenirea. Nu trebuie să ne folosim de nenorocirea situației actuale ca motiv pentru abandonarea idealurilor noastre.

TÂNĂRUL: Așadar, dacă nu ne abandonăm idealurile, într-o zi nu vor mai fi războaie?

FILOSOFUL: Când Maica Teresa a fost întrebată: „Ce putem face pentru promovarea păcii mondiale?", aceasta a răspuns: „Mergeți acasă și iubiți-vă familia". La fel se întâmplă și cu ideea lui Adler, cea a sentimentului de comuniune socială. În loc să facem ceva pentru pacea mondială, trebuie doar să avem încredere în persoana din fața noastră. Să devenim camarazii acesteia. Această creștere treptată a încrederii, zi de zi, ne va scăpa cândva chiar și de conflictul dintre națiuni.

TÂNĂRUL: Și singurul lucru pe care trebuie să-l facem este să ne gândim la ceea ce se află în fața noastră?

FILOSOFUL: La bine și la rău, este singurul punct de unde putem începe. Dacă ne dorim să scăpăm lumea de conflicte, mai întâi trebuie să ne eliberăm noi de ele. Dacă îți dorești ca elevii tăi să creadă în tine, mai întâi trebuie să crezi tu în ei. În loc să te angajezi în întreaga poveste din afara ei, trebuie să faci primul pas ca parte din întreg.

TÂNĂRUL: Ați vorbit despre asta și acum trei ani. Spuneați: „Trebuie să începi".

FILOSOFUL: Da. Cineva trebuie să înceapă. Poate că alții nu te ajută, dar asta nu are legătură cu tine. Iată sfatul meu: „Tu trebuie

să începi. Fără să te preocupe dacă ceilalți te ajută sau nu". Acesta a fost răspunsul lui Adler la o întrebare privind adevărata eficiență a sentimentului de comuniune socială.

TÂNĂRUL: Primul meu pas va schimba lumea?

FILOSOFUL: Poate că da, poate că nu. Dar nu trebuie să te gândești care vor fi rezultatele sau alte lucruri de genul ăsta. Ceea ce trebuie să faci este să ai încredere în oamenii din jurul tău. Asta este tot.

Încercările și deciziile noastre ca ființe umane nu vin doar odată cu evenimentele simbolice din viață, de exemplu, admiterea la facultate, obținerea unui loc de muncă sau căsătoria. Pentru noi, încercarea este „ziua în care nu faci nimic", iar acum și aici, în viața de zi cu zi, trebuie luate marile decizii. Oamenii care reușesc să treacă de acele încercări sau să le evite, probabil nu vor cunoaște niciodată fericirea adevărată.

TÂNĂRUL: Hmm...

FILOSOFUL: Înainte de a discuta despre soarta lumii, gândește-te la aproapele tău. Gândește-te la relațiile interpersonale din „zilele când nu faci nimic". Este tot ce poți face.

TÂNĂRUL: Haha! Așadar, spuneți „iubește-ți aproapele ca pe tine însuți".

DĂRUIEȘTE ȘI ȚI SE VA DA

FILOSOFUL: Mi se pare că încă nu ești convins de unele aspecte.

TÂNĂRUL: Din păcate, sunt câteva. Ați avut mare dreptate mai devreme, elevii mei mă disprețuiesc. Dar nu o fac doar ei. Aproape nimeni nu mă apreciază și, pur și simplu, mă ignoră.

Dacă m-ar respecta și ar asculta ce spun, probabil mi-aș schimba atitudinea. Și aș avea încredere în ei. Realitatea este însă alta. Colegii mă desconsideră, au făcut-o dintotdeauna.

Dacă există un singur lucru ce trebuie făcut într-o astfel de situație, acesta este ca munca mea să fie apreciată de ceilalți. Asta e tot. Încrederea și respectul – toate vin mai târziu!

FILOSOFUL: Cu alte cuvinte, mai întâi ceilalți ar trebui să ne recunoască meritele, iar succesul nostru ne va aduce respectul celorlalți?

TÂNĂRUL: Da.

FILOSOFUL: Înțeleg. Atunci gândește-te în felul următor. Să ai încredere necondiționată în ceilalți. Să-i respecți. Asta înseamnă să dăruiești.

TÂNĂRUL: Să dăruiești?

FILOSOFUL: Da. Ar fi mai ușor de înțeles dacă am folosi exemplul banilor. În principiu, doar oamenii bogați pot dărui celorlalți. Dacă nu avem ceva pus deoparte, nu putem oferi și altora.

TÂNĂRUL: Da, când vine vorba de bani, are sens.

FILOSOFUL: Iar tu aștepți să primești fără să oferi nimic. Exact ca un cerșetor. Nu înseamnă că ești sărac din punct de vedere financiar, ci ești sărac sufletește.

TÂNĂRUL: Sunteți lipsit de respect...!

FILOSOFUL: Trebuie să avem un suflet generos și să le dăruim și celorlalți din câștigurile noastre. Nu trebuie să așteptăm respect din partea lor, ci trebuie să avem respect și încredere în ei. Nu trebuie să devenim lași.

TÂNĂRUL: Un asemenea obiectiv nu este nici filosofie, nici psihologie!

FILOSOFUL: Haha! Atunci voi merge chiar mai departe și îți voi da ca exemplu un citat din Biblie. Cunoști expresia: „Cere și ți se va da?"

TÂNĂRUL: Da. Am auzit-o din când în când.

FILOSOFUL: Probabil că Adler ar transforma-o în: „Dăruiește și ți se va da".

TÂNĂRUL: Uau!

FILOSOFUL: Pentru că primești doar atunci când dăruiești. Nu trebuie să așteptăm să ni se dea. Nu trebuie să devenim cerșetori. Este un punct de vedere extrem de interesant atunci când ne gândim la relația interpersonală, ce se continuă din „muncă" și „prietenie".

TÂNĂRUL: Această reciprocitate în ceea ce privește....

FILOSOFUL: La începutul zilei, am spus următorul lucru: tot ce discutăm se poate rezuma la „iubire". Nu există nici o sarcină mai strictă, mai dificilă și care să-ți testeze mai mult curajul decât iubirea despre care vorbește Adler. Totodată, calea pentru a-l înțelege pe Adler se deschide dacă alegem calea iubirii. De fapt, nu este nici o exagerare în a spune că este singura cale.

TÂNĂRUL: Calea de a-l înțelege pe Adler.

FILOSOFUL: Ai curajul să alegi această cale?

TÂNĂRUL: Nu pot răspunde dacă nu-mi arătați calea sau orice o fi însemnând asta. După aceea voi decide dacă o aleg sau nu.

FILOSOFUL: Bine. Atunci să ne îndreptăm atenția către „iubire", care este poarta finală în sarcinile vieții noastre și totodată calea spre înțelegerea ideilor lui Adler.

PARTEA A V-A.*Alege o viață care să-ți placă*

Tânărul a fost nevoit să admită că interlocutorul său are dreptate. La începutul discuției din ziua aceea, filosoful îl informase: toate problemele pe care le ai acum pot fi rezumate la discuția despre iubire. Petrecuseră multe ore discutând și, în cele din urmă, au ajuns la subiectul „iubire". *Ce este până la urmă de discutat cu acest om despre iubire? Ce știu eu despre iubire?* Privind în carnețel, a observat că era plin de notițe scrise atât de neclar, încât abia le mai putea desluși. Simțindu-se ușor nesigur pe sine și considerând tăcerea insuportabilă, tânărul a început să râdă.

DRAGOSTEA NU ESTE CEVA CĂREIA SĂ-I CĂDEM PRADĂ

TÂNĂRUL: Haha! Totuși, este foarte amuzant.

FILOSOFUL: Ce anume?

TÂNĂRUL: Nu mă pot stăpâni să nu râd. Doi bărbați amărâți care se sfătuiesc în acest birou micuț, încercând să vorbească despre „iubire". Și taman în toiul nopții!

FILOSOFUL: Dacă stau să mă gândesc, cred că este o situație neobișnuită.

TÂNĂRUL: Despre ce o să vorbim acum? Poate ar trebui să ascultăm povestea primei dumneavoastră iubiri? Tânărul filosof rumen la față și îndrăgostit, ce se va alege din el? Haha, pare interesant.

FILOSOFUL: Discuțiile deschise despre romantism și iubire devin jenante. Ești tânăr, iar eu cunosc deja prea bine această dorință de a fi sarcastic pentru a ascunde ceva. Nu ești singurul care face asta. Mulți oameni devin tăcuți când sunt puși față în față cu iubirea și depășesc situația cu generalități plicticoase. Prin urmare, aproape toate discuțiile despre iubire nu prea transmit situația reală.

TÂNĂRUL: E ușor pentru dumneavoastră, nu? Așadar, spuneți-mi ce este această „generalizare plicticoasă" despre iubire?

FILOSOFUL: De exemplu, acel sentiment înalt de iubire, neiertător în fața înjosirii, care îl divinizează pe celălalt. Sau, dimpotrivă, iubirea animalică de a ceda impulsurilor sexuale. Sau, mai departe, iubirea biologică cu intenția de a ne transmite genele mai departe. Cele mai multe reprezentări ale iubirii în lume se învârt în jurul unuia dintre aceste sentimente.

Cu siguranță, putem arăta o anumită înțelegere față de toate aceste tipuri de iubire. Putem accepta că există asemenea aspecte.

În același timp, ar trebui să fim conștienți că lipsește ceva. Pentru că tot ce auzim este „iubirea divină" abstractă și „iubirea animalică" instinctivă, dar nimeni nu încearcă nici măcar să vorbească despre „iubire la nivel uman".

TÂNĂRUL: O iubire care nu este nici divină, nici animalică.

FILOSOFUL: Acum, de ce nu încearcă nimeni să ia în serios acest tip de iubire? De ce oamenii nu încearcă să discute despre iubirea adevărată? Ce părere ai despre asta?

TÂNĂRUL: Ei bine, cred că e corect să ne simțim rușinați când ajungem să vorbim despre iubire. Fiindcă este un aspect personal pe care vrem să-l ținem neapărat ascuns. Dacă este acea iubire pentru omenire tratată de religie, oamenii sunt foarte bucuroși să discute despre ea. Într-un fel, este treaba altcuiva și, oricum, nu este nimic mai mult decât o teorie impracticabilă. Dar nu este așa ușor să vorbim despre propria iubire.

FILOSOFUL: Fiindcă este vorba despre un „eu" implicat inextricabil?

TÂNĂRUL: Da. Este la fel de jenant ca atunci când ți-ai scoate hainele și ai alerga dezbrăcat. Și mai este un motiv. Momentul în care te îndrăgostești este aproape în totalitate rezultatul acțiunii subconștientului. Așa că, orice ar fi, este destul de complicat să oferi o explicație folosind un limbaj logic.

Presupun că la fel se întâmplă și cu un spectator emoționat, atunci când urmărește o piesă sau un film și nu poate explica de ce plânge. Deoarece, dacă lacrimile ar fi atât de raționale încât să poată fi explicate în cuvinte, ele, în primul rând, nu ar curge.

FILOSOFUL: Înțeleg. Iubirea romantică este ceva căreia „îi cădem pradă". Iubirea este un impuls necontrolabil și ne putem lăsa în voia furtunii ei. Așa e?

TÂNĂRUL: Da, bineînțeles. Iubirea nu evoluează într-un mod calculat și nu poate fi controlată de nimeni. Și de aceea apar tragedii

precum *Romeo și Julieta.*

FILOSOFUL: Bine. Cred că acum vorbești despre o perspectivă asupra iubirii derivată din gândirea socială normală. Dar filosoful pe nume Adler, care se îndoia de gândirea normală a societății, a lămurit acest lucru din alt unghi și, de fapt, a adoptat antiteza la gândirea socială normală. Părerea lui cu privire la iubire a fost că: „Iubirea nu este o funcție pură și naturală, după cum afirmă psihologii".

TÂNĂRUL: Ce vrea să însemne asta?

FILOSOFUL: Pe scurt, pentru oameni, iubirea nu este ceva stabilit de destin sau generat în mod spontan. Cum s-ar zice, nu „cădem pradă" iubirii.

TÂNĂRUL: Atunci ce este?

FILOSOFUL: Ceva ce construim. Iubirea care înseamnă doar „să cazi pradă" este ceva ce poate simți oricine și nu merită să fie numită sarcină a vieții. Deoarece o construim din nimic cu puterea voinței noastre, sarcina iubirii este dificilă.

Mulți oameni încearcă să vorbească despre iubire fără a avea vreo noțiune despre acest principiu. Prin urmare, recurg la cuvinte precum destin, care nu au legătură cu natura noastră umană, dar nici cu instinctele animalice. Evită să analizeze sarcina care ar trebui să fie cea mai importantă pentru ei, de parcă ar fi mai presus de scopul voinței sau al efortului lor. Am putea spune chiar că nu se implică în iubire.

TÂNĂRUL: Nu se implică în iubire?

FILOSOFUL: Așa e. Probabil că este și cazul tău, tu, cel care vorbești de „îndrăgostire". Trebuie să ne gândim la iubirea umană care nu este nici divină, nici animalică.

DE LA „ARTA DE A FI IUBIT“ LA „ARTA DE A IUBI“

TÂNĂRUL: Aș putea combate acest lucru în toate felurile posibile. Fiecare dintre noi a trecut prin experiența îndrăgostirii. Cu siguranță, nu faceți excepție. Dacă sunteți un om care trăiește în această lume, resimțiți mereu furtuna dragostei, acel impuls de neoprit al iubirii. Cu alte cuvinte, îndrăgostirea chiar există. Veți admite acest lucru, nu?

FILOSOFUL: Gândește-te în felul următor. Să presupunem că există un aparat de fotografiat pe care ți-l dorești. Ești fascinat de un aparat foto produs în Germania, cu lentilă dublă, pe care l-ai văzut într-o zi, din întâmplare, într-o vitrină. Deși nu l-ai atins niciodată și nici măcar nu știi cum să-i centrezi lentilele, ești foarte dornic să-l ai. Îl vei lua cu tine tot timpul și vei face fotografii de fiecare dată când te simți inspirat. Nu trebuie să fie neapărat un aparat de fotografiat, poate fi o pereche de pantofi, o mașină, un instrument muzical – orice. Înțelegi sentimentul despre care îți vorbesc, nu-i așa?

TÂNĂRUL: Da, îl cunosc foarte bine.

FILOSOFUL: În acest moment, obsesia ta pentru aparat va fi precum sentimentul de îndrăgostire, vei fi copleșit de un potop nesfârșit de dorințe. Când închizi ochii, îi vezi forma și parcă auzi chiar și sunetul declanșatorului – te afli într-o stare în care nimic altceva nu te mai interesează. Dacă ți l-ai fi dorit când erai mai mic, probabil te-ai fi smiorcăit și i-ai fi rugat pe părinții tăi să ți-l cumpere.

TÂNĂRUL: Cu siguranță.

FILOSOFUL: Dar când ai aparatul, te plictisești de el, chiar în mai puțin de șase luni. De ce te plictisești așa de repede după ce l-ai obținut? Nu îți doreai să faci poze cu un aparat german, ci voiai

doar să-l procuri, să-l ai și să ieși învingător. Îndrăgostirea de care vorbești nu diferă cu nimic de dorința de a avea sau de a fi învingător.

TÂNĂRUL: Prin urmare, îndrăgostirea este la fel ca obsesia pentru lucrurile materiale?

FILOSOFUL: Bineînțeles, partea opusă este o ființă umană, așa că ar trebui să fie ușor să o incluzi într-o poveste romantică. Dar, în esență, se întâmplă la fel ca în cazul lucrurilor materiale.

TÂNĂRUL: Ha! Ce apoteoză.

FILOSOFUL: Ce s-a întâmplat?

TÂNĂRUL: Ce știți dumneavoastră despre oameni? Chiar și când predicați iubirea aproapelui, această ridicolă amestecătură a nihilismului se prelinge în afară! Ce dragoste umană? Ce antiteză cu gândirea socială normală? Cu ideile dumneavoastră puteți hrăni șobolanii din canale!

FILOSOFUL: Sunt probabil două puncte pe care le-ai înțeles greșit referitoare la premisa acestei discuții. Primul este că te concentrezi pe povestea Cenușăresei în pantofii ei de cristal doar până s-a măritat cu prințul. Al doilea este că Adler se concentrează pe relația lor după căsătorie, după ce a apărut genericul și filmul s-a terminat.

TÂNĂRUL: Relația lor după căsătorie?

FILOSOFUL: Da. De exemplu, chiar dacă iubirea lor plină de pasiune duce la căsătorie, nu acesta este scopul iubirii. Căsătoria este cu adevărat punctul de pornire al iubirii lor. Deoarece viața reală va continua, zi de zi, din acel moment.

TÂNĂRUL: Prin urmare, iubirea de care vorbește Adler este viața de după căsătorie?

FILOSOFUL: Apoi, mai este și celălalt punct. Adler și-a dedicat mare parte din energie prelegerilor pe care le ținea și se pare că majoritatea cererilor primite din partea publicului erau despre

sfaturi legate de iubire. Sunt mulți psihologi în lume care pledează în favoarea artei de a fi iubit. Despre cum să fii iubit de persoana pe care ți-o dorești. Și poate că acesta era sfatul pe care oamenii îl așteptau de la Adler.

Dar iubirea despre care vorbea Adler era ceva complet diferit. Invariabil, susținea o artă activă a iubirii, adică arta de a iubi.

TÂNĂRUL: O artă de a iubi?

FILOSOFUL: Da. Pentru a înțelege acest mod de gândire, putem face referire nu doar la Adler, ci și la cuvintele lui Erich Fromm, care a publicat o carte cu același nume, *Arta de a iubi*, un bestseller la nivel mondial.

Cu siguranță este greu să fii iubit, dar să iubești pe altcineva este o sarcină mult mai dificilă.

TÂNĂRUL: Cine ar crede așa o glumă? De iubire este capabil orice prăpădit. Însă cel mai greu este să fii iubit! Nu e o exagerare să spui că teama de iubire este sintetizată în această frază!

FILOSOFUL: Cândva, credeam și eu la fel. Dar acum, că îl cunosc pe Adler, că am aplicat ideile lui în creșterea copilului și când am ajuns să cunosc existența unei mari iubiri, părerea mea s-a schimbat complet. Este un domeniu care ajunge la esența gândirii lui Adler. Când vei înțelege cât de greu este să iubești, vei înțelege totul despre el.

IUBIREA ESTE O SARCINĂ ÎNDEPLINITĂ DE DOUĂ PERSOANE

TÂNĂRUL: Nu, nu mă dau bătut! Dacă dragostea ar fi totul, fiecare om ar putea iubi. Nu contează cât de deformat e caracterul cuiva, cât de ratat poate fi, tot dorește pe cineva cu înfocare. Altfel spus, putem iubi o altă persoană. Dar să fii iubit este extrem de dificil. Eu sunt un exemplu perfect. Sunt normal, dar ori de câte ori în fața mea se află o femeie, roșesc, vocea îmi devine stridentă, iar ochii încep să mi se zbată. Nu am o poziție bună în societate și nici financiar nu stau prea bine. Iar pentru a înrăutăți și mai mult lucrurile, am această personalitate cinică. Haha! Cine ar putea iubi un om ca mine?

FILOSOFUL: Ai iubit vreodată pe cineva până acum?

TÂNĂRUL: Sigur că da.

FILOSOFUL: A fost ușor să iubești acea persoană?

TÂNĂRUL: Nu se pune problema dacă a fost greu sau ușor! Înainte să-ți dai seama, te îndrăgostești, o iubești pe acea persoană și nu ți-o poți scoate din minte. Aceasta este emoția numită iubire!

FILOSOFUL: Și acum iubești pe cineva?

TÂNĂRUL: Nu.

FILOSOFUL: De ce? E ușor să iubești, nu?

TÂNĂRUL: Fir-ar să fie! Să discut cu dumneavoastră este ca și cum mi-aș pierde vremea cu o mașinărie fără suflet. Este ușor să iubești. Fără îndoială. Totuși, să găsești persoana pe care să o iubești este dificil. Asta e problema – găsirea persoanei. După ce ai găsit-o pe acea persoană, furtuna iubirii te va învălui. O furtună puternică, pe care n-ai cum s-o oprești!

FILOSOFUL: Înțeleg. Iubirea nu este o problemă de „artă", ci una ce ține de „țelul" cuiva. În iubire nu este important cum ar trebuie să iubești, ci pe cine. Așa e?

TÂNĂRUL: Bineînțeles!

FILOSOFUL: Dar cum definește Adler relațiile de iubire? Haide să vedem.

TÂNĂRUL: Sunt sigur că va fi încă una dintre teoriile lui idealiste.

FILOSOFUL: În primul rând, iată ce spune Adler: „Suntem educați pentru sarcina pe care o îndeplinim pe cont propriu și pentru munca realizată de 20 de oameni. Dar nu suntem educați pentru sarcina îndeplinită de doi oameni".

TÂNĂRUL: Sarcina îndeplinită de doi oameni?

FILOSOFUL: De exemplu, bebelușul care abia putea să se întoarcă de pe o parte pe alta în pat reușește acum să stea în picioare și să meargă. Este o sarcină îndeplinită pe cont propriu, pe care nimeni altcineva nu o poate face pentru el. Ridicatul în picioare, mersul, învățarea cuvintelor și comunicarea. În plus, filosofia, matematica, fizica și toate celelalte domenii de studiu se vor califica drept sarcină realizată pe cont propriu.

TÂNĂRUL: Presupun că da.

FILOSOFUL: Din contră, munca este o sarcină îndeplinită împreună cu alte persoane. Chiar și pentru o activitate ce pare a fi îndeplinită de unul singur – de exemplu, cea a unui pictor – există întotdeauna colaboratori. Oamenii care produc vopsele și pensule, cei care fac pânze sau șevalete, apoi cumpărătorii obiectelor de artă. Nu există activitate care să nu necesite legături cu alți oameni sau cooperare.

TÂNĂRUL: Da, este adevărat.

FILOSOFUL: Și primim suficientă educație, atât acasă, cât și la școală, cu privire la sarcinile pe care trebuie să le îndeplinim singuri

și pe care trebuie să le realizăm împreună cu alți camarazi. Așa stau lucrurile, nu-i așa?

TÂNĂRUL: Da. Îi învățăm acest lucru pe copii și la noi la școală.

FILOSOFUL: Problema este că nu primim nici un fel de educație referitoare la sarcina ce trebuie îndeplinită de doi oameni.

TÂNĂRUL: Și acea sarcină care trebuie îndeplinită de doi oameni este...

FILOSOFUL: Iubirea despre care vorbește Adler.

TÂNĂRUL: Așadar, iubirea este o sarcină îndeplinită de doi oameni. Dar nu învățăm arta cu care să îndeplinim. Este în regulă să o înțelegem astfel?

FILOSOFUL: Da.

TÂNĂRUL: Haha! Vă dați seama că nu mă las convins de nici unul dintre argumente?

FILOSOFUL: Da, nu e altceva decât o poartă. Ce este iubirea pentru om? Ce e diferit între iubirea pentru un om și relațiile de muncă și de prietenie ale acestuia? Și apoi, de ce trebuie să-i iubim pe alți oameni? Se apropie dimineața. Nu ne-a mai rămas mult timp. Să ne gândim la asta împreună și să facem ca fiecare minut să conteze.

SCHIMBĂ SUBIECTUL VIEȚII

TÂNĂRUL: Vă voi pune o întrebare directă. Iubirea este o sarcină îndeplinită de doi oameni. Este un exemplu de a pretinde că spui ceva când, de fapt, nu spui nimic. Ce naiba realizează acești doi oameni?

FILOSOFUL: Fericirea. Realizează o viață fericită.

TÂNĂRUL: Uau, ați răspuns imediat la întrebare!

FILOSOFUL: Cu toții ne dorim să fim fericiți. Trăim în căutarea unei vieți mai fericite. Ești de acord cu asta, da?

TÂNĂRUL: Bineînțeles.

FILOSOFUL: Iar pentru a fi fericiți, trebuie să luăm măsuri în privința relațiilor noastre interpersonale. Toate problemele oamenilor sunt probleme legate de relațiile interpersonale. Toată fericirea oamenilor este fericirea pe care o simt în relația interpersonală. Am mai discutat despre asta.

TÂNĂRUL: Da. De aceea trebuie să ne angajăm în sarcinile vieții.

FILOSOFUL: Acum, concret vorbind, ce înseamnă fericirea pentru ființa umană? Acum trei ani pe vremea asta menționam concluzia lui Adler cu privire la fericire. Pe scurt: „Fericirea este sentimentul de contribuție".

TÂNĂRUL: Corect. Este o concluzie destul de îndrăzneață.

FILOSOFUL: După cum spune Adler, doar când simțim că „suntem de folos cuiva" suntem cu adevărat conștienți de valoarea noastră și dobândim sentimentul de apartenență, și anume că „este în regulă să fim aici". Dar nu avem cum să știm dacă acest comportament este cu adevărat folositor. Deoarece, chiar dacă în fața ta se află o

persoană care pare să se bucure de ceva, nu putem spune cu exactitate dacă într-adevăr se bucură.

Ajungem astfel la termenul „sentiment de contribuție". Sentimentul că „suntem de folos cuiva" este tot ce avem nevoie. Cu alte cuvinte, avem nevoie de sentimentul de contribuție. Nu există nici un motiv pentru a căuta altă bază. Încearcă să găsești fericirea în sentimentul contribuției. Încearcă să găsești bucuria în sentimentul contribuției.

Suntem pe deplin conștienți că suntem de folos celorlalți prin relațiile noastre de muncă. Suntem pe deplin conștienți că suntem de folos celorlalți prin relațiile noastre de prietenie. Iar dacă procedăm așa, fericirea se află exact în fața noastră.

TÂNĂRUL: Sunt de acord cu acest lucru. Sincer vorbind, ceea ce prezentați acum este cea mai simplă și cea mai convingătoare dintre toate teoriile despre fericire pe care le-am auzit vreodată. Și, invers, este exact motivul pentru care nu înțeleg realmente acest argument conform căruia putem avea o viață fericită prin iubire.

FILOSOFUL: Ar putea fi un motiv. Te rog să te oprești o clipă și să-ți amintești discuția noastră despre separarea sarcinilor. La baza separării sarcinilor se afla „fericirea mea", adică interesul personal. În final, fericirea mea se conectează, de fapt, cu fericirea altcuiva. Se stabilește o separare a sarcinilor în relația de muncă. Într-un cuvânt, la muncă există un compromis sănătos. Despre asta vorbeam.

TÂNĂRUL: Da, este o discuție foarte interesantă.

FILOSOFUL: În schimb, lucrul care stabilește o relație de prietenie este „fericirea ta". Avem încredere necondiționată în cealaltă persoană, fără a căuta garanții suplimentare sau orice altceva la schimb. Nu se pune problema de compromis în acest caz. Doar prin încredere totală și de dăruire apar relațiile de prietenie.

TÂNĂRUL: Dăruiește și ți se va da. Corect?

FILOSOFUL: Da. Altfel spus, în căutarea „fericirii mele“ construim relațiile bazate pe separarea sarcinilor, și căutând „fericirea ta“ clădim relațiile de prietenie. Prin urmare, ce anume căutăm care să permită relațiilor de iubire să se întâmple?

TÂNĂRUL: Cred că ar putea fi sentimentul acela înalt de fericire pe care ți-l dă bucuria persoanei pe care o iubești.

FILOSOFUL: Nu, nu este.

TÂNĂRUL: Oho! Așadar spuneți că iubirea este realmente egoism, adică „fericirea mea“.

FILOSOFUL: Nici asta nu e.

TÂNĂRUL: Atunci ce este?

FILOSOFUL: În locul căutării egoiste a „fericirii mele“ sau al dorinței altora interesați pentru „fericirea ta“, este construirea unei fericiri inseparabile – „noi“. Asta înseamnă iubirea.

TÂNĂRUL: „Noi“?

FILOSOFUL: Da. Afirmăm că „noi“ este superior lui „eu“ sau „tu“. Păstrăm această ordine în toate alegerile vieții. Nu dăm prioritate fericirii „mele“ și nu suntem mulțumiți doar cu fericirea „ta“. Dacă nu este fericirea „noastră“, nu are nici o însemnătate. Aceasta este „sarcina îndeplinită de doi oameni“.

TÂNĂRUL: Prin urmare, înseamnă să fii egoist și, în același timp, să fii interesat de ceilalți?

FILOSOFUL: Nu. *Nu* este vorba de interes personal, nici de interesul altora. Iubirea nu este nici egoistă, nici altruistă – iubirea le respinge pe amândouă.

TÂNĂRUL: De ce?

FILOSOFUL: Pentru că asta schimbă subiectul vieții.

TÂNĂRUL: Subiectul vieții?

FILOSOFUL: Încă de când ne naștem, ne trăim viața privind lumea cu ochii „mei“, auzind sunete cu urechile „mele“ și căutând fericirea „mea“. Este valabil pentru toți oamenii. Când cunoaștem dragostea adevărată, subiectul vieții se schimbă din „eu“ în „noi“. Ne permite să trăim după niște direcții complet noi care nu sunt nici egoiste, nici altruiste.

TÂNĂRUL: Dar asta nu înseamnă că „eu“ dispare în neant?

FILOSOFUL: Într-adevăr. Acel „eu“ trebuie să se piardă în neant, dacă vrem să avem o viață fericită.

TÂNĂRUL: Ce ați spus?

ÎNCREDEREA ÎN PUTERILE PROPRII TE SCAPĂ DE „TINE ÎNSUȚI“

FILOSOFUL: Iubirea este o sarcină îndeplinită de doi oameni. Prin iubire, doi oameni trăiesc o viață fericită. Atunci, de ce iubirea este legată de fericire? Într-un cuvânt, deoarece iubirea înseamnă eliberarea de mine însumi.

TÂNĂRUL: Eliberarea de mine însumi?

FILOSOFUL: Da. Când venim în această lume, suntem centrul Universului. Toți cei din jurul nostru se preocupă de „noi“, ne alintă zi și noapte, ne asigură hrana și se ocupă chiar și de dejecțiile noastre. Ori de câte ori „noi“ zâmbim, toată lumea zâmbește, și când „noi“ plângem, lumea sare în ajutorul nostru. În majoritatea cazurilor, suntem un fel de dictatori care stăpânesc căminul.

TÂNĂRUL: Da, cel puțin așa se întâmplă în zilele noastre.

FILOSOFUL: Puterea copleșitoare, aproape dictatorială. Care este sursa acestei puteri? Adler susține că este slăbiciunea. În copilărie, îi controlăm pe adulți prin propriile slăbiciuni.

TÂNĂRUL: Fiindcă suntem ființe slabe, oamenii din jurul nostru trebuie să ne ajute?

FILOSOFUL: Corect. Slăbiciunea devine o armă îngrozitor de puternică în relațiile interpersonale. Adler a făcut o descoperire crucială pe baza unor observații atente, rezultate din practica în clinică.

Să luăm, de exemplu, povestea unui băiat oarecare ce se temea de întuneric. Noaptea, mama sa îl culca, stingea lumina și ieșea din cameră. Și de fiecare dată, copilul plângea. Fiindcă nu se oprea din plâns, mama se întorcea și îl întreba: „De ce plângi?“ După ce se mai liniștea, băiatul răspundea cu o voce pierdută: „Pentru că e foarte

întuneric". Mama, înțelegând scopul fiului ei, întreba oftând: „Acum, că m-am întors, e mai multă lumină?"

TÂNĂRUL: Haha! Sigur că este!

FILOSOFUL: Nu întunericul este problema. Lucrul de care băiatul se temea și dorea cel mai mult să-l evite era să fie departe de mama lui. După cum spune și Adler: „Plângând, strigând-o, neputând să adoarmă, sau prin alte mijloace, devine un copil rău și încearcă să o țină pe mama lui lângă el".

TÂNĂRUL: Își controlează mama cerându-i acesteia să acorde o atenție deosebită slăbiciunii sale.

FILOSOFUL: Așa este. Pentru a-l parafraza din nou pe Adler: „Odată, au trăit într-o epocă de aur când primeau tot ce doreau. Iar printre ei mai sunt cei care încă mai cred că, dacă plâng suficient de mult, dacă protestează și refuză să coopereze, vor continua să obțină ce vor. Nu se pot concentra pe altceva în afară de propriul profit și nu văd viața și societatea ca pe un întreg".

TÂNĂRUL: O epocă de aur! Exact asta este – o epocă de aur pentru copii!

FILOSOFUL: Copiii nu sunt singurii care aleg acest mod de viață. Sunt mulți adulți care-și consideră propria slăbiciune, nenorocire, durere, traumă și propriul trecut întunecat ca pe o armă și pun la cale cum să-i controleze pe ceilalți oameni. Vor încerca să-i țină sub control făcându-i să se îngrijoreze și limitându-le ideile și acțiunile. Adler i-a numit pe acești adulți „copii răsfățați" și a fost foarte critic la adresa stilului și a perspectivei acestora asupra vieții.

TÂNĂRUL: Ah, nici eu nu suport această atitudine. Acești oameni cred că pot îndrepta mereu lucrurile plângând și că, dacă dau frâu liber durerii lor, ies din încurcătură. Îi consideră răi pe cei puternici și încearcă să facă eurile lor slabe să pară bune. După logica lor, nu este acceptabil din partea noastră să devenim puternici. Deoarece,

dacă devii puternic, înseamnă că ți-ai vândut sufletul diavolului și ai căzut în păcat.

FILOSOFUL: Trebuie să ținem cont de un sigur lucru, și anume de slăbiciunea fizică a unui copil și în special a nou-născutului care tocmai a venit pe lumea asta.

TÂNĂRUL: Nou-născut?

FILOSOFUL: În principiu, copiii nu pot să se întrețină singuri. Îi controlează pe adulți prin plâns, adică atrăgându-le atenția asupra propriilor slăbiciuni, iar dacă nu-i pot determina să facă ce-și doresc, s-ar putea să nu mai reziste nici măcar o zi. Nu plâng pentru că sunt răsfățați sau egoiști. Dacă vor trăi, nu au de ales decât să stăpânească Universul.

TÂNĂRUL: Hmm... Fără îndoială.

FILOSOFUL: Toți oamenii pornesc în viață cu o centrare pe sine aproape excesivă. Altfel nu vor supraviețui. Totuși, nu putem domina Universul pentru totdeauna. Trebuie să facem pace cu omenirea și să înțelegem că suntem parte din această lume. Dacă poți înțelege asta, atunci sensul sintagmei „încredere în forțele proprii", despre care am discutat de multe ori azi, ar trebui să ți se pară foarte clar.

TÂNĂRUL: Sensul sintagmei „încredere în forțele proprii"?

FILOSOFUL: Da. De ce obiectivul educației este încrederea în sine? De ce psihologia adleriană tratează educația drept una dintre cele mai importante probleme? Ce înțeles are sintagma „încredere în forțele proprii"?

TÂNĂRUL: Vă rog să-mi spuneți.

FILOSOFUL: Încrederea în forțele proprii înseamnă să „scapi de centrarea pe sine".

TÂNĂRUL: ...!

FILOSOFUL: Acesta este motivul pentru care Adler a numit sentimentul de comuniune socială „interes social", referindu-se la el ca grijă pentru societate și grijă față de alții. Trebuie să depășim egoismul nostru încăpățânat și să nu mai fim centrul Universului. Trebuie să scăpăm de „eu". Trebuie să scăpăm de stilul de viață al copilăriei răsfățate.

TÂNĂRUL: Așadar, când scăpăm de egoism, putem obține, în cele din urmă, independența?

FILOSOFUL: Da. Oamenii se pot schimba. Ne putem schimba stilul de viață, viziunea asupra lumii sau perspectiva asupra vieții. Iar iubirea poate schimba subiectul vieții de la „eu" la „noi". Prin dragoste suntem eliberați de „eu", obținem independența și acceptăm realmente lumea.

TÂNĂRUL: Acceptăm lumea?

FILOSOFUL: Da. Cunoaștem dragostea și schimbăm subiectul vieții în „noi". Este un nou început în viață. Acel „noi" care a început doar ca doi oameni se va extinde în cele din urmă la întreaga comunitate și la întreaga rasă umană.

TÂNĂRUL: Acesta este...

FILOSOFUL: Sentimentul de comuniune socială.

TÂNĂRUL: Iubirea, încrederea în forțele proprii și sentimentul de comuniune socială. Ia te uită, toate ideile lui Adler sunt legate între ele!

FILOSOFUL: Așa este, ne apropiem acum de o concluzie importantă. Să pătrundem mai adânc în miezul problemei.

„Dragostea" despre care începuse să vorbească filosoful era ceva cu totul diferit față de cea la care se așteptase tânărul. Dragostea este o „sarcină îndeplinită de doi oameni", și ceea ce trebuie să urmărim nu este fericirea „mea" sau fericirea „ta", ci fericirea „noastră". Doar atunci ne putem rupe de „eu". Putem să

ne eliberăm de egoism și putem ajunge la încrederea în forțele proprii. Pentru a avea încredere în tine, trebuie să scapi de stilul de viață din copilărie și să-ți depășești egoismul. În acel moment, tânărul a avut sentimentul că încerca să deschidă o ușă importantă. Oare ce-l aștepta de partea cealaltă – o lumină strălucitoare sau un întuneric ca smoala? Ceea ce știa sigur era că ținea mâna pe mânerul propriului destin.

CUI ÎI ESTE ADRESATĂ ACEASTĂ IUBIRE?

TÂNĂRUL: Cât de profunde sunt aceste aspecte?

FILOSOFUL: Când ne gândim la relația de iubire și încrederea în forțele proprii, problema pe care nu putem să nu o abordăm este cea a relației părinte–copil.

TÂNĂRUL: Ah, înțeleg. Este evident.

FILOSOFUL: Nou-născuții nu pot trăi singuri. Doar datorită devotamentului constant al celor din jur – în principal, al mamelor lor – ajung într-un final să se susțină singuri. Suntem în viață aici și acum deoarece am avut parte atât de dragostea părinților noștri, cât și de devotamentul lor. Oamenii care gândesc: „În copilărie am crescut fără să am parte de dragostea nimănui" nu trebuie să întoarcă spatele acestui lucru.

TÂNĂRUL: Adevărat. A fost o dragoste incredibil de frumoasă și altruistă.

FILOSOFUL: Dar dacă schimbăm perspectiva, dragostea în acest caz implică o chestiune foarte supărătoare, care nu poate fi rezolvată complet prin legătura specială dintre părinte și copil.

TÂNĂRUL: Care ar putea fi asta?

FILOSOFUL: Indiferent cât de mult îi dominăm pe ceilalți în timpul copilăriei noastre, depindem de părinții noștri să rămânem în viață. Părinții noștri dețin puterea asupra vieții acestui „eu", iar dacă ne abandonează, vom muri. Copiii sunt suficient de inteligenți ca să înțeleagă asta. Și, la un moment dat, își dau seama: doar pentru că sunt iubit de părinți pot trăi în continuare.

TÂNĂRUL: Fără îndoială.

FILOSOFUL: Și exact în acel moment copiii își aleg propriul stil de viață. Ce fel de loc este această lume în care trăiesc, ce fel de oameni locuiesc în ea și cum rămâne cu copiii – ce fel de oameni sunt ei? Își aleg astfel de atitudini față de viață de bunăvoie. Înțelegi ce înseamnă asta?

TÂNĂRUL: Nu, nu înțeleg.

FILOSOFUL: Când ne alegem stilul de viață, scopul acestuia ar trebui să fie doar să descoperim cum putem fi iubiți. Cu toții alegem „un stil de viață pentru a fi iubit" ca pe o strategie de supraviețuire legată direct de viețile noastre.

TÂNĂRUL: Un stil de viață pentru a fi iubit?

FILOSOFUL: Copiii sunt niște observatori excelenți. Se gândesc la mediul în care au ajuns și cântăresc personalitatea și dispoziția părinților lor. Dacă au frați, anticipează care este poziția lor în relația dintre ei, le analizează personalitatea și apreciază care dintre ei va fi iubit; iar pe baza tuturor acestor aspecte, își vor alege stilul de viață.

De exemplu, în acest moment, sunt copii care aleg stilul de viață al unui copil bun, care-și ascultă părinții. Și, invers, mai există și cei care aleg stilul de viață al copilului rău, care se opune, respinge și se revoltă aproape împotriva oricărui lucru.

TÂNĂRUL: Dar de ce? Dacă se transformă în copilul rău, nu vor avea nici o șansă să fie iubiți, nu?

FILOSOFUL: Acesta este un punct adesea prost înțeles. Copiii care plâng, se supără și se răzvrătesc nu sunt incapabili să-și controleze emoțiile. De fapt, își controlează destul de bine emoțiile și le transformă în acțiuni. Deoarece intuiesc că, dacă nu merg atât de departe, nu vor câștiga dragostea și atenția părinților, iar viața lor va fi pusă în pericol.

TÂNĂRUL: Așadar, și asta este o strategie de supraviețuire?

FILOSOFUL: Da. Un stil de viață pentru a fi iubit este, în toate privințele, un stil egoist de a capta atenția celorlalți, totuși posibil, și de a afla cum poate fi în centrul Universului.

TÂNĂRUL: Totul se leagă, în cele din urmă. Pe scurt, diversele probleme de comportament pe care le au elevii mei se bazează pe acest egoism. Așadar, ceea ce spuneți dumneavoastră este că acest comportament problematic vine dintr-un stil de viață ales de copil pentru a fi iubit?

FILOSOFUL: Dar asta nu e tot. Acel „cum pot fi iubit" adânc înrădăcinat în strategiile de supraviețuire din copilăria ta a devenit probabil un criteriu al stilului de viață pe care îl adopți acum.

TÂNĂRUL: Ce-ați spus?

FILOSOFUL: În cel mai adevărat sens al cuvântului, încă nu ai ajuns să ai încredere în forțele proprii. Încă ești prins în stilul de viață al copilului cuiva. Dacă vrei să-ți ajuți elevii să capete încredere în ei și speri să devii un profesor adevărat, mai întâi trebuie să ai încredere în tine.

TÂNĂRUL: Cum puteți face astfel de supoziții! Și pe ce bază? Am intrat în domeniul educațional și trăiesc în acest cerc social. Mi-am ales profesia de bunăvoie, mă susțin singur pe baza câștigurilor mele și nu le-am cerut niciodată părinților bani sau alte lucruri de genul ăsta. Sunt deja independent!

FILOSOFUL: Dar iubești pe cineva?

TÂNĂRUL: Ah!

FILOSOFUL: Încrederea în sine nu este o chestiune financiară sau legată de muncă. Este o atitudine în fața vieții, o problemă a stilului de viață. La un moment dat, va veni vremea când vei decide să iubești pe cineva. Asta se va întâmpla când vei reuși să te desprinzi de stilul de viață din copilărie și să ai cu adevărat încredere în forțele tale. Fiindcă doar iubindu-i pe ceilalți devenim adulți.

TÂNĂRUL: Devenim adulți iubind?

FILOSOFUL: Da. Dragostea înseamnă încredere în sine. Înseamnă să devii adult. De aceea dragostea e dificilă.

CUM NE PUTEM BUCURA DE DRAGOSTEA PĂRINȚILOR?

TÂNĂRUL: Dar sunt încrezător în forțele mele! Nu mai depind de părinții mei! Nu mi-a trecut niciodată prin cap să aștept dragostea lor! În loc să aleg profesia pe care și-o doreau, am lucrat pe un salariu mic la biblioteca universității, iar acum avansez în cariera de profesor. Am decis singur, chiar dacă acest lucru a creat fisuri în relația noastră părinte–copil, că nu-mi va păsa și voi fi pregătit să nu le fiu pe plac. Pentru mine, cel puțin, alegerea carierei de profesor a fost o ruptură de stilul de viață din copilărie!

FILOSOFUL: Ai un frate mai mare, corect?

TÂNĂRUL: Da. Fratele meu va prelua tipografia, condusă acum de tatăl nostru.

FILOSOFUL: Se pare că nu ai acceptat să urmezi același drum ca familia ta. Important pentru tine a fost să faci ceva diferit de toți ceilalți. Dacă ai fi lucrat în același domeniu ca tatăl și fratele tău, nu ai fi putut să atragi atenția și să-ți dai seama de valoarea ta.

TÂNĂRUL: Cum? Ce-ați spus?

FILOSOFUL: Dar acest lucru depășește munca. Încă din copilărie, deoarece fratele tău era mai mare decât tine, indiferent ce făceai, el avea mai multă putere și experiență, iar tu nu ai avut niciodată nici cea mai mică șansă de a câștiga. Ce puteai face în acest caz?

Conform lui Adler: „În general, copilul mai mic alege o carieră complet diferită de ceilalți membri ai familiei. Cu alte cuvinte, dacă este o familie de cercetători, va deveni muzician sau comerciant. Dacă este o familie de comercianți, ar putea deveni poet. Întotdeauna trebuie să fie diferit de ceilalți".

TÂNĂRUL: Dar aceasta este doar o ipoteză! O ipoteză care-și bate joc de liberul-arbitru al unei persoane!

FILOSOFUL: Da. Și Adler se referea doar la „tendințe" în ceea ce privește ordinea în care sunt născuți frații. Cu toate acestea, este bine să știi ce fel de tendințe există în mediul în care te afli.

TÂNĂRUL: Și atunci cum rămâne cu fratele meu? Ce fel de tendințe are?

FILOSOFUL: Pentru primul născut și, de asemenea, pentru copilul singur la părinți, cel mai mare privilegiu poate fi acela că a existat o perioadă în care a monopolizat dragostea părinților. Copiii născuți mai târziu nu au experiența monopolizării părinților. Au întotdeauna un rival care le-o ia înainte, iar în multe cazuri se află în concurență cu acesta.

La nașterea unui frate sau a unei surori, primul născut va fi forțat să coboare de pe poziția respectivă. Primul născut care nu face față satisfăcător acestui impediment speră ca într-o zi să-și recâștige locul. Adler se referă la acest copil ca fiind: „cel care venerează trecutul", cel care-și va crea un stil de viață conservator și pesimist în privința viitorului.

TÂNĂRUL: Haha! Fratele meu sigur are asemenea tendințe.

FILOSOFUL: Este un stil de viață în care există percepția importanței puterii și a autorității, bucuria de a exercita această putere și care pune valoare excesivă pe supremația legii. Este într-adevăr un stil de viață conservator.

Și totuși, când se naște un frate sau o soră, primul născut, care a primit noțiuni despre cooperare și ajutor, va deveni probabil un conducător excelent. Imitându-și părinții în creșterea copiilor, primul născut se bucură să aibă grijă de frații săi, și astfel învață despre însemnătatea contribuției.

TÂNĂRUL: Și atunci ce se întâmplă cu al doilea copil? În cazul meu, eu sunt al doilea copil și totodată ultimul născut. Ce tendințe va avea al doilea copil?

FILOSOFUL: Adler spune că cel de-al doilea copil poate fi recunoscut imediat. El va avea întotdeauna pe altcineva care să impună ritmul. Iar în sufletul acestui copil va exista sentimentul: „Vreau să-l prind din urmă". Ei își doresc să-i ajungă din urmă pe frații și surorile lor. Pentru asta trebuie să se grăbească. Se vor strădui singuri și vor plănui cum să-l ajungă din urmă, să-l depășească pe fratele sau pe sora mai mare. Spre deosebire de primul născut, mai conservator, care respectă supremația legii, al doilea copil vrea să răstoarne până și legea universală a ordinii naturale.

Așadar, tendința celui de-al doilea copil este spre revoluție. În loc să încerce să cadă la pace cu cei care dețin autoritatea, așa cum fac primii născuți, ei încearcă răsturnarea acestora.

TÂNĂRUL: Spuneți că am tendințele unui revoluționar temerar?

FILOSOFUL: Nu știu asta, deoarece această clasificare este doar un ajutor pentru înțelegerea omului – în realitate nu determină nimic.

TÂNĂRUL: Și, în cele din urmă, ce-mi puteți spune despre copilul singur la părinți? Pentru că nu are rivali, copilul singur la părinți obține întotdeauna locul puterii?

FILOSOFUL: Este adevărat că un copil singur nu are frați care să-i devină rivali. Dar în această situație, părinții îi devin rivali. Copilul își dorește atât de mult dragostea mamei doar pentru el, încât sfârșește prin a-și considera tatăl un rival. Se află într-un mediu care determină dezvoltarea așa-numitului complex al mamei.

TÂNĂRUL: Ah, asta e o idee mai degrabă freudiană, nu?

FILOSOFUL: Dar chestiunea imprevizibilă aici este cazul psihologic al anxietății pe care o simte copilul singur.

TÂNĂRUL: Anxietate?

FILOSOFUL: În primul rând, copilul este expus anxietății de a trăi mereu cu teama că se va naște un frate sau o soră mai mică, iar poziția lui va fi amenințată. Mai mult decât orice, trăiește cu teama

că se va naște un prinț sau o prințesă. Și dincolo de asta, trebuie să fie atent la lașitatea părinților săi.

TÂNĂRUL: Lașitatea părinților?

FILOSOFUL: Așa e. Sunt cupluri care atunci când au un copil își spun: „Din punct de vedere financiar și având în vedere efortul necesar, în nici un caz nu ne mai putem permite să creștem și alți copii". În cazul acesta aleg să nu mai aibă copii, indiferent de situația lor financiară.

Conform lui Adler, multe astfel de cupluri sunt fricoase și pesimiste în viața lor. Mai mult, anxietatea pătrunde în căminele lor, iar ei pun multă presiune pe singurii copii și îi fac să sufere. Deoarece pe vremea lui Adler regula era să ai mai mult de un copil, a pus mai mult accentul pe acest caz.

TÂNĂRUL: Așadar, părinții nu se pot devota doar iubirii copiilor, nu?

FILOSOFUL: Da. Dragostea nemărginită se transformă adesea într-un instrument de control al copilului. Toți părinții trebuie să susțină obiectivul clar al încrederii în forțele proprii și să construiască relații de egalitate cu copiii lor.

TÂNĂRUL: Apoi, indiferent ce fel de oameni sunt părinții lor, copiii nu pot să nu aleagă stilul de viață care să le permită să fie iubiți.

FILOSOFUL: Așa este. Faptul că, în ciuda opoziției părinților, ai ales să lucrezi ca bibliotecar, iar acum mergi pe acest drum ca profesor nu este suficient pentru a spune că ai devenit independent. Poate că alegând o altă carieră încerci efectiv să câștigi în fața fratelui tău și să mențiii atenția părinților asupra ta. Și poate că realizând ceva în noua carieră, speri să fii recunoscut pentru valoarea ta ca ființă umană. Poate că încerci să răstorni puterea existentă și să accezi la tron.

TÂNĂRUL: Și dacă e adevărat, ce mai urmează?

FILOSOFUL: Suntem prinși cu toții în nevoia de aprobare. Trăiești gândindu-te cum poți fi iubit de alții, cum poți fi apreciat de ceilalți. Chiar și cariera de profesor, pe care se pare că ai ales-o singur, poate fi o viață „pe care și-o doresc alții", o viață ce are drept scop obținerea recunoașterii celorlalți.

TÂNĂRUL: Această carieră, această viață pe care am ales-o ca profesor?

FILOSOFUL: Atât timp cât ești legat de stilul de viață din copilărie, nu vei putea să îndepărtezi această posibilitate.

TÂNĂRUL: Hei, oricum, ce știți dumneavoastră? Stau aici și ascult liniștit în timp ce continuați să inventați lucruri despre relațiile de familie ale oamenilor și chiar încercați să-mi contestați calitățile de profesor!

FILOSOFUL: Cu siguranță, independența nu se realizează obținând un loc de muncă. În general, trăim controlați de dragostea părinților noștri. Ne alegem stilul de viață doar atunci când ne dorim foarte mult să fim iubiți de părinții noștri. Și, mai mult, trec anii și devenim adulți consolidându-ne stilul de viață pentru a fi iubiți.

Pentru a ne elibera de sub controlul dragostei ce ni se oferă, singurul lucru pe care-l putem face este să avem propria iubire. Să nu așteptăm să fim iubiți sau să așteptăm destinul, ci să iubim pe cineva de bunăvoie. Aceasta este singura cale.

OAMENII SE TEM SĂ IUBEASCĂ

TÂNĂRUL: Așadar, deși de obicei reduceți orice lucru la „curaj", de data asta încercați să rezolvați totul ca și cum ar fi vorba despre „iubire"?

FILOSOFUL: Dragostea și curajul sunt strâns legate între ele. Încă nu cunoști dragostea. Ți-e teamă de iubire și eziți în ceea ce privește dragostea. Prin urmare, ești blocat în stilul de viață din copilărie. Încă nu ai suficient curaj să te lași cuprins de dragoste.

TÂNĂRUL: Mi-e teamă de iubire?

FILOSOFUL: Așa cum spune Fromm: „Când vei putea să-ți dai seama că, deși îți este teamă în mod conștient de a nu fi iubit, teama reală, chiar dacă de obicei inconștientă, este aceea de a iubi [...] A iubi înseamnă să te legi fără a avea vreo garanție, a te dărui total. Iubirea este un act de credință, și oricine are doar puțină credință are de asemenea prea puțină iubire"[1]. De exemplu, în momentul în care ai cea mai vagă bănuială că celălalt exprimă un sentiment de bunăvoință față de tine, devii interesat de persoana respectivă și începi să o placi. Acest lucru se întâmplă destul de frecvent, nu?

TÂNĂRUL: Da, așa e. Nu este o exagerare să spunem că majoritatea poveștilor de dragoste încep așa.

FILOSOFUL: Este o stare în care ne-am asigurat că suntem iubiți, chiar dacă totul este doar propria neînțelegere. Simțim un fel de garanție suplimentară în acest caz: „Probabil că persoana aceea mă place" sau „Poate nu mă va respinge". Și pe baza acestei garanții suplimentare vom începe să iubim mai mult.

În schimb, „iubirea" de care vorbește Fromm nu oferă astfel de garanții. Iubim fără a ține cont de ceea ce gândește cealaltă persoană. Ne lăsăm prinși în mrejele iubirii.

TÂNĂRUL: Nu trebuie să căutăm garanții suplimentare în iubire.

FILOSOFUL: Corect. De ce caută oamenii garanții suplimentare în dragoste? Știi cumva?

TÂNĂRUL: Nu vor să fie răniți sau să se simtă groaznic. Cred că de aceea.

FILOSOFUL: Nu. Mai degrabă pentru că se gândesc: „Precis voi suferi" sau „Sigur o să mă simt groaznic".

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Încă nu te iubești pe tine însuți. Nu ești în stare să te respecți sau să ai încredere în tine. De aceea, ajungi să presupui că, într-o relație de iubire, sigur vei fi rănit sau te vei simți groaznic. Deoarece crezi că nimeni n-ar putea să-l iubească pe unul ca tine.

TÂNĂRUL: Dar acesta este adevărul, nu?

FILOSOFUL: Nu sunt o persoană cu cine știe ce trăsături remarcabile. De aceea, nu pot construi o relație de dragoste cu nimeni. Nu pot începe o astfel de relație fără o garanție suplimentară. Este un mod de a gândi tipic complexului de inferioritate, deoarece îți folosești sentimentul de inferioritate ca pe o scuză de a nu-ți rezolva sarcinile.

TÂNĂRUL: Dar...

FILOSOFUL: Sarcinile trebuie separate. Să iubești este sarcina ta. Dar cum îți va răspunde cealaltă persoană la iubire? Aceasta este sarcina celuilalt și nu poate fi controlată. Ceea ce poți face este să separi sarcinile și mai întâi să iubești, să oferi iubire. Asta-i tot.

TÂNĂRUL: Ah, să ne oprim un moment și să lămurim lucrurile. Este adevărat că nu am știut să mă iubesc pe mine însumi. Am sentimente profunde de inferioritate, care s-au transformat într-un complex de inferioritate. Nu am putut separa sarcinile care trebuiau separate. Evaluând obiectiv discuția actuală, cam despre asta este vorba.

Prin urmare, ce pot să fac pentru a scăpa de sentimentul de inferioritate? Nu este decât o concluzie. Să întâlnesc o persoană care va accepta și va iubi „acest eu". Altfel nu există nici o cale ca eu să iubesc, ori lucruri de genul ăsta.

FILOSOFUL: Cu alte cuvinte, poziția ta este: „Dacă mă vei iubi, te voi iubi"?

TÂNĂRUL: Pe scurt, cred că da.

FILOSOFUL: Prin urmare, după toate astea spui doar: „Oare această persoană mă va iubi?" Pare că te uiți la cealaltă persoană, dar nu te vezi decât pe tine. Dacă stai și aștepți având această atitudine, cine o să te iubească?

Dacă vor exista oameni care să răspundă unei astfel de nevoi egoiste, aceia nu vor fi părinții tăi. Fiindcă dragostea părinților, în special a mamei, este necondiționată.

TÂNĂRUL: Credeți că mă puteți trata ca pe un copil!

FILOSOFUL: Uite ce e, epoca de aur a trecut. Iar Universul nu e mama ta. Trebuie să analizezi cu atenție stilul de viață din copilăria ta, pe care l-ai trăit în secret, și să o iei de la capăt. Nu aștepta să apară cineva care să te iubească.

TÂNĂRUL: Ah, ne învârtim mereu în cerc!

Arta de a iubi, Editura Trei, 2016 (n. trad.)

NU EXISTĂ O PERSOANĂ PREDESTINATĂ PENTRU FIECARE

FILOSOFUL: Nu trebuie să stăm locului. Să mai facem un pas înainte. La începutul zilei, în discuția noastră despre educație, am vorbit despre două lucruri ce nu pot fi forțate.

TÂNĂRUL: Da, respectul și iubirea.

FILOSOFUL: Corect. Indiferent ce fel de dictator aș fi, nu-i pot forța pe oameni să mă respecte. Într-o relație bazată pe respect, singura cale este ca respectul să vină mai întâi de la mine. Este singurul lucru pe care-l pot face, indiferent ce atitudine va adopta cealaltă persoană ca reacție. Despre asta vorbeam mai devreme.

TÂNĂRUL: Atunci spuneți că este același lucru cu iubirea?

FILOSOFUL: Da. Nici iubirea nu poate fi impusă.

TÂNĂRUL: Tot nu mi-ați răspuns la prima întrebare. Știți, simt că vreau să iubesc pe cineva. Îmi doresc cu toată sinceritatea. Deși mi-e teamă, pur și simplu, mi-e sete de iubire. Atunci, de ce nu mă arunc în iubire?

Fiindcă nu am întâlnit persoana potrivită pe care să o iubesc. Nu mi-am întâlnit partenerul sortit, așa că dorința mea de a iubi nu mi se îndeplinește. Dintre toate, întâlnirea este cea mai grea problemă în ceea ce privește dragostea.

FILOSOFUL: Așadar, adevărata dragoste începe cu o întâlnire predestinată?

TÂNĂRUL: Sigur că da. Fiindcă partenerul este cel căruia îi dedici viața și cel care schimbă subiectul vieții. Nu poți să oferi totul la întâmplare!

FILOSOFUL: Atunci, cum ar trebui să fie persoana pe care ai numi-o tu „sortită"? Adică, cum simți că îți este destinată?

TÂNĂRUL: Nu știu... Cred că voi ști când va veni vremea. Este un teritoriu necunoscut pentru mine.

FILOSOFUL: Înțeleg. Atunci, să începem prin a răspunde folosindu-ne de ideea de bază a lui Adler în această privință. Fie că este vorba de dragoste sau de viață, Adler nu acceptă existența unei persoane sortite.

TÂNĂRUL: Nu există nici o persoană sortită pentru fiecare?

FILOSOFUL: Nu.

TÂNĂRUL: Stați puțin! Asta nu e o afirmație pe care să o trec cu vederea.

FILOSOFUL: De ce mulți caută pe cineva sortit în dragoste? De ce nutrim iluzii romantice despre partenerii noștri prin căsătorie? Motivul, spune Adler, este: „Pentru a-i elimina pe toți ceilalți candidați".

TÂNĂRUL: Pentru a-i elimina pe candidați?

FILOSOFUL: Oamenii care se lamentează că nu întâlnesc pe cineva, așa cum faci și tu, de fapt, întâlnesc pe cineva în fiecare zi. Cu excepția unor situații extrem de neobișnuite, nu există persoană care să nu fi întâlnit pe cineva în ultimul an. Ai întâlnit mulți oameni, nu?

TÂNĂRUL: Da, dacă asta include și faptul că ne-am intersectat într-un loc.

FILOSOFUL: Totuși, pentru ca acea întâlnire modestă să se transforme într-o relație este nevoie de un anumit curaj. Să vorbești cu oamenii și să le trimiți scrisori etc.

TÂNĂRUL: Da, cu siguranță. Necesită nu doar o anumită doză de curaj, ci cel mai mare curaj posibil.

FILOSOFUL: Așadar, ce face o persoană când își pierde curajul de a începe o relație? Se agață de iluzia existenței unei persoane sortite. Exact ca tine, acum. Chiar dacă în fața lor se află cineva care să fie

iubit, vin cu tot felul de motive pentru a-l respinge și le trec prin minte tot felul de gânduri: „Trebuie să existe cineva mult mai bun, mai potrivit". Nu încearcă să pătrundă mai adânc în relații și îi elimină unilateral pe toți candidații.

TÂNĂRUL: Nicidecum.

FILOSOFUL: Favorizând astfel de idealuri exagerate și nerealizabile, evită orice lucru care ar putea duce la o interacțiune cu o persoană reală. Te rog să remarci că acest adevăr se aplică persoanei care se lamentează că nu se potrivește cu nimeni.

TÂNĂRUL: Fug de relații?

FILOSOFUL: Și trăiești pe tărâmul posibilității. Te gândești la fericire ca la ceva care va veni din altă parte: „Fericirea nu mi-a ieșit încă în cale, dar dacă aș întâlni persoana potrivită, totul ar fi minunat".

TÂNĂRUL: Fir-ar să fie! Ce intuiție aveți!

FILOSOFUL: Sunt sigur că nu e ceva ce mi-ar plăcea să aud. Dar dacă ți-ai propus să găsești persoana destinată ție, discuția va ajunge întotdeauna în acest punct.

DRAGOSTEA ESTE O DECIZIE

TÂNĂRUL: Atunci, vă ascult. Dacă nu există cineva sortit, atunci din ce motiv ne căsătorim? Căsătoria înseamnă să alegi numai o singură persoană din întreaga lume, nu? Sigur, n-o să spuneți că este doar o problemă de alegere în funcție de lucruri precum aspectul fizic, situația financiară și poziția socială, nu?

FILOSOFUL: Căsătoria nu este o chestiune legată de alegerea unui obiectiv anume. Înseamnă să-și alegi modul de viață.

TÂNĂRUL: Să-ți alegi modul de viață? Atunci, obiectivul poate fi oricine!

FILOSOFUL: În ultimă instanță, da.

TÂNĂRUL: Nu mai pierdeți vremea. Cine ar accepta vreodată o așa afirmație? Retrageți imediat ceea ce ați spus!

FILOSOFUL: Recunosc, este un punct de vedere foarte contestat. Dar suntem capabili de iubire.

TÂNĂRUL: Nu glumesc! Dacă așa stau lucrurile, ați putea, pur și simplu, să ieșiți pe stradă, să întâlniți o femeie plimbându-se și, fără a avea nici cea mai vagă idee despre cine este și de unde vine, să o iubiți și să vă căsătoriți cu ea?

FILOSOFUL: Dacă m-am hotărât să fac asta.

TÂNĂRUL: Hotărât?

FILOSOFUL: Bineînțeles, sunt mulți oameni care simt că au întâlnit persoana potrivită și decid să se căsătorească bazându-se pe intuiția lor. Dar asta nu înseamnă că este un destin prestabilit. Este doar decizia de a crede că a fost mâna destinului.

Așa cum remarca Fromm: „Să iubești pe cineva nu este doar un simțământ puternic. Este o decizie, o judecată, o promisiune".

Nu contează cum are loc întâlnirea. Dacă iei decizia fermă de a construi adevărata dragoste din acel moment și te confrunți cu sarcina îndeplinită de doi oameni, iubirea este posibilă cu orice partener.

TÂNĂRUL: Nu vă dați seama? Vă desconsiderați propria căsătorie în acest moment! Spuneți: soția mea nu a fost persoana adusă în cale de destinul meu și oricine altcineva ar fi putut să-mi fie partener! Ați declara asta în fața familiei? Dacă ați face-o, ați fi un nihilist exagerat!

FILOSOFUL: Nu e vorba de nihilism – este realism. Psihologia adleriană neagă orice determinism și respinge fatalismul. Nu există un om sortit pentru fiecare sau ceva de genul ăsta, și nu trebuie să așteptăm să apară o astfel de persoană. Nimic nu se va schimba dacă așteptăm. Nu intenționez să cedez acestui principiu.

Cu toate acestea, privind înapoi la anii în care am trăit împreună cu partenerul nostru, simțim prezența unui lucru sortit. Destinul, în acest caz, nu este prestabilit. Și nici ceva ce s-a revărsat asupra noastră din întâmplare. Ar trebui să fie ceva clădit cu efort de ambele părți.

TÂNĂRUL: Ce vreți să spuneți?

FILOSOFUL: Sunt sigur că ai înțeles deja. Destinul este ceea ce creezi cu propriile mâini.

TÂNĂRUL: ...!

FILOSOFUL: Nu trebuie să devenim sclavii destinului. Trebuie să fim stăpâni pe destinele noastre. În loc să căutăm o persoană sortită, construim relații ce pot fi considerate ca fiind predestinate.

TÂNĂRUL: Dar, concret vorbind, ce spuneți că ar trebui să facem?

FILOSOFUL: Să dansăm. Fără să ne gândim la un viitor pe care nu l-am înțelege niciodată sau la un destin care nu ar exista niciodată,

ne angajăm, pur și simplu, într-un dans al prezentului cu partenerul visat.

Adler le-a recomandat dansul multor oameni, inclusiv copiilor, ca pe „o distracție între doi oameni care participă împreună la o activitate". Într-adevăr, dragostea și căsătoria sunt asemănătoare dansului dintre doi parteneri. Fără să se gândească măcar încotro ar vrea să meargă, se iau de mâini și, privind strict la fericirea prezentă, la acest moment numit prezent, se învârt într-un dans continuu. Ceilalți vor considera acest dans, pe care voi doi l-ați creat, drept destin.

TÂNĂRUL: Dragostea și căsătoria reprezintă dansul pe care doi oameni îl creează împreună.

FILOSOFUL: Acum privești doar de pe marginea ringului de dans al vieții și doar îi urmărești pe ceilalți dansând. Presupui că „Nu există nimeni care să danseze cu unul ca mine", însă, în adâncul sufletului, aștepți cu nerăbdare ca persoana sortită să-ți întindă mâna. Faci tot ce poți să rabzi și să te protejezi, ca să nu te mai simți groaznic, ca de obicei, și să nu începi a te disprețui pe tine însuți.

Există un singur lucru pe care ar trebui să-l faci. Prinde-o de mână pe cea de lângă tine și încearcă să execuți cel mai bun dans posibil în acel moment. Destinul tău va începe de acolo.

ALEGE UN NOU STIL DE VIAȚĂ

TÂNĂRUL: Tipul care privește de pe marginea ringului de dans. Haha! Ca de obicei, îi tratați pe oameni ca pe niște cârpe. Adevărul este că am încercat să dansez, evident, chiar am încercat. Adică am avut pe cineva pe care aș putea-o numi iubită.

FILOSOFUL: Da, sunt sigur că ai avut.

TÂNĂRUL: Dar nu a fost genul de relație care să ducă vreodată la căsătorie. Nu a fost vorba de o relație de iubire. Atât eu, cât și ea ne doream să putem spune că suntem într-o relație. Amândoi am înțeles destul de bine că, la un moment dat, se va sfârși. Nu am vorbit nici măcar o dată despre viitorul nostru împreună, ca să nu mai spun despre căsătorie. A fost o relație trecătoare.

FILOSOFUL: În tinerețe, am avut și eu astfel de relații.

TÂNĂRUL: Mai mult, am considerat-o ca pe un compromis încă de la început. Mi-am spus: „Am o mulțime de nemulțumiri, dar nu sunt în măsură să țintesc mai sus. Mă voi limita la ce am în momentul de față". Cred că și ea m-a ales din aceleași motive. Acum, când îmi amintesc, mi se pare un mod de gândire destul de jenant, chiar dacă e adevărat că, la momentul acela, nu puteam ținti mai sus.

FILOSOFUL: E mare lucru că ai putut înfrunta acel sentiment.

TÂNĂRUL: Chiar vreau să vă întreb: ce v-a determinat să vă căsătoriți? Nu a fost vorba de cineva predestinat sau altceva de genul ăsta, și nu ați putut prevedea ce se va întâmpla în viitor. Există întotdeauna posibilitatea să apară cineva mai atrăgător. Dacă te căsătorești, această posibilitate dispare. Dar apoi, cum decidem noi – vreau să zic, dumneavoastră – cum ați decis să vă căsătoriți cu acea persoană, și nu cu alta?

FILOSOFUL: Am vrut să fiu fericit.

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Dacă aș iubi-o pe această persoană, aș putea fi fericit. Așa m-am gândit. Privind în urmă, îmi dau seama că era mentalitatea căutării „fericirii noastre" care depășise „fericirea mea". La vremea aceea nu știam de Adler și nu mă gândeam serios la dragoste și căsătorie. Îmi doream doar să fiu fericit.

TÂNĂRUL: Da, și eu! Toți se reunesc în speranța de a fi fericiți. Dar, cu siguranță, e un lucru diferit față de căsătorie.

FILOSOFUL: Dar speranța ta nu era să fii fericit, nu? Era doar dorința ca lucrurile să fie mai ușoare.

TÂNĂRUL: Ce spuneți?

FILOSOFUL: Nu e ușor să fii în așteptarea unei relații de iubire. Responsabilitatea pe care trebuie să ți-o asumi este mare și te pot aștepta la lucruri dureroase și greutăți imprevizibile. Mai poate fi cineva capabil să iubească ținând cont de toate astea? Mai poate decide cineva, indiferent ce probleme apar, să o iubească pe acea persoană și să meargă alături de ea? Se mai poate transforma sentimentul respectiv într-o promisiune?

TÂNĂRUL: Responsabilitatea... dragostei?

FILOSOFUL: Să luăm, de exemplu, o persoană care spune: „Îmi plac florile", dar nu are grijă de ele. Această persoană uită să le ude, nu se gândește să le mute în alt ghiveci sau să le mute la lumină, doar pune ghiveciul într-un loc unde să arate bine. Cu siguranță, persoanei respective îi place să se uite la flori. Dar nu putem spune că iubește florile. Iubirea înseamnă o abordare mult mai dedicată.

La fel se întâmplă și cu tine. Ai evitat responsabilitatea pe care ar trebui să și-o asume cel care iubește. Ai devorat fructul pasiunii tale, fără să uzi florile sau să plantezi semințele. Este realmente o dragoste trecătoare, hedonistă.

TÂNĂRUL: Știu! Nu am iubit-o! Doar am profitat de intențiile sale bune!

FILOSOFUL: Nu se pune problema că nu ai iubit-o. Nu știai ce înseamnă „a iubi". Dacă ai fi știut, sunt sigur că ai fi putut să construiești o relație cu acea femeie.

TÂNĂRUL: Cu ea? Aș fi putut... cu ea?

FILOSOFUL: După cum spune Fromm: „Iubirea este un act de credință, și oricine are doar puțină credință are de asemenea prea puțină iubire". Adler ar folosi, în locul acestei „credințe", termenul „curaj". Ai avut puțin curaj. Așa că ai putut iubi doar puțin. Neavând curajul de a iubi, ai încercat să rămâi la stilul de viață din copilăria ta, la stilul de viață de a fi iubit. Asta-i tot.

TÂNĂRUL: Având curajul de a iubi, eu și ea am fi putut...

FILOSOFUL: Da. Curajul de a iubi, adică curajul de a fi fericit.

TÂNĂRUL: Spuneți că dacă aș fi avut curajul să fiu fericit atunci aș fi putut să o iubesc și aș fi fost capabil să înfrunt sarcina care trebuie îndeplinită de doi oameni?

FILOSOFUL: Și ai fi căpătat încredere în forțele tale.

TÂNĂRUL: Nu, nu... Nu înțeleg! „Iubirea e totul, iubirea e totul?" Este oare iubirea singura cale de a găsi fericirea?

FILOSOFUL: Iubirea este totul. Cel care trăiește dorindu-și o viață ușoară sau căutând o cale ușoară poate găsi plăceri trecătoare, dar nu va cunoaște cu adevărat fericirea. Doar iubindu-ne reciproc putem ajunge la propria independență. Și doar iubindu-l pe celălalt ajungem la sentimentul de comuniune socială.

TÂNĂRUL: Dar nu ați spus mai devreme că fericirea este un sentiment de contribuție, și „dacă cineva dobândește acest sentiment, poate găsi fericirea?" A fost o minciună?

FILOSOFUL: Nu e minciună. Problema aici este metoda folosită pentru a dobândi sentimentul de contribuție sau, mai degrabă,

modul de viață. În mod normal, o persoană ar trebui să le fie de folos celorlalți doar prin simpla ei prezență. Contribui deja prin „prezență", nu prin „acte" vizibile. Nu este nevoie să faci ceva deosebit.

TÂNĂRUL: Asta e o minciună! Nici vorbă, nu există așa ceva.

FILOSOFUL: Asta se întâmplă deoarece trăiești doar pentru tine. Când cunoști iubirea și trăiești pentru „noi", acest lucru se va schimba. Vei dobândi adevăratul sentiment al unui „noi" care cuprinde întreaga rasă umană, unde oamenii colaborează doar prin simplul fapt că trăiesc împreună.

TÂNĂRUL: Voi dobândi un sentiment real de „noi" ce o include nu doar pe partenera mea, ci întreaga rasă umană?

FILOSOFUL: Cu alte cuvinte, vei dobândi sentimentul de comuniune socială. Nu mă pot implica mai mult în sarcinile tale. Dar dacă mi-ai cere sfatul, ți-aș spune: „Iubește, ai încredere în puterile tale și alege viața".

TÂNĂRUL: Iubește, ai încredere în puterile tale și alege viața!

FILOSOFUL: Uite! Începe să se lumineze de ziuă.

Tânărul a înțeles acum iubirea descrisă de Adler. *Dacă am curajul de a fi fericit, voi putea iubi pe cineva și îmi voi alege un nou stil de viață. Voi fi cu adevărat independent.* Ceața groasă care îi întuneca vederea începea să se risipească. Dar tânărul încă nu știa că dincolo de ceață nu-l aștepta o pajiște frumoasă precum în paradis. A iubi, a avea încredere în sine și a alege viața. Va fi o cale dificilă.

NU COMPLICA LUCRURILE

TÂNĂRUL: Asta da concluzie.

FILOSOFUL: Să rezumăm lucrurile. Iar noaptea asta să fie ultima noastră întâlnire.

TÂNĂRUL: Cum?

FILOSOFUL: Acest birou nu este un loc unde tineri ca tine să tot vină în vizită. Și, mai important, ești profesor. Locul unde ar trebui să te afli este clasa ta, iar camarazii cărora ar trebui să le vorbești sunt elevii tăi.

TÂNĂRUL: Dar încă nu am lămurit lucrurile! Dacă ne oprim aici, cu siguranță mă voi rătăci. Fiindcă nu am ajuns încă la scara lui Adler.

FILOSOFUL: Este adevărat că nu ai început încă să urci scara. Dar ai ajuns să-ți pui piciorul pe prima treaptă. Acum trei ani spuneam: „Lumea e simplă, la fel și viața". Iar acum, că am încheiat discuția noastră de azi, voi mai adăuga câteva cuvinte.

TÂNĂRUL: Și care sunt acestea?

FILOSOFUL: Că lumea e simplă, la fel și viața, dar „e greu să o mențiii așa". Din acest punct, trecerea zilelor în care nu faci nimic devine o încercare.

TÂNĂRUL: Ah!

FILOSOFUL: Să-l cunoști pe Adler, să fii de acord și să-l accepți doar pe el nu este de ajuns pentru a-ți schimba viața. Oamenii spun adesea că primul pas este deosebit de important. Că totul va fi minunat dacă treci de acest prim pas. Cu siguranță este adevărat că cea mai mare schimbare în viață o constituie primul pas.

Totuși, în viața reală, încercările zilelor în care nu faci nimic încep doar după ce ai făcut primul pas. Ceea ce se testează într-

adevăr este curajul cuiva de a merge mai departe pe calea sa. La fel cum se întâmplă și în filosofie.

TÂNĂRUL: Într-adevăr, zilele acelea sunt o încercare!

FILOSOFUL: Probabil că ai să intri în conflict cu Adler în multe ocazii. Vei avea îndoieli. S-ar putea să nu vrei să mergi mai departe, să fii sătul să iubești și să-ți dorești o viață în care să fii tu cel iubit. Și poate vei dori să te întorci în acest birou.

Dar în momentul acela, te rog să vorbești cu copiii, cu prietenii tăi din generațiile următoare. Și, dacă poți, în loc să moștenești ideile lui Adler ca atare, actualizează-le.

TÂNĂRUL: Ideile lui Adler trebuie actualizate?

FILOSOFUL: Adler nu și-a dorit ca psihologia lui să fie considerată moralizatoare și transmisă posterității doar prin specialiști. Dorința lui a fost ca psihologia să fie pentru toată lumea și să continue să se dezvolte, departe de lumea științifică, ca o judecată sănătoasă a oamenilor.

Nu suntem o religie bazată pe citate interminabile din Biblie. Iar Adler nu este fondatorul nostru sacru, ci un filosof situat pe aceeași treaptă cu noi. Vremurile se schimbă. Simțul realității pe care îl au oamenii trece printr-o transformare lentă în tandem cu vremurile schimbătoare. Tocmai pentru că apreciem ideile lui Adler trebuie să continuăm să le actualizăm. Nu trebuie să devenim fundamentaliști. Aceasta este misiunea încredințată oamenilor care trăiesc în noua eră.

PRIETENILOR CARE VOR CREA O ERĂ NOUĂ

TÂNĂRUL: Dar dumneavoastră ce veți face de acum înainte?

FILOSOFUL: Presupun că vor veni și alți tineri aici care vor fi auzit de mine. Pentru că, indiferent cum se schimbă vremurile, preocupările oamenilor rămân aceleași. Te rog să ții minte asta, timpul nostru este limitat. Și, de aceea, toate relațiile interpersonale au ca premisă despărțirea noastră. Nu este un termen nihilist – realitatea este că ne întâlnim ca să ne despărțim.

TÂNĂRUL: Da, fără îndoială.

FILOSOFUL: Și, astfel, nu ne rămâne decât un singur lucru de făcut. Acela de a depune neîncetat toate eforturile necesare, în întâlnirile și relațiile noastre interpersonale, în vederea celei mai bune despărțiri. Asta este tot.

TÂNĂRUL: Toate eforturile necesare pentru cea mai bună despărțire?

FILOSOFUL: Depunem neîncetat toate eforturile necesare astfel încât, atunci când vine ziua despărțirii, să fim mulțumiți că: „Întâlnirea cu această persoană și timpul petrecut împreună nu au fost o greșeală". Indiferent de relație: cu elevii tăi, cu părinții sau cu persoana iubită.

Dacă, de exemplu, relația ta cu părinții s-a încheiat brusc sau relația cu un elev sau prieten a luat sfârșit, ai putea accepta acest lucru drept cea mai bună despărțire?

TÂNĂRUL: Nu. Este atât de...

FILOSOFUL: În acest caz, nu ai de ales decât să începi să construiești acum acea relație care te va face să te simți în felul ăsta. Asta înseamnă: „Să trăiești sincer aici și acum".

TÂNĂRUL: Nu e prea târziu? Nu va fi prea târziu dacă încep acum?

FILOSOFUL: Nu e prea târziu.

TÂNĂRUL: Dar durează să pun în practică ideile lui Adler. Mi-ați spus-o chiar dumneavoastră: „Avem nevoie de jumătate din viața pe care am trăit-o!"

FILOSOFUL: Da. Dar acesta este punctul de vedere al unui cercetător adlerian. Însuși Adler a spus ceva complet diferit în această privință.

TÂNĂRUL: Ce a spus?

FILOSOFUL: Ca răspuns la întrebarea: „Există un termen-limită ca o persoană să se schimbe?" Adler a replicat: „Da, cu siguranță există un termen-limită". Apoi, cu un zâmbet malițios, a adăugat: „Ziua în care își va întâlni Creatorul".

TÂNĂRUL: Haha! Halal prieten!

FILOSOFUL: Să ne lăsăm purtați de iubire. Și să depunem neîncetat toate eforturile necesare pentru cea mai bună despărțire de persoana pe care am iubit-o. Nu trebuie să ne facem griji de termene-limită sau de altceva asemănător.

TÂNĂRUL: Credeți că pot face ceva? Să depun neîncetat toate eforturile necesare?

FILOSOFUL: Desigur. Încă de la prima noastră întâlnire, acum trei ani, ne-am dedicat acestor demersuri. Iar acum, în acest fel, ne apropiem de cea mai bună despărțire posibilă. Nu ar trebui să regretăm timpul petrecut împreună.

TÂNĂRUL: Nu, absolut deloc!

FILOSOFUL: Sunt mândru să mă pot despărți cu acest sentiment reconfortant. Pentru mine ești cel mai bun prieten. Îți mulțumesc din suflet.

TÂNĂRUL: Ah, bine, desigur, și eu vă sunt recunoscător. Sunt recunoscător să aud asta, cu siguranță. Dar nu cred că merit astfel

de cuvinte! Chiar e nevoie să ne despărțim definitiv? Nu ne mai putem întâlni?

FILOSOFUL: Este vorba de independența ta, de încrederea în puterile proprii, ca iubitor de înțelepciune, ca filosof. Nu am spus asta acum trei ani? Că răspunsurile nu le primești de la altcineva, ci ajungi la ele pe cont propriu. Ești pregătit să faci asta.

TÂNĂRUL: Independență, venind de la dumneavoastră...

FILOSOFUL: Astăzi trăiesc cu o mare speranță. Elevii tăi vor absolvi școala, vor iubi pe cineva într-o zi, vor deveni independenți, se vor maturiza cu adevărat. Și, într-o zi, vor fi zeci, chiar sute de astfel de elevi, și poate timpurile îl vor prinde din urmă pe Adler.

TÂNĂRUL: Acesta este realmente obiectivul pe care îl aveam în minte acum trei ani, când am pornit în cariera de profesor!

FILOSOFUL: Vei fi singurul care va crea acel viitor. Fără nici un fel de ezitare. Nu poți vedea viitorul deoarece există posibilități infinite. Nu putem vedea viitorul și din acest motiv putem deveni stăpâni pe destinele noastre.

TÂNĂRUL: Este adevărat, nu văd nimic în fața mea. Absolut nimic – este aproape reconfortant!

FILOSOFUL: Niciodată nu am acceptat să am discipoli, și în toate interacțiunile mele cu tine am fost foarte atent să nu te consider unul. Dar acum, că ți-am transmis tot ce trebuia, simt că am înțeles ceva în cele din urmă.

TÂNĂRUL: Și cam ce-ar fi asta?

FILOSOFUL: Ceea ce am căutat nu este un discipol sau un succesor, ci un partener. Poate că mă vei încuraja pe drumul meu, ca partener de neînlocuit, care susține aceleași idealuri ca mine. De acum înainte, oriunde te-ai afla, sunt sigur că te voi simți aproape.

TÂNĂRUL: Da, vă voi fi alături! Voi fi mereu alături de dumneavoastră!

FILOSOFUL: Ei bine, e timpul să-ți ridici fruntea și să te întorci la clasa ta. Elevii te așteaptă. O nouă eră vă așteaptă pe toți.

Biroul filosofului, un loc separat de lumea exterioară. ***Un pas dincolo de ușa aceea și mă așteaptă haosul – zgomotul, conflictul și o viață zilnică nesfârșită.***

„Lumea este simplă, la fel și viața. Dar să o menținem simplă este greu, și aici trecerea zilelor devine o încercare pentru oricine.“ ***Este adevărat – nu ai cum să negi asta. Dar mă voi arunca din nou în haos, fără să-mi pese. Întrucât camarazii mei, elevii mei, trăiesc în mijlocul unui mare haos. Fiindcă acesta este locul unde trăiesc și eu.***

Tânărul trase adânc aer în piept și deschise foarte hotărât ușa.

POSTFAȚĂ

Volumul de față este o continuare a cărții *Curajul de a nu fi pe placul celorlalți*, scrisă în colaborare cu domnul Ichiro Kishimi și publicată în limba engleză în 2013.

La început, nu am avut în plan o continuare. Poate că volumul nostru nu a transmis totul despre gânditorul Alfred Adler, cunoscut drept fondatorul psihologiei individuale, dar am reușit cu succes să extragem esențialul gândirii sale. *Curajul de a nu fi pe placul celorlalți* a generat o reacție favorabilă, și nu prea am văzut rostul continuării unei cărți care avea deja un final.

Apoi, într-o zi, cam la un an după publicarea cărții respective, în mijlocul unei discuții despre chestiuni banale, domnul Kishimi a scăpat următoarele cuvinte: „Dacă Socrate și Platon ar fi trăit în zilele noastre, ar fi ales poate să devină psihologi, nu filosofi".

Socrate și Platon psihologi?

Doctrinele filosofiei grecești ar fi putut fi aduse într-o clinică de psihiatrie?

Am fost atât de surprins, încât preț de câteva momente nu am putut scoate nici un cuvânt. Domnul Kishimi este cel mai mare specialist din Japonia în psihologia adleriană și un filosof destul de familiarizat cu Grecia antică, încât l-a putut traduce pe Platon. Așadar, evident că nu a fost o afirmație care să facă lumină asupra filosofiei grecești. Dacă ar trebui să menționez un singur lucru care a condus la scrierea volumului *Curajul de a fi fericit*, cred că ar fi remarca domnului Kishimi.

Psihologia adleriană abordează tot felul de probleme de viață într-un limbaj simplu, care poate fi înțeles de toată lumea, fără să folosească o terminologie întortocheată. Este o formă de gândire înzestrată cu unele calități mai apropiate de filosofie decât de psihologie. Mi se pare că volumul *Curajul de a nu fi pe placul*

celorlalți a fost acceptat în mare măsură ca o filosofie de viață, mai degrabă decât ca o carte despre psihologie.

Dar oare această calitate psihologică nu evidențiază, de fapt, caracterul incomplet al gândirii lui Adler din punct de vedere psihologic și nu indică imperfecțiunile sale ca știință? Oare nu este acesta motivul pentru care Adler a devenit un titan uitat? Oare nu însuși faptul că psihologia sa nu este completă să fie motivul pentru care nu a prins rădăcini în lumea academică? Am interacționat cu gândirea lui Adler fără să reușesc să scap de astfel de îndoieli.

Și tocmai afirmația domnului Kishimi a făcut lumină asupra lor.

Adler nu a ales psihologia pentru a analiza mintea umană. Inspirat să aleagă medicina, ca urmare a morții fratelui său, problema-cheie a gândirii sale a fost întotdeauna: „Ce înseamnă fericirea pentru ființa umană?" Iar la începutul secolului XX, pe când Adler era în viață, abordarea cea mai avansată a cunoștințelor despre ființa umană și a cercetării adevăratei forme a fericirii s-a întâmplat să fie psihologia. Nu trebuie să ne lăsăm captivați de denumirea „psihologie adleriană" sau să petrecem prea mult timp comparându-l cu Freud și Jung. Dacă Adler s-ar fi născut în Grecia antică, ar fi ales filosofia, iar dacă Socrate și Platon s-ar fi născut în vremea noastră, ar fi ales psihologia. Așa cum spune adesea domnul Kishimi: „Psihologia adleriană este un mod de gândire care urmează în același spirit filosofia greacă". În cele din urmă, cred că înțeleg semnificația acestor cuvinte.

Și așa, după o citire atentă a textelor filosofice ale lui Adler, l-am vizitat încă o dată pe domnul Kishimi acasă, în Kyoto, și am început un lung dialog. Normal că subiectul principal al discuției noastre era teoria fericirii, și anume întrebarea formulată de Adler: „Ce înseamnă fericirea pentru ființa umană?"

Dialogul nostru, care a devenit mult mai intens decât data trecută, a analizat teoria educației, teoria organizațională, teoria muncii, teoria socială și chiar s-a extins până la teoria vieții, înainte de a ajunge într-un final la marile teme ale „iubirii" și „încrederii în

sine". Cum va asimila cititorul iubirea și încrederea în forțele proprii despre care vorbește Adler? Dacă cititorul va simți, așa cum am simțit și eu, o uimire și o speranță similare unei unde de șoc în întreaga viață, n-aș cunoaște o bucurie mai mare.

În final, aș dori să le transmit sincere mulțumiri domnului Ichiro Kishimi, care s-a ocupat întotdeauna direct de probleme ca un filosof iubitor de înțelepciune, editorilor noștri Yoshifumi Kakiuchi și lui Kenji Imaizumi de la Diamond Inc., pentru susținerea permanentă pe tot parcursul acestui drum, și, îndeosebi, tuturor cititorilor noștri.

Vă mulțumesc foarte mult.

Fumitake Koga

* * *

A trecut aproape un secol de la moartea lui Adler, iar prospețimea ideilor sale rămâne cu mult înaintea vremurilor.

De la publicarea cărții *Curajul de a nu fi pe placul celorlalți*, învățăturile lui Adler și filosofia sa au trecut printr-o transformare remarcabilă în Japonia. Înainte, când vorbeai despre Adler în cadrul seminarelor, prelegerilor și în universități, trebuia să începi mereu cu: „Acum o sută de ani, a existat un gânditor pe nume Adler".

Astăzi, ori de câte ori călătoresc în Japonia, nu mai este nevoie să-l prezint astfel. În plus, întrebările pe care le primesc în sesiunea de întrebări și răspunsuri sunt întotdeauna pertinente și bine documentate. Am un sentiment puternic că nu trebuie să ne mai referim la el spunând: „Acum o sută de ani, a existat un gânditor pe nume Adler", ci: „Adler este prezent" în mulți oameni.

Este sentimentul pe care îl am referitor la volumul care s-a situat pe primul loc în materie de vânzări pentru 51 de săptămâni, și anume *Curajul de a nu fi pe placul celorlalți*, și care a ajuns la un milion de exemplare vândute doar în Coreea de Sud și în Japonia.

Adler este foarte cunoscut în Europa și în America. În cazul meu, deoarece mulți ani am făcut studii de cercetare în psihologia adleriană, faptul că acum este recunoscută și în Asia, după o sută de ani, mă emoționează profund.

Curajul de a nu fi pe placul celorlalți este o carte asemănătoare unei hărți ce îi informează pe oameni despre psihologia adleriană și oferă o perspectivă asupra ideilor lui Adler. Este o hartă impresionantă, pe care, alături de coautorul Fumitake Koga, am alcătuit-o în câțiva ani, fără a avea intenția de a scrie o introducere definitivă în psihologia adleriană.

În schimb, volumul *Curajul de a fi fericit* este precum o busolă pentru aplicarea ideilor lui Adler și pentru a trăi o viață fericită. De asemenea, cartea poate fi considerată și o colecție de îndrumări comportamentale despre cum să avansăm spre obiectivele expuse în primul volum.

Foarte mulți ani, Adler a fost un gânditor înțeles greșit.

Au existat nenumărate momente când Adler, îndeosebi modul său de a încuraja, a fost prezentat sau chiar folosit în mod abuziv în scopuri ce nu mai puteau fi eliminate din concepția sa originală. Ceea ce vreau să spun este că a fost folosit pentru a-i ține sub control și a-i manipula pe alți oameni în creșterea copiilor, în educația primită în școli, cât și în dezvoltarea resursei umane din corporații.

Acest lucru poate fi legat de faptul că, în comparație cu alți psihologi din vremea sa, Adler era pasionat de educație. Profund interesat de socialism în timpul studiilor universitare, după ce a văzut realitățile revoluției rusești de după Primul Război Mondial, Adler și-a pierdut încrederea în marxism. Ulterior, nu a căutat salvarea rasei umane prin reformă politică, ci prin reforma educației.

Una dintre cele mai mari realizări ale lui Adler a fost înființarea numeroaselor clinici de îndrumare a copilului, primele din lume în școlile de stat, sub egida orașului Viena.

Mai departe, a folosit aceste clinici nu doar pentru tratarea copiilor și a părinților acestora, ci ca locuri de pregătire pentru profesori, doctori și consilieri. În principal, psihologia adleriană s-a răspândit începând din școli, ajungând apoi în întreaga lume.

Pentru Adler, educația nu însemna ridicarea nivelului academic sau corectarea copiilor problematici, ori alte lucruri de genul ăsta. Educația era menită să facă rasa umană să progreseze și să schimbe viitorul. *Aceasta* era educația în viziunea lui. Merge până într-acolo încât să declare: „Profesorul le modelează mințile copiilor și ține viitorul omenirii în mâinile sale".

A avut Adler astfel de așteptări doar de la profesori?

Nu. În viziunea lui, unde descrie consilierea ca pe o reeducare, toți oamenii care trăiesc într-o comunitate se ocupă de educație și pot beneficia de educație. Și eu, după ce am intrat în contact cu Adler pentru prima oară, pe când îmi creșteam copiii, am dobândit foarte multe cunoștințe de la cei mici. Bineînțeles, trebuie să fii și profesor, și elev.

În privința psihologiei sale, Adler a declarat: „Nu este ușor să înțelegi ființa umană. Dintre toate formele de psihologie, psihologia individuală este probabil cea mai grea de învățat și de aplicat".

Nu putem schimba nimic doar studiindu-l pe Adler.

Nu vom progresa în nici un fel doar acceptându-i psihologia ca pe niște cunoștințe generale.

Și chiar dacă avem curajul să facem primul pas, nu va conta dacă ne vom opri acolo. Fă pasul următor, apoi încă unul.

Cu harta și busola în mână, ce drum vei urma de acum încolo? Sau vei sta pe loc? Nimic nu mă va face mai fericit decât faptul ca această carte să te ajute să capeți curajul de a fi fericit.

Ichiro Kishimi

Nota autorilor